

România literară

Săptăminal editat de
Uniunea Scriitorilor din
Republica Socialistă România

47

Număr omagial
dedicat Congresului XI
al Partidului Comunist Român

CONGRESUL XI

CU INTENSĂ, unanimă însuflețire, țara, poporul întâmpină cel de al XI-lea Congres al Partidului ca pe un eveniment de hotărâtoare însemnătate pentru istoria destinului românesc.

Elaborare științifică pe baza studierii aprofundate a întregului nostru trecut prin prisma marxism-leninismului, cu atât mai creator cu cât este aplicat unor realități specifice bine definite, Directivele și Programul au devenit un bun comun tuturor, prin cea mai largă dezbateră, la scara națională, ca documente ce ne angajează mersul înainte până în pragul mileniului al treilea.

S-a demonstrat astfel cât de angajat se simte fiecare cetățean în ceea ce Congresele IX și X, apoi Conferința Națională a Partidului au adus ca rod mereu înnoitor al teoriei și practicii de edificare a unei noi societăți, având la orizont idealul suprem al comunismului. Într-o asemenea viziune iluminată de cel mai nobil umanism, Partidul Comunist Român a înscris în analele contemporanității strălucite file de o exemplară principialitate, de o exigentă etică revoluționară.

Năzuința de libertate, socială și națională, de dreptate, de a fi deplin stăpîn la el acasă, pe ale sale, dintru ale sale, vibrația conștiinței de sine și-a cucerit treptele împlinirii în acești ani prin realizările direcționate de către cele două congrese ale Partidului. Cu o temelnicie în plus a valorificării trecutului, vibrind de mîndrie patriotică, înfăptuirea în continuare a revoluției socialiste și-a cucerit noi și noi valențe pe scara progresului uman. S-a îmbogățit și înfrumusețat țara, s-a maturizat chipul omului nou într-o lumină a unui orizont tot mai larg desfășurat.

Cu un edificiu perfect consolidat, socialismul nostru a devenit prin el însuși o uriașă forță de înaintare îndrăznească, de perspectivă lucidă, îmbrățișînd viitorul cu o pilduitoare efervescență a faptelor definitorii. Dinamismul, întrîns ec revoluției conduse de avangarda clasei muncitoare, a înscris un ritm tot mai intens, datorită capacității de a descoperi și a îmbogăți mereu potențialul făuritor de istorie vie al unui popor cu o tradiție bimilenară de luptă cu vicisitudini de tot felul, dar cu izbînză pînă la urmă decisive. Acest dinamism autentic revoluționar l-a dăruit, l-a inspirat, l-a direcționat Partidul, în frunte cu secretarul său general.

Cu o tensiune a voinței unanime mereu crescînde, cu înflăcărata sa certitudine a mersului înainte al întregului popor, al României socialiste, tovarășul Nicolae Ceaușescu a potențat astfel geniul creator al tuturor fiilor țării, într-o proiecție a viitorului cu fiecare zi tot mai concret, tot mai vibrant în conștiința. Chipul omului din fruntea conducerii de Partid și de Stat s-a integrat organic în imaginea patriei, a ființei sale din totdeauna și, totodată, surzind sub razele tot mai luminoase ale Viitorului care innobilează inimile tuturor celor ce-l construiesc astăzi.

Congresul al XI-lea, în forul său de supremă înțelepciune, avînd supremă călăuză pe același cel mai demn întru gîndire și faptă revoluționară, va consacra, deci, tot ceea ce acest deceniu glorios a cucerit. Mai presus, va da semnul pășirii avîntate pe treptele pătrarului de veac marcînd nu numai încheierea celui de al doilea mileniu al erei noastre, dar — cu impetuoasa dialectică a victoriilor revoluției socialiste, ale celei tehnico-științifice — și atotputernicia omului asupra naturii, asupra istoriei, acum de el însuși și pentru sine făurită.

Trăim — o simțim cu toții — zile de adîncă sărbătoare. Mai mult ca oricînd, sub freamătul de aripă al propriului nostru Destin.

George Ivașcu

Fotografie de Ion Miclea

România literară

COLEGIUL :

Zaharia Stancu, președinte al Uniunii Scriitorilor, Ana Blandiana, Șerban Cioculescu, Zoe Dumitrescu-Busulenga, Ion Horea, Nicolae Manolescu, Dărie Novăceanu.

DIRECTOR : George Ivașcu. Redactor șef adjunct : G. Dimisianu. Secretar general de redacție : Roger Câmpeanu.

Din 7 în 7 zile

Colaborare și prietenie

CRONICA relațiilor de prietenie și de colaborare dintre România și Zambia consemnează a treia întâlnire a celor doi șefi de state. În acești ani, legăturile bilaterale au cunoscut o continuă și puternică dezvoltare, amândouă popoarele fiind pătrunse de adevărul că pentru progresul social-economic independent, bunăstarea și fericirea lor, trebuie să colaboreze pe baza principiilor noi, eficiente în viața internațională. Cu satisfacție se poate sublinia faptul — pus în lumină și cu prilejul actualilor vizite a președintelui Kenneth David Kaunda la București — că relațiile de colaborare dintre România și Zambia sînt perfect înscrise în contextul general al luptei împotriva colonialismului și imperialismului, în tendința dezvoltării solidarității pentru o politică nouă de egalitate între popoare, în direcția progresului economic, social și național al tuturor țărilor. Astăzi, cuvîntul hotărîtor în determinarea schimbărilor necesare pe plan național și internațional îl au popoarele însele, masele populare, curentul lor de gândire și voința lor de acțiune.

Din acest punct de vedere, așa cum s-a putut vedea cu perfectă claritate din cuvîntările președintelui Nicolae Ceaușescu și ale președintelui Kenneth David Kaunda, precum și din importante documente semnate la București, există un înalt grad de asemănare și numeroase coincidențe de principiu. Amândouă popoarele cred în libertate și dreptate, în respectul suveranității și integrității tuturor statelor, cred în colaborare și în neamestec în afacerile interne ale altor țări independente. În acest spirit, președintele Nicolae Ceaușescu și-a exprimat dorința ca relațiile dintre România și Zambia, dintre Partidul Comunist Român și Partidul Unit al Independenței Naționale din Zambia să corespundă cât mai bine intereselor legate de dezvoltarea permanentă a celor două popoare și, în același timp, să se înscrie ca o contribuție activă la solidaritatea tuturor forțelor ce se pronunță pentru pace, progres și colaborare internațională. Președintele Kenneth David Kaunda a subliniat, în cuvîntarea de luni seara, că una din cele mai mari realizări ale ultimilor zece ani de independență ai Zambiei a fost descoperirea prietenilor adevărați, prieteni de izbîndă, prieteni la greu, prieteni în toate împrejurările. România, a spus președintele Kenneth Kaunda, este un astfel de prieten.

Opinia publică românească, prețuind căldura sinceră a relațiilor amicale româno-zambiene și importanța documentelor comune semnate miercuri, 20 noiembrie, la București, salută vizita înalților oaspeți din Republica Zambia, ca o nouă și puternică manifestare consacrată păcii și progresului.

Din viața politică internațională

CEA MAI MARE PARTE a știrilor și comentariilor transmise de agențiile de presă continuă a fi rezervate problemelor de ordin economic și financiar din statele occidentale. Proportile inflației, ale șomajului, creșterea prețurilor, continuă să fie coșmarul administrațiilor publice din toate țările capitaliste. Un foarte serios semnal de alarmă l-a constituit greva generală din Franța, care timp de 24 de ore a paralizat aproape toate sectoarele de activitate economică, serviciile publice, transporturile, emisiunile de radio și televiziune. În timpul acesta, la Bruxelles, miniștrii de finanțe și miniștrii de agricultură ai Pieței comune încearcă să găsească soluții de urgență pentru starea de criză care bate, din ce în ce mai zgomotos, la ușile lor.

Un factor nou în viața internațională îl aduc rezultatele scrutinelor electorale din GRECIA și din BRAZILIA. Din Atena se anunță că 54 la sută din alegători au votat, duminică trecută, pentru partidul „Noua democrație” condus de Costas Karamanlis. Omul politic a cărui contribuție la restabilirea democrației în Grecia este atât de importantă va avea să rezolve acum, sprijinit pe majoritatea deputaților, numeroasele probleme scadente, de la referendumul pentru stabilirea formei de stat (republică sau monarhie) ce va avea loc la 8 decembrie, pînă la problemele economice. De asemenea, guvernul elen este preocupat de situația din Cipru, în privința căreia vor avea loc convorbiri între Karamanlis, arhiepiscopul Makarios și președintele interimar Clerides.

Cu legitim interes este urmărită și evoluția situației politice post-electorale din Brazilia, unde succesul masiv al opoziției, adică al partidului „Mișcarea Democrată Braziliană”, pune actuala formație guvernamentală, „Alianța Renovatoare Națională”, cunoscută sub emblema „Arena”, în fața unor probleme cruciale. Întinderea pămîntului brazilian și dificultățile de comunicație întîrzie cunoașterea rezultatelor finale, însă comentatorii consideră, de pe acum, că vor interveni schimbări notabile în cursul politicii interne din Brazilia.

Cronicar

Viața literară

În cinstea Congresului XI al P.C.R.

„Partid, inima țării”

● La Ateneul Român din Capitală s-a desfășurat un festival literar sub genericul „Partid, inima țării”. Cu acest prilej au luat cuvîntul Eugen Jebeleanu, vicepreședinte al Consiliului Național al F.U.S., Virgil Teodorescu, vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor, și Remus Rădulescu, rector al Universității populare București. Au citit apoi poezii patriotice și cetățenești : Teodor Balș, Ion Bănuță, Maria Banuș, Vlaicu Bărna, Mihai Beniuc, Franz Bulhardt, Radu Cărneci, Dumitru Corbea, Ben. Corlăciu, Mihai Cruceanu, Ion Cringuleanu, Dan Deșliu, Ștefan Augustin Doinaș, Nicolae Dragoș, Eugen Frunză, Mihai Gavril, Valeriu Gorunescu, Traian Iancu, Ion Sofia Manolescu, Constantin Nisipeanu, Ștefan Popescu, Veronica Porumbacu, Klaus Stephan, Victor Tulbure, Dragoș Vicol și Violeta Zamfirescu. Și-au dat concursul : Elena Simionescu și Nicolae Florea de la Opera Română, Nicolae Gafion și Dan Grigore, soliști ai Filarmonicii „George Enescu”.

itorilor din Tg. Mureș, și Hajdu Győző, redactor șef al revistei „Igaz Szó”. Au citit apoi din creațiile lor, dedicate partidului, patriei, realizărilor socialiste ale României de azi, poezii : Cezar Baltag, Ben. Corlăciu, Traian Iancu și Szász János, din București, Virgil Nistor, Vasile Igna și Adrian Popescu din Cluj-Napoca, Romulus Guga, Előd József, István Tóth, Dumitru Mureșan, Béla Markó și Székely János din Tg. Mureș, precum și Victor Nistea din Sibiu. Actrițele Marina Kanya, Adám Erzebet, Valentina Iancu și Lidia Marinescu au citit poezii din creația lui Eugen Jebeleanu, Al. Andrișoiu și alți poeți.

„Colindele din Țara lui Orfeu” (Editura Cartea Românească). După un cuvînt al istoricului și criticului literar Mihai Gafița, redactor șef la Editura Cartea Românească, actorii Mihai Dogaru și Boris Petrof vor susține un recital din „Colinde”.

Nicolae Labis, Marin Sorrescu, Nicolae Dragoș, Constanța Buzea, Mihai Dușescu, Ioan Alexandru, Ana Blandiana și Adrian Pănescu.

„Eroica”

● Biblioteca Centrală de Stat a organizat în sala din str. Biserica Amzei nr. 5-7 o seară de poezie și muzică sub genericul „Eroica”. Au citit din poeziile lor : Constanța Buzea, Dumitru Bălăș, Ion Bănuță, Petre Ghelmez, Mircea Florin Șandru și Dan Verona. Un grup de actori a susținut apoi un recital de poezie patriotică.

„Trăim în miezul unui ev aprins”

● La Craiova va avea loc, duminică 24 noiembrie, un spectacol de poezie și muzică patriotică și revoluționară intitulat „Trăim în miezul unui ev aprins”, organizat de Comitetul de cultură și educație socialistă al județului Dolj, cu concursul actorilor Teatrului Național și al corului Filarmonicii de Stat Oltenia, dirijat de Alexandru Racu.

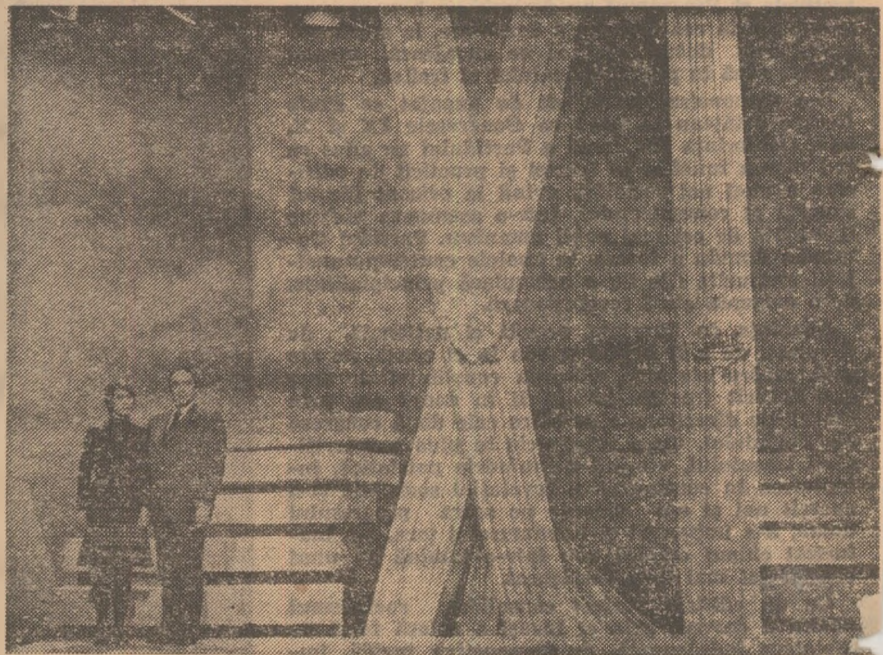
Se recită versuri ale poezilor : Tudor Arghezi, Lucian Blaga, Zaharia Stancu, Mihai Beniuc, Eugen Jebeleanu, Geo Dumitrescu, Claudiu Moldovan, Nina Cassian, Victor Tulbure, Alexandru Andrișoiu, Ion Brad, Ion Horea, Ioan Meștolu, Petre Drăguș, Nichita Stănescu, Ilarie Hinoveanu,

Festivaluri de poezie patriotică

● În cinstea celui de al XI-lea Congres al P.C.R., joi 21 noiembrie 1974, ora 18, la Biblioteca Tineretului, din B-dul Republicii nr. 43, va avea loc o seară de poezie patriotică, prilejuită de apariția unui nou volum de versuri al poetului Paul Tutungiu, intitulat

„Vibrant mesaj comunist”

● Consiliul Național al Frontului Unității Socialiste, Consiliul județean Mureș al Frontului Unității Socialiste, Uniunea Scriitorilor, Asociația scriitorilor din Tg. Mureș, în colaborare cu Comitetul județean de cultură și educație socialistă și redacția „Igaz Szó” au organizat în Municipiul Tg. Mureș sezaștoarea literară „Vibrant mesaj comunist”. Manifestarea a avut loc în sala Teatrului de Stat din Tg. Mureș. În deschiderea sezaștoării, au rostit alocuțiuni tovarășii Iosif Bane, prim secretar al Comitetului județean de partid Tg. Mureș, președintele Comitetului executiv al Consiliului popular județean, președintele Consiliului județean al Frontului Unității Socialiste, — scriitorii Traian Iancu, Sütő András, vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor, secretarul Asociației scri-

Imagine de la recitalul de versuri patriotice „Iubirea mea, pămînt românesc”, aflat în pregătire la Televiziune (Fotografie de Vasile Blendea)

Revista revistelor

„Manuscriptum”

ULTIMUL număr din acest an al revistei „Manuscriptum” dedică o mare parte a paginilor sale tradițiilor militante ale presei românești interbelice, reunind mărturiile unor participanți la mișcarea democratică și comunistă, promotori, în publicații emanate din sinul Partidului, ai ideilor democratice, antifasciste și comuniste, creatori ai unor ziare și reviste de o nouă orientare în epocă, care au contribuit, prin forța verbalului, la formarea unei opinii publice propice ideilor și acțiunilor de însemnătate istorică ce au urmat. Participanții „Rotondei 13” — Mihnea Gheorghiu, George Ivașcu, Octav Livezeanu, George Macovescu, Radu Popescu și Ștefan Voicu — au rememorat perioade de acută eferescență politică și intelectuală, dezvăluind date necunoscute istoriei publicisticii militante românești.

Un florilegiu de studii, comentarii, texte și documente inedite, străbătînd întreaga literatură română — Costache Negruzzi, Gheorghe Asachi, Heliade, Grigore Alexandrescu, Ion Ghica, Alecsandri, Creangă, Caragiale, Slavici, Dosoftei, Pavel Dan, Hortensia Papadat-Bengescu, Mateiu Caragiale, Arghezi, Garabet Ibrăileanu, Perpessiciu, Sadoveanu, G. Călinescu — completează mărturiisrile „Rotondei 13”; deosebit de utilă este discuția condusă de Mircea Zăciu asupra modalităților de editare a clasicii literaturii române, cu referire directă la opera lui Liviu Rebreanu.

Calendar

- 22.XI.1724 — a murit dramaturgul japonez Monzaemon Chikamatsu (se împlinesc 250 de ani)
- 22.XI.1866 — s-a născut G. Gruia (m. 1952)
- 22.XI.1877 — s-a născut Ady Endre (m. 1919)
- 22.XI.1908 — s-a născut Iulian Vesper
- 22.XI.1963 — a murit Aldous Huxley (n. 1894)
- 22.XI.1869 — s-a născut André Gide (m. 1951)
- 21.XI.1889 — s-a născut Ionel Pop (împlinesc 85 ani)
- 24.XI.1909 — s-a născut Ion Sofia Manolescu (împlinesc 65 ani)
- 24.XI.1909 — s-a născut I. S. Marinescu (împlinesc 65 ani)
- 24.XI.1914 — s-a născut Ecaterina Antonescu (împlinesc 60 ani)
- 24.XI.1920 — s-a născut N. Tăutu (m. 1972)
- 24.XI.1953 — a murit I. E. Todorouțiu (n. 1888)
- 25.XI.1892 — s-a născut Petre Constantinescu-Iași
- 25.XI.1562 — s-a născut Felis Lope de Vega (m. 1635)
- 26.XI.1875 — s-a născut Ion Adam (m. 1911)
- 26.XI.1893 — s-a născut Vasile Gherasim (m. 1933)
- 26.XI.1896 — s-a născut D. Mărășanu
- 26.XI.1901 — s-a născut Mihai Drumeș

Partidul, călăuza poporului

IATA-NE în fața Congresului al XI-lea al Partidului nostru Comunist. De la primul congres la care a luat naștere partidul proletariatului din țara noastră, cerut și susținut de masele muncitoare în lupta lor pentru libertate și pace, pentru înlăturarea regimului de sărăcie, mizerie și incultură, până în ultima clipă, el nu și-a dezmințit menirea.

Din primul moment al existenței sale, format din cei mai devotați și conștienți fii ai poporului nostru muncitor, el a trebuit să înfrunte cu hotărâre urgia unei burghezii înspăimântată și amenințată în stăpânirea ei dictatorială de un real partid revoluționar, ce ducea poporul spre cucerirea puterii politice în stat și schimbarea orânduirii capitaliste.

Au trecut ani grei de activitate ilegală, de torturi diabolice născocite pentru luptătorii clasei muncitoare, de către slugile polițienești, de asasinat în masă, comandate de călăi cu epoleți de generali, cu procese în care victimele erau declarate vinovate de către judecători servili și nerușinați, de închisori pline de cei care luptau pentru drepturile și libertățile poporului, care, în adevăr, așa cum s-a spus, erau „morți în concediu”. Și toate aceste sălbătici erau dezlanțuite pentru singurul motiv de a satisface lăcomia clasei stăpînitoare și a păstra privilegiul — ce i se părea foarte firesc — de a jefui rezultatele muncii unui întreg popor ce nu se lăsa redus la sclavie.

Și aceste pagini întunecoase ale istoriei noastre e bine să fie amintite și noilor generații, ca să nu uite ce au pățit mamele, frații și strămoșii lor.

În decursul acestor ani de grele încercări, de nesiguranță a traiului zilnic și a vieții, partidul a fost neclintit călăuză neobosită a oamenilor muncii. El a organizat și a dirijat acțiunea lor de rezistență prin greve, prin manifestații publice, prin hotărâri cu caracter politic, în demascarea abuzurilor patronale urmate de abuzuri guvernamentale, și a fost inițiatorul luptei împotriva fascismului sălbatic pus în solda jefuitorilor din țară și din afară, vinzînd interesele țării și bunurile ei, sub forma trădătoare a unui pretins patriotism.

Prin lupta lui constantă, dusă fără întrerupere, din mijlocul poporului muncitor, partidul întărea moralul maselor în acțiunea lor revoluționară și încrederea în propria lor putere printr-o strînsă unire, în cucerirea unui viitor de libertate.

În acțiunea lui desfășurată împreună cu masele, al căror nivel politic creștea mereu, el a dat nenumărate jefte de vieți. Dar rîndurile golite au fost înlocuite cu noi luptători din masa miilor de eroi necunoscuți ce se găsesc în orice popor și care formează țaria de neînving a tuturor popoarelor, cînd sînt organizate într-un partid de tip nou, marxist-leninist.

IN această uriașă luptă, partidul a stimulat toate forțele progresiste ale poporului, din sinul cărora se nașteau și cei care luptau cu gîndirea lor, dăruți cu însușirile de creatori în artă și știință. Operele lor dovedeau în cea mai mare parte că ele oglindesc geniul poporului nostru, legate nedespărțit de realitățile ce-i condiționau traiul material și spiritual. Acest geniu național n-a putut fi înăbușit de falsele concepții ale ideologiei burgheze. În sălile muncitorești au răsunat versurile lui Eminescu și, cite o dată, ale lui Coșbuc. Critica literară științifică, prin pana plină de autoritate a lui Dobrogeanu-Gherea, a arătat valoarea lor, ca și a unui Caragiale, sau a literaturii realiste și patriotice.

Din moștenirea literară, partidul, în mod critic, a înțeles locul ce se cuvine acelor creații care ajutau la ridicarea conștiinței sociale și morale în interesul pro-

gresului real al poporului nostru, lăsînd în același timp pentru creatorii ce duceau mai departe facla unei literaturi umane cu întregul ei specific național, toată libertatea.

Congres după congres, problemele ridicate și documentele analizate se impuneau partidului de împrejurările sociale prin care trecea țara, urmînd organizatoric și propagandistic țelul de a asigura, cît mai neîntîrziat, victoria proletariatului prin înlăturarea regimului imperialist.

Cu toate jertfele date pentru atingerea acestui ideal, partidul a urmat principiul leninist de a fi mereu într-o legătură inseparabilă cu masa poporului, făcînd mereu apel la unirea tuturor elementelor progresiste sub îndrumarea lui și a ridicat conștiința muncitorilor organizați, printr-o educație politică științifică, pe baza luptei de clasă și a internaționalismului proletar. Această activitate consecventă i-a atras încrederea și autoritatea necesare.

Conducerea partidului, sprijinită de unanimitatea membrilor, a fost pregătită, la finele invaziei fasciste, să folosească insurecția armată spre a ajunge la cucerirea puterii politice în stat.

Urmarea o cunoaștem și o vedem cu toții.

Documentele dezbătute la congresele IX și X au fost aplicate cu succes, arătînd unde duce munca organizată în toate domeniile, a unui popor în libertate, sub conducerea unui partid de clasă cu o bogată experiență, în fruntea căruia se găsește un om plin de energie, de dragoste de țară și de umanitate și hotărît să înfrunte greutățile inevitabile ale unei prefaceri sociale de o însemnătate uriașă, ce nu s-a înregistrat pînă acum în paginile istoriei noastre naționale. Ea este realizată cu avîntul întregului popor, ce crește mereu, pe măsura izbînzilor cîștigate, strîns unit în jurul partidului, condus de primul muncitor al țării, care nu pregetă să-și dăruiască munca sa de zi cu zi, de oră cu oră, pentru consolidarea socialismului în republica noastră și ridicarea spirituală și materială a întregului nostru popor.

NOILE documente ce stau în fața Congresului al XI-lea, spre care privim cu toții în clipa de față, arată preocupările ce frămîntă și poporul, și partidul, formînd o singură voință, pentru care viitorul se arată plin de făgăduieli, în temeiul progresului înfăptuit pînă acum.

Sîntem țara agriculturii mecanizate, a industriei ce se apropie cu pași repezi de nivelul industriei țărilor cu o bogată tradiție în acest domeniu, cu școlarizarea integrală a copiilor noștri, cu o producție științifică și artistică ce aduce o reală contribuție la cultura universală. Eram un popor prea puțin cunoscut în trecut. Astăzi însă, prin politica lui de pace, înțelegere și relații cu toate statele și-a atras stima națiunilor mari și mici, grație politicii externe conduse de partid și de neobositul lui secretar general, pentru care țara întreagă și-a exprimat, în conferințele de partid, dorința stăruitoare de a-l vedea din nou la postul de răspundere pe care l-a deținut pînă acum.

Pe calea larg deschisă spre viitor, simțim cum purtăm cu noi tradiția uimitoarelor prevederi ale acelor oameni politici din trecut care au trăit în același ritm cu bătaile inimii poporului, cum a fost Nicolae Bălcescu sau Dimitrie Bolintineanu, care prevedea în versurile lui viitorul de aur al țării noastre, și alții cu care se continuă astăzi acțiunea desfășurată de masele populare, sub îndrumarea și grija celui mai autentic reprezentant al lor, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Mihail Cruceanu

Vasile Dobrian : FLORI

Ceaușescu, fruntea noastră

Fruntea noastră-i omenie,
E dreptatea-n plină floare,
Cu ea, neamul nostru știe
Orice fulger să-l doboare...

Fruntea noastră-i graiul țării,
Cînd în lupte-și poartă steagul,
Soarele viu al visării,
Dorul de-a ne crește Dragul !...

Fruntea noastră-i casa-n care,
Prinde brațul vitejie,
Stele, griu și-oțel, în stare,
Scut iubirii să ne fie !...

Fruntea noastră e Partidul,
Făurar, stegar de țară,
Biruind ca înfloritul
Florilor de primăvară...

Fruntea noastră-i pomul vieții,
Din iubiri făcîndu-și fructe,
Comunismul tinereții,
Care-nvinge-n orice lupte...

Fruntea noastră-i armonia,
Sufletelor, ce trăiesc,
Pentru Maica România,
Și pămîntul strămoșesc !...

Traian Iancu

Ștefan Szöny : LUMINA PESTE UZINA

România modernă

DOCUMENTELE premergătoare celui de al XI-lea Congres al partidului — la elaborarea și direcționarea cărora a contribuit, în mod creator și decisiv, tovarășul Nicolae Ceaușescu, mult stimulat și iubitul secretar general al partidului, de azi și de mâine, mereu prezent în conștiința poporului, pe care ni-l dorim mereu conducător ca o cheazășie menită să înalțe România pe cele mai înalte culmi ale civilizației și progresului, — constituie, prin proiectul de Program, Carta fundamentală a prezentului și viitorului patriei, având darul ca, prin înaltul grad de responsabilitate și clarviziune social-istorică, prin patriotismul și spiritul revoluționar de care sînt pătrunse, să determine o puternică eferescență politică și ideologică în rândurile întregului popor, mobilizînd masele la fapte mărețe.

În lumina lor, alături de toți cei care participă la perfecționarea societății noastre socialiste, scriitorii își fac o datorie de onoare acordîndu-și efortul muncii la înaltul diapazon al ritmului de dezvoltare a României moderne.

Ampla suită de manifestări cultural-educative consacrate celei de a XXX-a aniversări a eliberării patriei și Congresului al XI-lea al partidului, masiva prezență în presă, dezbaterile desfășurate în adunările generale demonstrează și consemnează participarea activă a scriitorilor la opera de construire a civilizației socialiste

și comuniste, integrarea în realitatea contemporană, participarea cu toată ființa la transformările înalte, la elanurile nobile și constructive ale socialismului.

Ca orice creator de artă și frumos, poetul nu poate trăi și gândi în afara realităților sociale, pentru că el trebuie să exprime, cu mijloacele specifice artei sale, dacă vrea într-adevăr să existe, transformările care au loc neîncetat în societate, cuceririle forțelor revoluționare, gîndirea înaintată a fiecărei epoci, iar cine nu este capabil să exprime epoca sa, acela se înscrie în fals împotriva lui însuși.

În versurile poezilor noștri de azi întîlnim gustul interogației permanente la adresa viitorului omenirii, efortul de a transforma tensiunea emoțională într-un răspuns afirmativ cu implicații grave și responsabile, poezia și morala se luminează una pe alta, ritmul poetic și cel etic se succed și se interferează în efortul liric de a da corelațiilor lumii noastre un accent original, determinat de tradițiile revoluționare ale istoriei și culturii noastre naționale.

Pentru creatorii de frumos ai României de azi, născuți pe același sol și luminați de același soare, există un deplin acord între necesitatea lăuntrică și cea exterioară, un deplin acord interior cu marile linii de forță ale realității înconjurătoare, cu imperativele majore evidențiate de politica Partidului Comunist Român, acord ce le îngăduie să aibă o perspectivă largă asupra viitorului și care stimulează sentimentul de demnitate patriotică și umană.

Răspunzînd din toată inima îndemnului tovarășului Nicolae Ceaușescu, scriitorii contribuie și vor contribui neabătut, prin întreaga lor activitate, la înfăptuirea programului partidului de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate și trecere spre comunism, la întărirea solidarității partidului și poporului nostru cu forțele revoluționare, progresiste, de pretutindeni, afirmîndu-și prezența în marile confruntări de idei ale lumii de azi, făcînd din opera lor „bun al întregului popor”.

Punîndu-și cuvîntul și alchimia poetică în slujba înaltelor idealuri ale socialismului și comunismului, în slujba revoluției, a înfloririi patriei, a faptei curajoase și mărețe, ei cîntesc astfel cel de al XI-lea Congres al partidului nostru, ca pe un moment de culme în viața națiunii, avînd marele privilegiu de a-l imortaliza trecîndu-l pe frontispiciul istoriei României moderne.

Virgil Teodorescu

Spirit vizionar

PENTRU orientările propuse în Programul partidului privind dezvoltarea literaturii și artei imi par definitorii cuvintele: **spirit vizionar**.

Pentru că a prețui programatic tot tot ceea ce a creat valoros, umanist literatura și arta națională, a avea o atitudine de superioară receptare față de roadele spirituale ale umanității, a sublinia cu claritate că „arta se dezvoltă în strînsă legătură cu evoluția socială și națională a societății, corespunzător condițiilor specifice ale fiecărei epoci și națiuni” înseamnă a pune bazele unei solide rampe de lansare pentru gîndirea creatoare și creația cîntețitoare.

Pentru că a cere literaturii și artei să se inspire din realitate, din viața oamenilor, să se adauge eforturilor generale ale societății de a înfrumuseța, de a înnobila însăși existența umană înseamnă a îndemna creatorul să-și asume răspunderi din totdeauna fundamentale pentru destinul său.

Din multitudinea ideilor, îndemnurilor la reflecție responsabilă cuprinse în sinteticul capitol dedicat în Programul partidului rolului literaturii și artei în viața de azi și de mâine a societății, îndemnul de a continua tradiția culturii românești merită o în-crustație în marmură. Niciînd nu a putut fi năzuit vîrfurile unei piramide, acea piatră ultimă care își apropie cerul, cu stelele, care se încumetă către infinit, fără a se avea în vedere pietrele de temelie, cele care susțin aspirația către înălțimi. În orice cultură acestea toate formează tradiția, rod al unei continue și exigente acumulări prin vremuri.

În spațiul gîndirii și creației noastre, în personala și înconfundabila noastră tradiție spirituală s-au așezat pentru eternitate nume pe care trecerea timpului nu le poate învechi, pe care niciînd rugina uitării nu se poate așeza. Tradiția literaturii noastre este tocmai de aceea o tradiție mereu tinără. Și este mereu tinără pentru că în spațiul ei își adaugă cu gravitate rodul talentului mereu alți creatori. Conștiință că trebuie să se dedice cu modestie demnă marelui drum al unei gîndiri și simțiri în care patria, istoria ei glorioasă, oamenii ei generoși, cu voința construcției și a comunicării cu lumea s-au aflat întotdeauna la loc de frunte.

Evocînd tradiția de prestigiu a cul-

turii naționale se cere amîntit — și acest lucru este făcut într-un chip magistral în Programul partidului — faptul că marile respect față de tradiție implică, în mod organic, datoria creatorului de a aduce în acest templu al unor vaste orizonturi o viziune superioară asupra vieții și a realității, asupra existenței umane, materializată în opere durabile, de valoare. Nici urmă de conservatorism steril, de închistare păgubitoare în concepția noastră despre literatură și artă. Fundamentată pe estetica materialist-dialectică, pe afirmarea rolului militant al artei, pe afirmarea virtuților educative, patriotice ale acesteia, concepția partidului cu privire la funcțiile și destinul creației artistice este una de anvergură. A cere literaturii să ajute omului să-și gîndească frumos viitorul înseamnă a conferi scriitorului, omului de artă o nobilă investitură, înseamnă a-l situa cu prețuire în orizonturile de unde soarele poate fi văzut mai luminos, în orizonturile din care universul însuși ne este mai apropiat. „Literatura și arta — se spune în Program — trebuie să-i ajute pe oameni să privească mereu înainte, să le dea o imagine înflăcărată a perspectivei istorice, să prefigureze schimbările viitoare ale societății, să însuflețească masele populare, tineretul patriei noastre la fapte mărețe închinare realizării visului de aur al omenirii — comunismul”.

Așa cum au dovedit-o cele trei decenii din viața nouă a patriei, așa cum au dovedit-o zilele acestui an febril, marcat de evenimente cu amplă rezonanță în timp, „visul de aur al umanității” a devenit pentru poporul român un Program concret de acțiune. Prin acest program de lucru al poporului, condus de partidul comunistilor, am învățat să privim înainte. Prin el literaturii și artei i se atribuie înalta misiune de a-i ajuta pe oameni să privească înainte. Unei asemenea răspunderi, sînt încredințat, fiecare conștiință adevărată — iar scriitorii, oameni de artă, sînt asemenea conștiințe — îi va dedica fapta vieții sale. În cazul nostru, opere artistice de valoare, în care să se facă auzite distinct viața și năzuințele superioare ale poporului, cărui îi aparținem cu însăși viața noastră, cu inimile noastre.

Nicolae Dragoș

Pavel Codiță : PEISAJ INDUSTRIAL

Poem de purpură

An viu, rapsod cu bărbătească liră
să cînt semeț în dreptul toamnei sale
la ceas cînd comuniștii se-ntîlniră.
Aud lovind în marmură metale
conturul viitoarelor statui.
Rob mie însumi și rivind măsura
ființei mele de mais, — mă sui
să-mi văd etății raza și căldura.
De-acum vor trece vremile mai ample
și oameni mai desăvîrșiți într-una, —
și marile idei (lansări pe rampe)
vor pune vremii la zenit cununa.
Mă luminez frumos ca o amiază
de aur. Și pe bărbăteasca liră
poemul meu de purpură cutează
la ceas cînd comuniștii se-ntîlniră.

Alexandru Andrițoiu

Sentimentul certitudinii

OMUL, s-a spus, e o ființă fragilă.

Desigur, nu fără temei. Insecuritatea sa biologică, incertitudinile și spaimile ce-l hărțuiau încă din preistorie, apoi chiar istoria sa plină de cascade și abisuri, eroică dar și tragică, au constituit tot atâtea motive din care s-au hrănit numeroase idei drapate în negru. Dar ființa aceasta fragilă, tristă aceasta cugetătoare, în luptă cu ea însăși și cu natura, cu obstacolele dinăuntru și dinafara sa, punând tot mai apăsător pecetea cunoașterii și raționalității peste întinsele și obscurele zone ale necunoscutului și iraționalului, muncind și perseverând, inventând și construind, plâsmuind o a doua lume, aceea a valorilor materiale și spirituale create de el, dilatând zi de zi spațiul uman, a devenit un superb învingător.

Insemnele cicatrizate ale luptelor sale, consemnate de o istorie îndelungă și zbuciumată, nu fac decât să-i sporească certitudinea că bătălia poate fi câștigată până la capăt. Pentru că, adevărul e la îndemina oricui, omul cu O mare n-a învins peste tot. Din existența contemporană n-au dispărut paradoxurile, iar omul încă mai suferă și nu o dată e chinuit de neliniștea fragilității sale. Istoria de astăzi într-un loc sau altul al lumii e sfișiată încă de dureroase semne de întrebare. Câte milioane și milioane de oameni nu se întreabă astăzi — în epoca revoluției tehnico-științifice și abundenței pe care o poate da cea mai înaltă productivitate a muncii atinsă vreodată — cu ce se vor hrăni miile ? Dar câte întrebări febrile nu-și pune astăzi omul

uitându-se atent prin lume ? Soluțiile există, desigur, au fost demonstrate teoretic și practic de existența unor societăți așezate pe alte principii decât celea ale inechității, ale exploatarei și frustrării ființei umane. Dar pentru a se ajunge peste tot în lume la așezarea societății pe astfel de temelii mai este încă necesară lupta. Bătălia nu s-a sfârșit, lupta e uneori crâncenă, cu mari și dureroase pierderi. Important și esențial e faptul că omul știe că poate să învingă. Și, sintem siguri, va învinge. Ființa umană nu poate fi învinsă cu adevărat decât dacă, prin absurd, i-ar putea fi retezată perspectiva, dacă, prin absurd, i-ar lipsi dimensiunea viitorului.

Om, ființa aceasta fragilă, nu poate trăi nici fără istorie, nici în afara ei. Între om și istorie este, în fond, identitatea ; istoria e țesută și făcută din acțiunea omului. Dimensiunea trecută a acestei istorii nu e altceva decât depozitul speranțelor de odinioară ale omului devenite fapte, după cum dimensiunea ei prezentă nu reprezintă altceva decât laboratorul în care se forjează ideile și speranțele lui de mâine. Prezentul în istorie este tocmai locul de impact al trecutului cu viitorul. Altfel, istoria ar fi moartă, pietrificată. Iată de ce cred că nu greșesc afirmând că omul nu poate fi învins decât dacă i s-ar reteza perspectivele. Fără aripa perspectivei ar înceta să zboare. Fără dimensiunea viitorului, prezentul însuși se mortifică. Cu cât dimensiunile viitorului, adică ale unei posibile realități sînt mai intricate în prezent, cu atât istoria pe care o trăiești și la care participi este mai vie, pulsația ei este mai puternică și mai tonică. Cu cât prezentul este mai încărcat de viitor, cu cât astăzi perspectivele sînt mai clare, cu atât sporește condiția de învingător a omului, sentimentul de certitudine și soliditate a ființei umane. Sentimentul fragilității e, așadar, umbra necunoașterii și a lipsei de perspective.

Am alături, pe masa de lucru, proiectul de Program al partidului. L-am citit și răsцит cu atenție. Peste câteva zile va fi dezbătut și aprobat de Congresul al XI-lea. Liniile directoare, clare și precise, care desemnează atât de realist și de convingător dimensiunile istoriei noastre viitoare, ale construirii societății socialiste multilateral dezvoltate și ale înaintării spre comunism, oferă întregii noastre națiuni un sentiment trainic de certitudine, de încredere și soliditate. Prezentul nostru este încărcat de primăverile unui splendid viitor. Respirînd aerul proaspăt al acestei istorii, oxigenul perspectivei face ca arderile să fie și mai puternice. Trăim sentimentul învingătorului !

Dumitru Ghișe

Corneliu Baba : OȚELAR

Timpul înalt al Patriei

SOPTIT intens sau în banca din școala primară, murmurat cald și mărunț cu privirea pironită și uitată în ochii arși de dor și drag de țară ai Bălcescului din tabloul de pe perete ; gândit și simțit pînă la capăt, dar rostit cu zgîrcenie, pentru a nu-i știrbi și scutura încălcătura emoțională, strigat în disperare sau triumf pe cîmpul înceștărilor aprige ale luptei, cuvîntul-sentiment **patrie** a chemat și chemă lîngă el altele spre a-l cinsti și a-l lumina și la scrieri proaspete împlinirilor.

A chemat și a cunoscut mai înții realitățile exprimate prin unire și independență și am putut în sfîrșit rosti și noi **patria noastră**, a aruncat o coroană inutilă și așezînd lucrurile în apropierea tuturor am spus **patrie — republică**, republică populară și apoi ascendent și plenar în suș istoric al acumulărilor materiale și spirituale avem acum o **patrie socialistă** a cărei dinamică decisă și viguroasă apropie ceasul vibrînd în aur, purpură și vis al **patriei comuniste**.

Am trăit și trăim zile de o cadență istorică apăsătoare, marcate distinct și definitiv în prezentul și viitorul țării, zile monumentale în care patria are timpul ei cel mai înalt, mai neîngrădit și mai prieten. Un timp cînd avem în partid un conducător atent și încercat, un mare organizator și disciplinator de energii cu o puternică și neclintită vocație a dreptății, realismului, a preciziei și eficienței rezolvărilor, și a adevărului ; cînd partidul are — prin re alegerea secretarului său general — un conducător de un copleșitor prestigiu, neistovită energie și exemplar devotament.

Momentele emoționante ale Congresului al XI-lea al Partidului Comunist

Român se vor prelungi iradînd în destinul țării, fertilizîndu-ne și oferîndu-ne cutezările cu gîndul, emoția și fapta.

Arcuirea și rotunjirea în acest an a trei decenii de istorie nouă ne-au îndemnat prin examinări, elaborări și delimitări intime să ne înțelegem existența în chip revoluționar, într-un mod incandescent de a concepe și simți și privi în noi înșine și împrejurul nostru.

Am asistat, asistăm și participăm la procesul acțiunii timpului socialist asupra oamenilor, la facerea și construirea timpului comunist, a României de mâine. Sintem solicitați de mari transformări umane, de structurări care dăluiesc atitudini, gesturi și profiluri atât de evidente încît se legitimează de la sine. Ele ne impun să găsim corespundențe artistice convingătoare și consemnări pe măsură.

Nicolae Velea

CONTINUA PREFACERE

IN fața scriitorului tînăr se află un ideal înalt : a opta pentru ideea umanistă, a opta pentru tipul de om care trăiește în libertate, pentru tipul de om care înțelege această libertate altfel decât în cu totul alte lumi. Departe de noi gîndul că pentru scriitorul matur problema se pune în alți termeni. Totuși, în fața scriitorului tînăr opțiunea se pune cu o mai mare ascuțime, scriitorului tînăr lumea îi apare într-un mod mai acut și mai proaspăt. Pentru că el chiar este în curs de a se educa și deci de a se autoeduca și, fiind în acest curs și parcurs, scrierea lui capătă, pe lîngă sensul ei propriu-zis, și pe acela, exemplar, în cazurile fericite, firește, al for-

mării unei personalități sub ochii și sub gîndurile cititorilor și poate că, avînd în față faptul educării sale materializat în scriere, începem și noi un același act, de educare, de formare.

În literatura noastră a existat și există un deosebit interes pentru scriitorii tineri, pentru creația lor.

Spunînd că scriitorul tînăr simte mai acut, mai proaspăt viața, el se poate considera, laolaltă cu scriitorii maturi, cu cei care s-au inspirat în operele lor din bogata istorie de ieri și de azi a poporului, o forță, și nu una dintre cele mai mărunte, neglijabile, a unei lumi în veșnică prefacere. Conștiința importanței sale îl însoțește, așadar, atât pe scriitorul tînăr, cit și pe venerabilul

maestru. Pentru că există în România de azi scriitori tineri care au dovedit încă de pe acum o puternică forță creatoare, aducînd în operele lor același suflu remarcabil în felul cum militează pentru ideile comune pe care le-au avut dintotdeauna scriitorii legați de țară și popor, de visele și aspirațiile oamenilor de pe acest pămînt românesc, el însuși mereu întinerit. Și iată acum, odată cu noua etapă în care intră dezvoltarea țării marcată prin cel de-al XI-lea Congres al partidului, un nou cîmp de afirmare a literaturii și artei noastre.

Nicolae Prelipceanu

IZVORUL VIEȚII ȘI MUNCII COMUNISTE

NE ESTE DAT să auzim și să exprimăm noi înșine adeseori teza marxistă conform căreia omul este un produs al condițiilor existenței sale. Nu ne putem forma decât în concordanță cu condițiile sociale. Ne amintim însă mai rar — și tocmai acesta este faptul asupra căruia ne atrag atenția documentele apropiatului Congres al XI-lea al partidului — că în formularea marxistă există și un al doilea element, anume că omul se exercită asupra condițiilor proprii existenței; el le transformă și le configurează conform țelului și idealurilor sale. Așadar, omul, deși este un produs al condițiilor, trebuie să li se arate superior, să li se opună, să le depășească.

Există aici, fără îndoială, o contradicție. E însă o contradicție izvorită din viața însăși — motor al naturii creatoare, neliniștite și curajoase a omului. Negarea acestei contradicții ar echivala cu recunoașterea dominației nelimitate, fatale a condițiilor respective, precum și, implicit, cu o justificare a inerției și compromisului în concepția despre viață, în morală omului. Ar însemna să profesezi o eroare ce seacă energiile, dându-i în schimb curs meschinăriei care fetișizează realitatea, indiferent de felul acelei realități.

În ceea ce mă privește, întrezăresc cea mai de seamă și cea mai frumoasă trăsătură a omului tocmai în acea capacitate de a-și depăși condițiile momentane, de a-și defini conștiința și a-și forma comportamentul nu numai în funcție de condițiile exterioare, de cerințele realității, ci și prin prisma unor comandanțe interioare, morale, ca și prin aceea a năzuinței sale către dreptatea cea bună, socială, deci — cu un cuvânt foarte adesea utilizat astăzi — către *echitate*. Omul, și înainte de toate, omul societății socialiste se ridică la înălțimea idealurilor lui sesizând potrivirea dintre sine și condițiile existenței sale ca unitate dinamică, constructivă, între atracție și respingere, armonie și dezarmonie.

Acesta este izvorul vieții și muncii comuniste. Căci prin creație — fie ea de natură materială ori spirituală — depășim tot mereu limitele celor date, existente. Astfel învingem rezistența condițiilor, uneori inerția lor, pentru ca — în consens cu Programul Partidului nostru Comunist — să ne transformăm pe noi înșine și lumea, — în-

demnați de idealurile de libertate, dreptate, adevăr, pe care le profesăm.

Toate acestea necesită desigur o temeinică analiză a factorilor prezentului, cunoașterea judicioasă și multilaterală a condițiilor în cauză; o atitudine lucidă, conștientă față de realitate. Nu există alte căi pentru activitatea constructivă, fie că e vorba de cea generală economică, social-culturală, fie că e vorba de acțiuni specifice vizând naționalitățile conlocuitoare. Documentele de partid ne îndeamnă să cugetăm tocmai asupra acestui adevăr. De aceea ele constituie fundamentul modern, formularea principală a muncii noastre scriitoricești de formare a personalității umane.

Cunoașterea idealului devansează și în revoluția noastră recunoașterea posibilităților reale ale noii societăți. În genere, înțelegem mai întâi ce anume *ar trebui* să facem, dar numai în cursul acțiunii, surprinzând relația dintre experimente, izbinzi și eșecuri, ajungem să desprindem ce anume *putem* să facem. Și fiecare pas în direcția unor false posibilități, cu conținut nereal, ca și orice pas pierdut influențează toți pașii noștri de mai târziu.

Cunoscând proiectul de Program al Partidului Comunist Român cunoaștem ce anume ne stă în puteri. Sau, mai precis, cunoaștem mai bine decât până acum ce anume ne stă în puteri. Vedem și mijloacele, și limitele determinate de situația noastră istorică, de evoluția noastră socială. Ni se înfățișează limpede balanța resurselor materiale și spirituale ale României de azi și de mâine. Putem să ne facem o imagine mai limpede despre forța pe care o are azi și pe care o va avea poporul nostru — în năzuința sa de a-și edifica patria și personalitatea.

...Ne este limpede că societatea în care trăim și pe care o construim pentru noi și pentru copiii noștri nu este perfectă, însă știm și că este societatea în cel mai înalt grad perfectibilă, dintre cele posibile. Pe această convingere marxistă se bazează activitatea, atitudinea noastră. De aici se nașteresc acțiunile noastre, gândirea noastră, care — chiar neexcluzind contradicțiile — se înfățișează ca acțiuni ferme, gândire fermă, socialistă.

Domokos Géza

Petre Bedivan : FURNALIȘTI

A-ți sluji poporul

NICIODATĂ această împerechere de cuvinte — a-ți sluji poporul — n-a fost o lozincă abstractă, ea a despărțit oamenii de ticăloși, și pe adevărații patrioți de trădători. Primii au udat pământul sfânt al strămoșilor cu singele lor, au fost trași pe roată, li s-a băgat cuțitul pe la spate, li s-a tăiat capul sau au sfârșit în cumplite exiluri. Cealaltă, nu în puține cazuri, și-au trăit viața în bunăstare și fără rușine... Ce vreau să spun? Că prea aspra noastră istorie, în care nici o clipă nu a murit speranța acestui neam, ne înfățișează, pe lângă șirul de fapte ce ne luminează veacurile trecute, și acest lucru straniu, împotriva celor mai elementare sentimente omenești: pedeapsa că ți-ai slujit sau ai încercat să-ți slujești poporul. Această pedeapsă s-a întins peste secole ca o boală ciudată și iscată de aici sau venită de aiurea, urmărind pe cele mai luminate minți și pe cele mai viteze inimi născute de poporul român, dar n-a putut înăbuși nicicând dragostea de țară cu care ne naștem și murim. De aceea spun că datoria de a-ți sluji poporul este, în același timp, și dreptul fiecăruia dintre noi.

Din satisfacția încercată de noi toți, în fața Programului partidului, mi s-au născut și aceste gânduri. Acum, ca niciodată, această împerechere de cuvinte nu este o lozincă abstractă, un paravan în spatele căruia unul sau altul și-ar putea ascunde chipul urât și sufletul negru. Acum, ca niciodată, avem datoria și dreptul de a ne sluji, fiecare după puterile lui, poporul, fără teama moșilor și strămoșilor noștri că ne va cădea capul. Și trebuie s-o spunem, de câte ori avem prilejul, chiar cu riscul de a ne repeta, de-a fi monotoni — cum ar zice reaua-credință — că această teamă a fost spulberată din țară, ca o buruiănă otrăvitoare, de către comuniști, de către partidul acestui neam, ce au în frunte un Om, un Tovarăș și un Frate: Nicolae Ceaușescu.

Datoria aceasta sfântă nimeni nu ne-o poate silui, după cum și dreptul de a-ți sluji poporul nimeni nu ni-l poate abolii. Gândurile mele, transcrise aici, sub această împerechere de cuvinte, prezente în Programul partidului, în cuvântările secretarului său general, duc la altele, la menirea literaturii, la condiția noastră de scriitori.

Ca toți colegii am înregistrat cu satisfacție atenția pe care o acordă Programul partidului literaturii, acestei arte despre care, fără exagerare, putem spune că sintetizează cel mai bine spiritualitatea unui popor și a cărei forță uneori nici nu o putem bănuși. Spun forță, fiindcă literatura nu numai că a luat parte la marile evenimente de răscruce din existența patriei, dar, nu o dată, chiar a pregătit aceste evenimente. Dar numai acele pagini de literatură au rămas pentru viața noastră, de la începuturi și până astăzi, cele născute sub semnul adevărului, al totalei sincerități, al curajului. Timpul, mai

îndepărtat sau mai apropiat, a spulberat cărțile mincinoase. De fapt minciuna nu ține de talent, ci mai degrabă de impostură. Omului de astăzi, ca și celui de mâine, nu-i putem oferi — dacă nu ne abatem de la datoria de a-ți sluji poporul — decât pagini în care cuvântul artă să ardă sub aceste semne.

Toate cîte se construiesc în această țară nu au doar un scop în sine, să fie mai multe fabrici, mai multe ziduri frumoase. Ele vizează omul, viața lui de acum și cea de mâine, ca ea să fie mereu mai viață, așa cum o merită orice ființă umană. Cum sintem noi cei de acum? O știm prea bine, sau citeodată nu știm sau uităm. În visul nostru treaz, lucid, îndreptat spre viitor, căutăm să descifrăm chipul acelui urmaș, al celui ce ne va moșteni mâine, al omului despre care vorbim și pe care îl numim nou. Nimeni nu ne poate spune cum va arăta. Va moșteni odată cu calitățile noastre și defectele, sau de ultimele se va debarasa? Sau poate alte defecte se vor ivi... Fiindcă nu, nu pot să-mi inchipui urmașii doar ca pe niște îngeri, ci ca pe niște oameni vii, născuți din noi. De aceea, zic, să ne îngrijim mai întâi de sufletul nostru, ca să putem crea sufletele de mâine. Spre acest proiect pasionant, spre care literatura dintotdeauna a tins, sintem chemați astăzi de partid, să ne spunem și noi scriitorii cuvântul. Nu, nu prin declarații de moment, nici prin intenții, nimeni nu are nevoie de ele, ci prin cărți de valoare, sincere. Cărți care nu numai să reflecteze realitatea în care trăim, dar să și anticipeze realitatea viitoare, adică tot omul. Utopiile nu au ce căuta aici. Ca și minciunile, ele macină talentul, îl degradează. Oare cuvântul nostru, adică ceea ce-am „produs” noi, n-a fost uneori atât de abstract încît n-a mai rămas nimic — sau a rămas rău — din ceea ce-am intenționat sincer? N-am văzut uneori numai înaintările, fetișizându-le, presărindu-le cu roze, sau alteori numai contradicțiile, numai necazurile mici sau mari? Oare n-am vorbit alteori numai despre ceea ce am cîștigat și am uitat și ceea ce am pierdut — care trebuia păstrat — uitînd că un proces revoluționar, de complexitate și amploare celui petrecut în România, s-a făcut și se face de oameni vii și cu oameni vii? Am dat oare strălucirea cuvenită, cu instrumentele literaturii, aspirației noii orînduiri, de a elibera cu adevărat omul de toate cîte i-au încurcat și-l încurcă viața, de a-l transforma dintr-un robot într-o minunăție ființă așa cum poate fi?... Nu sînt puține lucrurile și nici ușoare cele care ne frămîntă și pe noi acum, pe scriitori. Toate pornesc de la gîndul deschis ca niște ochi de copil spre lume, de a ne sluji poporul, de a ne îndeplini exemplar datoria, dar și dreptul.

Corneliu Ștefanache

Panorama Soarelui

Programul nostru de vis vine din strămoși
din daci, din romani, din noi înșine
din străvechi rotiri de soare
din albastrul tremur de păduri.

Programul nostru de vis vine din dor
de griu

din rădăcinile ierbilor de rouă
din diminețile de vis ale satului meu
din miezul de zi al Bucureștilor fantastici.

Programul nostru de vis vine din iubire
din floarea-soarelui de Bărăgan
din zăpezile Carpaților de mii de ani
din apele de-argint ce-și urcă luminile în cer.

Programul nostru de vis vine din jocul morii
din dinții ei care macină trecutul de cărbune
vine din crinii albi ai Anului 2000
din credința că Frumosul, frumos rămîne.

Programul nostru de vis vine din cînt
de Libertate
din steagurile roșii care ne leagănă mereu
Dorința
de-a fi cei mai oameni dintre oameni
fiindcă sufletul meu numai aici petrece.

Ion Bănuță

Moștenirea literară

O CONDIȚIE esențială a creației literare și artistice este existența aceluia climat de înțelegere și de promovare a frumosului, care a lipsit altădată și care în zilele noastre este o preocupare permanentă a politicii culturale socialiste. Într-unul din articolele sale despre scrisul frumos, Caragiale observa cu justețe că nu lipseau poezii, — al căror număr, dimpotrivă, era impresionant, — ci publicul care să se intereseze de literatură, cititorii. Astăzi acest interes pentru literatura de imaginație este răspândit în straturile largi ale poporului, la toate vîrstele. Este un fenomen îmbucurător, care se verifică cu toate prilejurile, și mai ales cu acela al recitalurilor de poezie sau al întîlnirii, în Capitală ori în provincie, cu scriitorii și cu scriitoarele.

La interesul public pentru literatura de actualitate, cu problematica ei, se adaugă acela pentru scriitorii clasici, reeditați în condiții științifice superioare celor din trecut. În cadrul moștenirii literare s-a dat și se dă de către toate editurile din țară o grijă deosebită pentru punerea în valoare a marilor monumente culturale și a curentelor literare celor mai diverse. Perioadele consacrate pagini întregi de comemorare scriitorilor marcanți din trecut. Anul 1973, de pildă, a fost al lui Dimitrie Cantemir, spiritul universalist de la sfîrșitul secolului al XVII-lea și începutul celui următor, de la nașterea căruia se împlineau trei sute de ani (și, printr-o curioasă coincidență, două sute șaptezeci și cinci de ani de la publicarea primei sale opere, *Divanul*, 1698, Iași, și două sute cincizeci de ani de la încetarea lui din viață). Evenimentul, consemnat de altfel pe agenda de comemorări internaționale UNESCO, a fost sărbătorit în țara noastră nu numai prin articole și cuvîntări, ocazionale, dar și prin sesiuni științifice și mai ales printr-o campanie de reeditare a întregii sale opere, literare, istorice, filosofice etc. Contemporanul mai vîrstnic al domnitorului Moldovei, mitropolitul Dosoftei, este sărbătorit în anul acesta pentru împlinirea a trei sute cincizeci de ani de la naștere. S-a observat că *Psaltirea* sa în versuri, tipărită la Unieș, în 1673 (altă coincidență! cu data nașterii lui Dimitrie Cantemir), a fost „turnată” în metrul poeziei noastre populare și că cele mai izbutite din stihurile ei au îmbogățit, la rîndul lor, folclorul, integrîndu-li-se. Această circulație reciprocă, de jos în sus și de sus în jos, între literatura scrisă și cea orală, sau cum se spunea altădată, între literatura cultă și cea populară, este de altfel unul dintre caracterele principale ale culturii noastre și ale artei române, în toate compartimentele ei (arhitectură, costum, muzică, pictură, sculptură și literatură).

ACEST caracter stă poate în miezul specificului nostru național. Este vrednic de remarcă, în sectorul literaturii, de pildă, că marii noștri cronicari, cu toată cultura lor, agonișită uneori în străinătate, scriau într-o formă accesibilă și într-un limbaj oral, care era acela al poporului, din mijlocul căruia se ridicaseră (cei mai mulți, la înalte ranguri sociale). Chiar cel mai puțin accesibil dintre toți, Dimitrie Cantemir, cucerește ori de cîte ori, din vasta lui cultură, răspîndește în cărțile lui o adevărată comoară paremiologică, de sute și sute de proverbe, de prin părțile noastre sau din Orientul apropiat, ca unul care trăise peste douăzeci de ani în Constantinopol și-și asimilase cultura musulmană. Spuneam că fenomenul acesta, de circulație reciprocă, este comun tuturor artelor noastre frumoase, din trecut și pînă în zilele noastre; ca să-l ilustrăm cu nume proprii exclusiv de circulație universală, voi numi pe lîngă autorul *Creșterii și descreșterii Curții otomane*, publicată postum în limbile engleză, franceză și germană, — operă de referință timp de trei sferturi de veac, — pe Eminescu, pe Enescu și pe Brăncuși, ale căror opere strălucesc de toate luminile geniului național.

În cadrul politicii de valorificare a moștenirii literare au apărut opere cu

o armătură științifică superioară celor de altădată, cînd zelul patriotic nu era totdeauna servit de o pregătire filologică suficientă. Lui Vasile Alecsandri i s-a adus adeseori învinuirea de a fi „îmbogățit” folclorul cu încercări proprii, pentru a umple „golurile”, sau de a fi „înfrumusețat” baladele și doinele pe care el, cel dintîi, la recomandarea prietenului său, Alecu Russo, le-a cules cu osîrdie. Aș avea de observat în prealabil, că, încă înainte de a fi dat curs acestui prețios îndemn, poetul se arătase sensibil la valorile tradiționale ale folclorului și că înzestrase literatura noastră cu o capodoperă, *Baba Cloanța* („Propășirea”, 23 ianuarie 1844), la un an numai după ce I. He-liade-Rădulescu, cu *Sburătorul*, îi luase înainte cu o creație epocală, din aceeași nesecată fîntînă a Juvenetei.

Clasicii noștri, de la cei vechi pînă la cei moderni, de la cronicari și pînă la Tudor Arghezi, Lucian Blaga și Ion Barbu au știut să realizeze sinteze superioare între spiritul popular, cu valorile lui filologice și muzicale, atît de

asa cum a fost, și a altor istorici, filologi și critici literari. S-a spulberat astfel legenda că... „Iorga scrie prost”, Iorga, al cărui scris, prin bogăția lui incalculabilă și prin valorile sale poetice poate sta alături de acela al celor mai buni prozatori ai timpului nostru.

În colecția *Clasicii noștri*, care a apărut întîi în „Editura pentru literatură și artă”, iar apoi la „Minerva”, se tipărește pentru întîia oară opera completă a unor mari scriitori, prea multă vreme contestați, ca Alexandru Macedonski (sub îngrijirea lui Adrian Marino, autorizatului său monografist și biograf), sau în prea mare măsură dați uitării, ca Barbu Șt. Delavrancea (din care Emilia Șt. Milicescu ne-a dat pînă acum nouă dense volume). Deunăzi a apărut volumul 6 de *Opere* ale lui Liviu Rebreanu, cu *Adam și Eva*, romanul reîncarnărilor succesive, cea mai aproape de inima autorului ei, pentru a cărei elaborare și-a strîns un enorm material informativ (pus în ordine, ca și jurnalul scrierii lui, de către Niculae Gheran și Valeria Dumitrescu).

MIHAI EMINESCU
Sculptură de
Gh. D. Anghel

cuceritoare, și cultura cea mai înaltă, care putuse descumpăni cităva vreme pe contemporani. Să nu uităm că Eminescu, — în a cărui operă poetică admirăm astăzi pe lîngă arta ei superioară, valorile etnice pe care aceasta și le-a asimilat —, a trecut pentru spirite foarte pătrunzătoare, de universală cuprindere, ca acela al lui Hasdeu, drept un scriitor cu totul lipsit de „specific național”. Fenomenul s-a repetat cu Tudor Arghezi, alt titanice poet, cu o impresiune de acumulare de geniu național, a putut trezi împotrivirea categorică a unui Nicolae Iorga, ale cărui antene, tot atît de sensibile ca și cele ale autorului lui *Magnum Etymologicum*, n-au vibrat la accentul aceluia în care mulți dintre noi am văzut un nou Eminescu. Și fiindcă am numit această operă uimitoare a științei noastre lingvistice, îmi voi exprima satisfacția că ea este în curs de reeditare, în excelente condiții tehnice și științifice. Nicăieri aiurea nu ne uimește atîta uriașă cultură lingvistică a lui Hasdeu, deopotrivă de mare romantist, ca și slavist și orientalist, care se bucură astăzi de un credit poate superior celui din vremea lui.

IN ANII din urmă au fost reeditate cîteva din operele capitale ale lui N. Iorga, prin îngrijirea lui Barbu N. Theodorescu, care i-a deshumat strălucitele și substanțialele *Pagini de tinerețe*, a lui Valeriu Răpeanu, editorul memorialistice sale majore, *Orizonturile mele*, *O viață de om*

Dezvoltarea și literatura

CUVINTUL cel mai răspîdit astăzi, în lume, nu numai în țara noastră, într-o săptămînă de vîrf a activității politice, este dezvoltarea, soluția, singura soluție rațională pentru marile probleme care confruntă astăzi omenirea. Ea are conotații deosebite în diverse zone geografice ale lumii, trebuind uneori să răspundă la cele mai simple, mai acute și mai grave întrebări: cum să combați foamea, cum să asiguri minimum de nevoi și minimum de decență și de demnitate umană?

Pentru România, din fericire, problema nu se pune în acești termeni. Poporul descultilor și flămînzilor, al celor fără acoperiș pe cap, al celor pentru care viața este o aventură cu șanse slabe de supraviețuire, nu există. În unele provincii nici n-a existat așa cum există în veacul nostru, nici aici, nici aiurea. E un loc comun că mizeria unor oameni a crescut odată cu bogăția totală a omenirii, prost și inegal repartizată. Însă fără îndoială că industrializarea socialistă a reprezentat și reprezintă o soluție pentru problemele pauperizării legate de urbanizare, ce n-a avut loc în România în formele dramatice, poate tragice, din India, Indonezia sau din alte țări ale sudului încercat de enorme probleme.

Aceasta nu înseamnă, desigur, că nu este încă și la noi mult de făcut, nu numai în sensul atingerii unui ridicat nivel material, dar și al unui corespunzător nivel moral și cultural. Pentru că dezvoltarea de fapt nu este un lucru, un obiect și nici chiar termenul de nivel nu trebuie înțeles ca o limită fixă, ca o înălțime spațializată. Drumul omenirii, complex și sinuos, este nesfîrșit. Nimeni, niciodată, nu va putea afirma: „gata, ne-am dezvoltat, am rezolvat toate problemele!”. A te dezvolta de fapt înseamnă a fi capabil să-ți formulezi noi întrebări, din ce în ce mai complexe, și în fond cu adevărat umane. Stăvilirea foamelor ne leagă de toți frații noștri viețuitori, însă marile probleme ale fericirii, ale izgonirii suferinței, ale oricărei umilințe și opriri se pun numai de la un anumit nivel în sus. Realizarea multilaterală e o nevoie a unui om evoluat, conștient, din ce în ce mai conștient, de multiplele sale valențe. Tot de la acest nivel în sus se pun marile probleme ale unei adevărate comunități și frații umane, bazată de cooperare sau pe o emulație nu mai puțin lipsită de eleganță decît cea mai sportivă întrecere, ca și visul lui K. Marx, al unor relații umane aduse la înțelegere transparentă pentru toți, alungind din sfera umanului alienarea, fetișizarea, falsul mister. Să ne rămînă numai marele mister al existenței, cu care să se lupte înalta gîndire — care este o formă de luptă cu limite etern mișcătoare.

În această accepțiune largă și, mi se pare, adevărată și profund necesară a dezvoltării interioare, se vedește rolul scriitorului ca luptător atît împotriva a tot ce grevează înțelegerea, împotriva turpitudinii morale sau înghețării conservatoare, cît și, mai ales, ca un militant pentru civilizație, pentru instinctul vital luminat de integritatea personalității umane, ca un apărător și născător de valori nu numai estetice.

Însă artistul și scriitorul nu acționează numai asupra gîndirii, simțirii și a nivelului moral al oamenilor. Arta și literatura sînt școli ale imaginației, iar fără imaginație creatoare, fără capacitatea de a-ți reprezenta consecințele acțiunilor tale, sau stările de spirit ale altora, nu este posibil nici progresul, nici o sănătoasă comunitate umană. Se poate afirma cu certitudine că oamenii pot fi răi pentru că nu-și pot reprezenta suferința altora, nu-și pot imagina ce se petrece în cel de alături. Ca să nu mai vorbim de faptul că orice progres este legat de capacitatea nu numai de a-ți gîndi scopurile, ci de a le vedea în întreaga lor claritate. O astfel de viziune este capabilă să mobilizeze și mai tare, să incite la noi gînduri, împiedicîndu-te în același timp să te pierzi în aceste acțiuni.

De aceea, credem, rolul scriitorului în efortul de dezvoltare nu poate decît să crească, într-un ritm continuu, alături de organizator și de economist, alături de omul de știință, alături de orice om al muncii creator în toate activitățile.

Șerban Cioculescu

Alexandru Ivasiuc

Tensiunea ideilor

FIIND, prin structură și funcție politică, un cetățean luminat și activ al societății în care trăiește, poate unul dintre cei mai lucizi atașați destinului poporului său, scriitorul nu poate fi gândit decât ca un harnic și inspirat lucrător în domeniul ideilor, al ideilor menite să transforme lumea, să o înfrumusețeze.

Tradiția, căreia îi descoperă sensurile majore, îi descifrează dinamica și-i înțelege finalitatea, îi oxigenează singele și-i reliefează caligrafia prin ideile sale fertile. Realitatea prezentă, în care recunoaște complexul proces de traducere în act peren a sensurilor descoperite, totodată intrupare a viselor seculare, îi hrănește cu substanță vie construcția, substanță care însemnează idei și se împlinește în idei mereu mai cuprinzătoare.

Prima schiță a viitorului se naște din aceste idei și din calitatea lor permanentă, dinamică ce învederează faptul că nu sînt nici pe departe o creație a fanteziei, ci un sumar lapidar al realităților de pînă la el, deschizîndu-se neconștient, ca o deltă sub orizontul magnific al zilelor ce vin, în actualitate.

Validitatea, justetea și frumusețea ideilor pe care le consacră în pagina scrisă se verifică neconștient în actul de angajare pe care-l numim creație. Ca să nu fie cumva închipuiri, să nu rămînă simplă schiță, ideile cizelate de-a lungul unui pasionant excurs în istorie și-a unei ateste investigații întreprinsă cu inima, cu singele, cu întreaga lui ființă în realitățile contemporane, scriitorul adevărat își conectează destinul la cele mai înaintate idei ale vremii sale, la ideile în stare nu numai să reprezinte în caractere definitorii poporul din care se trage, năzuințele lui, dar și la cele conținînd germenii societății viitoare, energiile potențiale capabile să înflorească și să fructifice tot ce merită să trăiască și să dureze în veac.

Scriitorul nu este un arbitru în acest sublim joc al ideilor, ci o conștiință activă și militantă, care filtrează, afirmă opțiuni, conturează idei și se atașază cu spirit revoluționar celor mai nobile, mai răscolitoare proiecte. Retragerea în turnul de fildeș, tactică meșteșugărească ce voia să însemne indiferență la vuietul străzii, la pasiunile ei, n-a cunoscut în istoria noastră literară nici un adept consecvent, de vreme ce istoria și realitatea românească au furnizat întotdeauna scriitorului sisteme de idei aproape identice cu evenimentele pe care le sintetizau și care solicitau nu numai prezențe, martori, cronicari, dar combatanți, polemisti, partizani pentru ideile generoase, conștiințe treze și militante. Cei mai „obiectivi” scriitori ai trecutului au pornit în examinarea realităților de la prezentul tangent. Vezi Neculce, vezi Cantemir, vezi Budai-Deleanu, Bălcescu, Hasdeu, Caragiale, Eminescu, Rebreanu, Arghezi, Blaga. Știm limpede ce sîntem și încotro mergem, pentru că ne este bine conturată perspectiva viitorului.

Din preambulul proiectului de Program al Partidului Comunist Român, acest complex, tulburător proces de constituire a Codexului ideilor majore,

apare limpede și incontestabil. O istorie de-o neasemuită coerență și frumusețe trimite către viitor linii de forță de-o rigoare copleșitoare, subliniind în fiecare cuvînt și literă așternută;

un program al conștiinței înaintate — cu care scriitorul zilelor noastre se identificează total. Niciind un asemenea Codex n-a interesat mai intim creația, urcînd mai îndrăzneț temperatura ideilor, niciind profesunea noastră n-a cunoscut mai limpede locul important pe care-l ocupă în sistemul de construcție al vieții unui popor pe întinsul unor lungi perioade istorice.

Indicînd atît de cald, de subtil și întotdeauna atît de precis condiția și funcțiile artistului în societate — Avem nevoie de o artă care să fie suflet din sufletul poporului, să redea și greul și bucuria și visurile spre viitor ale oamenilor muncii, o artă izvorită din realitățile rațiunii noastre, profund umanistă, — afirma tovarășul Nicolae Ceaușescu —, deschizînd perspective care să solicite conștiința scriitorului și s-o transforme în forță vie a preferențelor ce vor conduce România la victoria socialismului și comunismului, conducerea înțeleaptă a partidului nostru a pus în lumină idei ce reprezintă nu doar coordonatele unei poziții revo-

luționare în fața vieții și societății, dar și un program de creație, cu implicații în toate articulațiile profesiei scriitorului.

Societatea noastră cunoaște prefaceri extraordinare, procesele sociale devin mereu mai complexe, țara își schimbă de la o zi la alta înfățișarea, caracterele civilizației și culturii socialiste se afirmă impetuos, se naște, în această lume nouă, un om nou. Aspecte pasionante de viață și împliniri excepționale de destine, aceste fascinante subiecte și teme, aceste conflicte puternice și rezolvări prometeice se oferă spectaculos ochiului și conștiinței treze. Căutătorului de idei îi revine misiunea istorică să le descifreze, să le înțeleagă, să le contureze frumusețea plastică. Scriitorului, care n-are altă menire decât de-a fructifica acest material imens și generos, viața i se prezintă ca un uriaș repertoriu.

În întîmpinarea Congresului comuniștilor, acest Codex al gândurilor și sentimentelor înalte ni se înfățișează tuturor ca un imperativ al umanismului și înaltei profesii de descoperitori și îndrăgostiți ai ideilor timpului care începe.

Mircea Horia Simionescu

Vasile Baboie : OFRANDA

Cronica limbii

Întîietate

● PROIECTUL de Program al Partidului Comunist Român, care în aceste zile formează obiectul principal al discuțiilor în masele largi ale cetățenilor, se ocupă, așa cum era și de așteptat, și de activitatea oamenilor de știință și prevede că „Cercetarea științifică va fi organizată în strînsă concordanță cu cerințele producției materiale și activității sociale, asigurîndu-se dezvoltarea coresponsabilă a cercetării aplicative, cit și a cercetării fundamentale de perspectivă”.

Desigur, cineva poate face speculații științifice fără să țină deloc seama de ceea ce interesează pe contemporani, dar o asemenea muncă este lipsită de efecte. Pentru a o demonstra, mă voi folosi de date ale istoriei lingvisticii, adică de o specialitate care pare cu totul îndepărtată de interesele materiale ale societății.

Știm de multă vreme și explicăm celor interesați că lingvistica istorică a devenit o știință organizată în anul 1816, cînd germanul Franz Bopp a publicat o lucrare în care a demonstrat că o serie de limbi, printre care indiana, greaca, latina, germana, slava, sînt înrudite între ele. Dovădea acest lucru arătînd că aceleași obiecte erau numite cu același cuvînt, numai că fiecare limbă transformase unele sunete în alt fel; esențialul era că în aceeași limbă același sunet corespundea altui sunet din altă limbă, de exemplu: acolo unde în latinește găsim un *c*, germana prezintă un *h* (lat. cornu, germ. Horn, lat. decem, germ. zehn etc.), unul *p* din latină îi corespunde în germană un *f* (lat. pater, germ. Vater, pronunțat cu *f*, lat. pellis, germ. Fell etc.) și așa mai departe. Deoarece corespondențele acestea cuprind toate cuvintele, e limpede că nu e vorba de o întîmplare.

Descoperirea a avut un larg răsunet și treptat a fost aplicată la tot felul de familii de limbi, ba s-a încercat să fie adaptată și în alte științe. În orice caz, pînă azi istoria lingvisticii este legată de numele lui Bopp.

Un articol publicat de curînd în revista „Germano-slavica” din Canada, de lingvistul finlandez Valentin Kiparsky (bine cunoscut și la noi, cu atît mai mult cu cît s-a ocupat și de limba română), ne arată că încă pe la 1640 savantul ceh Comenius a observat fenomenul corespondențelor fonetice între limba maghiară și limba finlandeză și a dat exemple convingătoare. De ce atunci nu legăm de numele lui descoperirea? Motivul este, fără îndoială, faptul că publicul din secolul al XVII-lea nu era pregătit pentru a înțelege asemenea probleme, mai mult, nu avea nici un fel de preocupări de acest gen, deci descoperirea nu a avut nici un răsunet și urmarea este că nici noi n-am știut pînă azi de ea. Situația devenise cu totul alta la începutul secolului al XIX-lea, cînd relațiile internaționale se dezvoltaseră, cînd călătoriile la mari distanțe deveniseră un lucru banal, cînd se luase cunoștință de vechile texte indiene și persane, care au putut aduce elemente interesante în materie.

Prin urmare, nu e suficient ca cineva să aibă o idee, fie ea oricît de originală și oricît de justă, ci trebuie ca această idee să poată interesa un public mai larg, pentru ca ea să fie utilizată în cercetări ulterioare. Am obiceiul să spun că în ce privește schimbările de limbă nu e atît de important cel care a pronunțat pentru prima dată un cuvînt sau o întorsătură gramaticală, cit cei care se iau după el și generalizează inovația. S-ar părea că problema trebuie văzută mult mai larg și că putem spune și în materie de dezvoltare a științelor că nu e important numai cel care a făcut o descoperire, ci și cei care o preiau și o duc mai departe. Turnul de fildeș n-a fost niciodată util pentru gînditori.

Al. Graur

Angajarea politică a scriitorului

PAGINI de cărți care ar vorbi numai despre idealuri, fără să analizeze realitatea, ar avea neansa de a plictisi, chiar dacă autorul minuiște iscusit limba și realizează o operă armonică. Cititorul, după părerea mea, nu ar trebui atras într-o direcție oarecare, nedefinită și întîmplătoare, ci numai în direcția pe care scriitorul poate s-o justifice în fața conștiinței sale și, bineînțeles, față de societate, căreia îi aparține atît autorul, cît și cititorul. Societatea — înțeleasă nu ca suma tuturor indivizilor, ci ca totalitatea de individualități distincte — ar trebui să fie în cazul ideal singura piatră de încercare pentru valoarea și trăinicia fiecărei opere literare.

Dacă o operă literară nu convinge, lucrarea rămîne doar o simplă intenție. Propagandistul cel mai bun al unei cărți însă rămîne fără îndoială scriitorul însuși, prin angajamentul său scriitoricesc, realizat artistic.

Forul suprem al comuniștilor, care

va dezbate în zilele ce urmează vastul program al partidului nostru, perspectivele mărețe de progres și de prosperitate ale României socialiste, va da scriitorilor certitudinea că valoarea și trăinicia artei pe care o dorim cu toții este condiționată hotărîtor de ideea necesității cuprinderii în scrierile noastre a problemelor fundamentale ale existenței omului în noua societate. Căci — putem citi în Program — „Adevărata artă a exprimat întotdeauna realitatea socială în procesul dezvoltării ei istorice”.

Ca urmare vom putea avea încredințarea că cele mai reușite cărți ale literaturii noastre contemporane le vor scrie și de acum înainte acei autori care se preocupă într-un mod militant, angajat politic, de prezentul socialist al patriei.

Este un fapt îmbucurător că scriitorii se inspiră de obicei din propria lor experiență de viață. Ce poate fi mai convingător în acest sens decât descoperirea că cititorii, atunci cînd se re-

găsesc în paginile autorilor de literatură, constată că problemele lor, setele lor de adevăr, determinate de viață și societatea în care trăiesc, îi preocupă și pe scriitori, poate chiar mai intens decît pe ei înșiși cu aceeași insistență caracteristică timpului nostru.

În acest context consider că cititorului de beletristică îi folosește mai mult ca orice atît cunoașterea, cît și adevărul. Atunci cînd auzim exprimîndu-se, la întîlnirile noastre cu cititorii, așteptarea că în ceea ce scriem să fie găsite personaje care întrunesc însușirile unor personalități complexe, nu sîntem confrunțați doar cu un loc comun. Dimpotrivă: prin însăși esența ei, literatura pleacă, în majoritatea cazurilor, de la studiul individului, pentru a da răspunsuri problematicei umane. Tratarea aspectelor privind relația individ-societate într-un mod creator trebuie să constituie deci o datorie de onoare pentru fiecare scriitor. Situația pe o asemenea poziție trebuie să-l determine

pe scriitor să-și consacre talentul, potența sa intelectuală atingerii acestui scop nobil, pentru că problematica omului s-a aflat de cînd există literatura în centrul atenției creatorilor. Iar literatura noastră de astăzi nu poate fi decît o literatură a omului integrat în fluxul înnoitor al edificării socialiste, făuritor al vieții noi, al destinelor sale.

O condiție importantă pentru ca literatura să-și atingă scopul este, firește, tratarea problemelor majore ale omului, cetățean al patriei noastre, român sau aparținînd uneia dintre naționalitățile conlocuitoare, căreia în paginile documentelor pentru Congresul al XI-lea al Partidului Comunist Român i se garantează, în sensul cel mai adevărat al cuvîntului, cele mai prielnice condiții pentru manifestare deplină și largă, de la producerea de bunuri pînă la participarea la conducerea societății.

Arnold Hauser

Cronica literară

Proza contemporană în antologie

ÎN intenția autorilor lor (Ion Vlad și Cornel Regman), cele două antologii — *Romanul românesc contemporan* și *Nuvela românească contemporană* — nu sînt simple instrumente de lucru pentru istoricii literari: scopul adevărat e mai ambițios și anume realizarea unor tablouri de gen, în care istoria e doar presupusă, ale prozei din ultimii treizeci de ani. Accentul cade pe studiile introductive: textele antologate ilustrează o viziune critică. E vorba, așadar, de încercări de judecată critică ilustrată, oarecum în felul „panoramelor” de la Gallimard, cu o bibliografie bogată la urmă, din care putem reconstitui peisajul complet. Cum, se știe, ne lipsesc aproape cu totul sintezele, orice tablou de acest fel e binevenit și se cuvine discutat prin prisma efortului de a sistematiza un domeniu sau altul al literaturii actuale, dacă nu chiar literatura în ansamblul ei. Editura trebuia să pună pe copertă numele celor doi autori ca să se înțeleagă limpede că avem de-a face cu cărți de critică în sensul exact al cuvîntului, rod al unei reflecții personale asupra literaturii, nicidecum cu banale culegeri prefăcute.

STUDIUL lui Ion Vlad conține, de altfel, atît o definiție a romanului, cît și o clasificare înlăuntrul genului. Fără să fie originală, — romanul e Proteu — definiția scoate în relief, din varietatea aspectelor pe care romanul le implică prin natură, mai ales capacitatea de a re-crea în imaginar istoria, de a fi depozitarul ei ideal, păstrînd în organicitatea unei forme artistice „semnele cele mai palpabile ale existenței umane”. „În structura eposului, — notează criticul — romanul e forma activă, categoria proteică în măsură să-și modeleze datele în funcție de condițiile, modificate în timp, ale societății.” Definiția corespunde romanului realist și Ion Vlad face precizarea: „...romanul n-a abandonat, în periplitul lui agitat de după 1920, atribute descinse din estetica realismului: cunoaștere, explorare, documentare”, adăugînd însă imediat că orice roman este o „viziune a vieții”, nu o re-dare, o reconstrucție a lumii printr-o idee despre lume. Permanent deschis — către istorie, către individ, — romanul presupune o conștiință vie și, deci, forța de a generaliza experiența, de a stoarce dintr-un contact și dintr-o informare o filosofie, o morală, o politică. Și deopotrivă o estetică: fiindcă formula romanului în secolul nostru e mai cuprinzătoare și mai labilă decît aceea din secolul trecut. Ion Vlad insistă atît asupra aptitudinii romanului de a reprezenta un univers fictiv omolog aceleia real, cît și asupra revoluției continue a mijloacelor sale. Totuși, cred că el rămîne prea des la afirmații generale, iar cînd aplică programul abia descris, se observă neconcordanța între

teorie și realitate. O afirmație, de exemplu, ca următoarea, este exagerată, suspectă de lipsa măsurii critice chiar mai înainte de o confruntare: „Romanul românesc de azi — și ar fi fost imposibil să se petreacă altfel — a asimilat experiența predecesorilor și a verificat soluțiile comunicării moderne prin datele proprii noastre realități sociale și estetice.” Cea mai bună dovadă este clasificarea romanului românesc postbelic ce formează în continuare obiectul studiului, și care nu susține deloc afirmația citată. Criticul distinge cîteva feluri de roman, nu tocmai riguros numite și sistematizate, dar care ar fi în esență acestea: romanul de evocare (romanul istoric propriu-zis, romanul evenimentului, cronica, fresca, reconstituirea, romanul document etc.) și romanul de analiză (în care istoria e interpretată prin intermediul mitului, parabolei sau al comentariului eseistic direct). Diferența fundamentală între o clasă și alta este că în timp ce romanul de evocare are în față o realitate socială, individuală, romanul de analiză are în față o problemă, el chestionează realitatea. Aceste două atitudini se slujesc fie de un limbaj tradițional, fie de unul modern, procedează prin epică, lirism, analiză, discurs, eseu. Am colaborat, pînă la un punct cu Ion Vlad, căci în amplul său studiu aceste lucruri sînt departe de a rezulta cu claritate. M-am descurcat greu în hățișul argumentelor, citatelor, criteriilor, cam fără spirit de sinteză.

Putem reproșa criticului mai multe lucruri. Întîi, el nu se ocupă aproape deloc de istoria romanului (a temelor, tipurilor și tehnicilor artistice), așa încît nici linia despărțitoare între formulele vechi și noi nu e trasată vreodată. Mai mult ni se sugerează decît ni se spune că modernitatea romanului stă în puterea lui de interpretare a realului, că realismul contemporan nu e inventar și document, ci ideologie făcută concretă, filosofie în mișcare, în viață. Cu foarte puține excepții, romanele românești examinate de Ion Vlad par a îndeplini condiția modernității. Ceea ce nu e, din păcate, adevărat. Dificultatea provine (este al doilea reproș) și din nesiguranța terminologică. Criticul nu e fixat totdeauna asupra accepției cuvîntelor. „Prozatorul... are de ales între epica faptelor și evenimentelor și aceea a investigației analitice”: de aici rezultă că există un roman de evocare, epic, și unul de interpretare, analitic. E, cred, cea mai consecventă distincție din studiu (cum am și remarcat), cu precizarea că, în fapt, e greu, de nu imposibil, să deosebim net un roman ce se mărginește să zugrăvească lumea de unul care are o idee despre lume. Roman evocator sau roman de analiză nu există în stare pură. Mai departe, criticul echivalează încă o dată romanul de analiză cu eseuul românesc: „romanul conceput ca discurs analitic, oricînd echivalabil în eseu sau în disertație sistematică”. Dar dacă e așa, cum să înțelegem fraza: „Tendința spre comentariul eseistic e încă mai veche decît ar dori s-o acrediteze teoreticienii «noului roman», formula învinsă de propria-i incapacitate creatoare”? „Noul roman” se referă în general la romanul modern sau numai la varianta lui franceză din anii '60? Căci, în al doilea caz, eseismul nu i se poate imputa, Robbe-Grillet și colegii lui fiind,

din contra, adepții privirii vide, necontaminate de „prejudecățile” gîndirii. Pe de-o parte. Pe de altă parte, dacă eseismul (sau noul roman intrucit ar fi eseistic) a fost învins de propria incapacitate creatoare, întreaga demonstrație a lui Ion Vlad (pe care o cred justă) că realismul modern tinde să fie idee nu descripție naturalistă cade dintr-o dată, căci înseamnă a opune din nou creația tezei și viața ideii. Dar Proust, Musil, Th. Mann sînt și teziști și esești. Ce e ultima parte din romanul lui Proust dacă nu critica celorlalte părți, analiza în roman a romanului însuși? Și nu ne vorbește Settembrini, în lungi eseuri, despre boală, despre muzică, despre tehnică? La Musil, alternarea între capitolele epice și capitolele de disertație teoretice e constantă, dovedind perimarea opoziției amintite. Zicînd analiză pentru eseism există și riscul de a înțelege primul termen în felul lui G. Ibrăileanu care stabilea o paralelă între romanul de analiză psihologică și romanul de creație sau comportist. Ion Vlad folosește și el accidental termenii în această accepție, insistînd bunăoară pe psihologismul ce ar caracteriza realismul modern. Și alți termeni (evocare, interpretare, comentariu) oscilează la fel. Al treilea reproș se referă la modul în care antologia propriu-zisă susține prefața. Unii autori — Felix Aderca, V. Voiculescu, Ion Vineanu — n-au în fond nici o legătură (cel puțin prin operele antologate) cu romanul actual. Lipsesc apoi mai ales tinerii romancieri, fără de care înțelegerea romanului actual e imposibilă. În fine, nu toți cei incluși au scris opere de valoare care să justifice selecția. Știu, o antologie e discutabilă oricum ar fi întocmită, dar problema nu e pur și simplu de nume, ci de criterii.

IN ce o privește pe a lui Cornel Regman (mai lesne de criticat, fiindcă e și mai lesne de antologat nuvela decît romanul), m-au izbit și în ea unele prezențe și unele absențe. Dacă reținem, ca novelist, pe Camil Petrescu ori pe Titus Popovici, care au scris puțin în acest gen, nu vîd de ce l-am omite pe Zaharia Stancu, autor în *Costandina* al unei nuvele remarcabile? De ce, apoi, *Scara Luciei* Demetrius și nu *La Răzeși* a lui V. Em. Galan? Și nu meritau oare să figureze Francisc Munteanu, Alexandru George, Paul Georgescu, Ion Băieșu, Radu Cosașu? Din nou, problema numelor e secundară, ceea ce contează fiind criteriile. Stimulat de Cornel Regman, am schițat eu însumi un tablou al „genului scurt” din ultimii ani și am observat că, dacă multe din prezențe se justifică printr-un criteriu de autoritate, de tradiție, sau de prejudecată (valoarea fiind contestabilă), ceea ce se întîmplă curent în orice antologie, cele mai multe absențe țin de idiosincrazia cri-

ticului pentru anume forme ale nuvelei contemporane, neadmise, s-ar zice, principial. Iată: sectorul nuvelei de factură tradițională este bine reprezentat, ca și acela al povestirii. Lipsește doar povestirea curat fantastică (ce nu se confundă cu aceea poetică și care apelează la motive din fabulosul folcloric), de pildă a lui Mircea Eliade. Aproape deloc reprezentat e însă un întreg sector al nuvelei, mergînd de la parabolă (*Acceleratorul*) și falsă reconstituire istorică (*Corn de vinătoare*), pînă la parodia și critica universului nuvelistic clasic (Paul Georgescu) sau a limbajului lui (Alexandru George). Cu excepția lui M. H. Simionescu și A. E. Baconsky, sînt absenți nuveliștii ce scriu o proză intelectuală sau chiar de inspirație livrescă, ironiștii ca Radu Cosașu, autorii de science-fiction și alții, cum se vede, ținînd toți de o linie mai modernă decît aceea a narațiunii obiective sau a povestirii în ramă.

Prefața lui Cornel Regman nu discută nici ea aceste forme ale genului scurt. Criticul pornește totuși de la a observa bogăția nuvelei și povestirii în ultimele decenii, după ce, în epoca interbelică, genul părăsise a dispărea definitiv. Domnia povestitorilor a încetat în 1916, reluîndu-se după patruzeci de ani. Ultimele „modele” le oferă Caragiale și Sadoveanu, căci Rebreanu, Hortensia Papadat-Bengescu, Camil Petrescu, Gib Mihăescu, Holban sînt, înainte de toate, romancieri. Astăzi însă „putem vorbi de o școală a nuvelei și povestirii românești contemporane”, remarcă Cornel Regman, care sugerează și o sumară clasificare și întreprinde cîteva bune analize. El nu distinge net nuvela de povestire, arătînd doar că există povestiri fermecate de real (observație, morală, realism) și povestiri fermecate de povestire (joc, ingeniozitate, fantastic, magia cuvîntului). Primele ar corespunde nuvelei obiective, ultimele, povestirii clasice. Nici Cornel Regman nu face un studiu istoric al genului, deși ar fi fost instructiv să constatăm cum (și de ce) nuvela deceniului șase tinde masiv spre roman, iar nuvela de la mijlocul deceniului următor se confundă frecvent cu schița (specie ignorată de autorul antologiei), pentru ca, spre 1970, orgoliul specificității să se piardă din nou, o dată cu reinstalarea autorității romanului. Am fi constatat și un alt lucru: și anume că regăsirea psihologiei, analizei, cazului, excepției, se datorează, în jurul lui 1960, nuveliștilor, ele intrînd abia pe urmă în roman.

În concluzie, dacă prefața și antologia lui Ion Vlad mi se par a da o imagine care avantajează oarecum romanul nostru actual (mai ales sub raportul modernității de stil și construcție, dar, într-o măsură, și sub raportul viziunii), acelea ale lui Cornel Regman sărăcesc nuvela, lipsind-o de cîteva opere reprezentative.

Nicolae Manolescu

Romanul românesc contemporan, 1944—1974, studiu introductiv, note și alegerea textelor de Ion Vlad, fișe bibliografice, secvențe pentru autoportrete de Cornel Robu; Nuvela românească contemporană, 1944—1974, studiu introductiv, antologie și bibliografie de Cornel Regman — Editura Eminescu, 1974.

Mărturii despre realism

FIIND mai mult expresia unor preocupări actuale decît venind să le răspundă, antologia *) alcătuită de un colectiv de cercetători de la Institutul de istorie și teorie literară „G. Călinescu” — anume, Al. Săndulescu, Marcel Duță și Adriana Miteșcu — și urmărind să ilustreze modul în care a fost înțeles și susținut conceptul de realism în literatura română are o importanță determinată de însăși materia avută în vedere, mai ales că în discuțiile literare din ultimii ani s-a putut înregistra un interes crescut față de o problemă aflată de altfel constant în atenția tuturor, a creatorilor propriu-zis, ca și a criticilor și teoreticienilor.

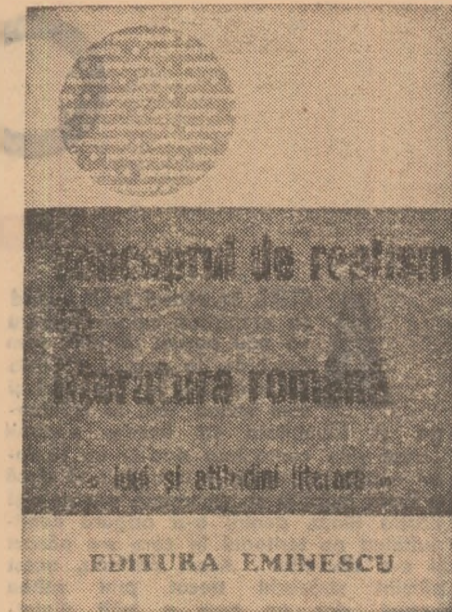
De bună seamă, modul în care a fost concepută și realizată această antologie necesită o discuție separată, cu atît mai mult cu cît, departe de a conține un „dosar” complet sau quasi-complet al realismului românesc, volumul tinde mai degrabă să înfățișeze adeziunea la realism a scriitorilor și criticilor noștri începînd din a doua jumătate a secolului trecut și pînă astăzi. Nu se face, cu alte cuvinte, o „istorie” a realismului literar autohton prin intervenții teoretice, confesiuni, profesii de credință etc., deși textele selectate sunt dispuse în ordine cronologică, întrucît termenii — sau termenul — de opoziție și delimitare absentează. Conceptul de realism în literatura română este, în consecință, o lucrare esențial „demonstrativă”, nu „istorică” în înțelesul de cuprindere a tuturor faptelor situate în aria de cercetare stabilită; prin urmare, vom avea mai puțin și numai într-un fel derivat imaginea unei evoluții, cartea conținînd în primul rînd succesiunea accepțiilor date realismului în epoci diferite și de către personalități diferite și

*) Conceptul de realism în literatura română. Idei și atitudini literare, Editura Eminescu, 1974.

chiar de către, cum să zic?, „nepersonalități” diferite. Totodată, ținîndu-se seama de caracterul textelor cuprinse în volum, poate că titlul este cumva excesiv, mai potrivit fiind a se vorbi despre „mărturii” sau despre „opinii” despre realism, o comparație cu alte lucrări recente sau relativ recente românești, cum ar fi masiva antologie din 1969 a lui Marian Popa ori cu solida interpretare a romanului realist din secolul al XIX-lea datorată lui Dan Grigorescu și Sorin Alexandrescu (1971) ducînd la aceeași concluzie.

Din parcurgerea întregului material inclus în această antologie, se poate observa cu ușurință că în preocupările scriitorilor și ale criticilor români de după 1850 și pînă azi realismul a deținut în permanență un loc central, deseori dominant, fără a se putea vorbi totuși de o „doctrină” unitară și rigidă, de o „metodă” inflexibilă sau de un „curent” strict delimitat, aspect sub care, de fapt, regăsim o trăsătură constantă a literaturii române, mai înclinată către creația propriu-zisă și către dezbaterea unor chestiuni concrete decît spre punerea abstractă a unor probleme. Nu altul este sensul unei observații remarcabile făcute în nota asupra ediției, unde se specifică limpede: „Cum discuțiile teoretice de la noi nu au luat forma unor manifeste literare, am ales [...] texte în care noțiunea de realism apare implicată, sau alături de noțiuni congenere ca realitate, adevăr, obiectivitate, societate-izvor de inspirație, atitudine militantă, reflectare și interpretare, roman, ca fiind genul cel mai propriu prin care se manifestă realismul de la Balzac pînă în zilele noastre”. Este însă evident că lipsa de „manifeste literare” nu e decît nota particulară a unei caracteristici generale, asupra căreia nu e aici locul să insistăm; oricum însă, departe de a o socoti o insuficiență, suntem înclinați a vedea în aceasta expresia „setei de creație”, sub semnul căreia — credem

— se așează întreaga literatură română modernă, în raport cu care speculația apare drept o formă de sterilitate, ceea ce nu înseamnă, desigur, că așa și este într-adevăr. În genere scriitorii români nu sunt nici „clasicști”, nici „romantici”, nici „realiști”, nici „avangardiști” ortodocși, ferindu-se, dintr-un sănătos instinct al creației, de a se conforma unor programe și deziderate abstracte, chiar dacă în mărturisiri și în profesiuni de credință acestea sunt acceptate, chiar integral, în litera lor. Foarte instructivă în acest sens, cunoscîndu-se opera lor, este lista scriitorilor noștri din secolul al XX-lea care s-au rostit favorabil și partizan despre realism, așa cum apare în antologia pe care o discutăm: Liviu Rebreanu, Hortensia Papadat-Bengescu, Cezar Petrescu, Camil Petrescu, G. Călinescu, Al. Philip-pide, Mihail Sebastian, Alexandru Sahia, Ion Agârbiceanu, Ionel Teodorescu, Mihail Sadoveanu, Miron Radu Paraschivescu, Lucian Blaga, Eugen Barbu, Ștefan Aug. Doinaș, D. R. Popescu, Laurențiu Fulga, Zaharia Stancu, Geo Bogza, Titus Popovici, Marin Preda, Al. Ivasiuc, Aurel Baranga, Petru Popescu, Mihail Beniuc. Este greu, dacă nu imposibil, să găsim asemănări în latura creației în virtutea cărora să putem ajunge la o înșiruire similară, chiar dacă s-ar elimina hazardul cronologiei. O altă observație ce se poate face în marginea antologiei este că, discutînd despre realism, fiecare scriitor pune noțiunea — direct sau implicit — în relație cu propriile-i scrieri, un caz dintre cele mai vădite fiind cel al lui Camil Petrescu: „E un drum bărbătesc înainte, necontenit înainte. El nu se întoarce nici o clipă. Dacă se întîlnesc întîmplător cu momente mari de artă din trecut este că există un punct central către care duc toate drumurile concretului în artă, cum duc toate razele unei sfere spre centrul ei. Dar pînă azi nici teoriile

estetice și nici chiar doctrinele filosofice n-au putut aduce lămuririle necesare structurale. Atunci creatorii adevărați merg într-acolo minai de propriul lor geniu ca de un instinct. Noi numim acel moment SUBSTANȚA...”

În schimb, cu toată fireasca încercare de a se pune ordine în foarte stufoasa mulțime a accepțiilor conceptului de realism, opiniile criticilor și teoreticienilor se remarcă printr-o diversitate ce ne amintește de celebrele cuvînte din 1857 ale lui Champfleury, cel dintîi teoretician al realismului: „La ora actuală, cuvîntul realism și-a făcut locul său în dicționare, fără ca vreo putere să-l poată face să mai iasă. Inventat de critici ca un fel de mașină de război pentru a exercita ura împotriva unei generații noi, arma este dintre acelea care rănesc pe cei care-o folosesc. Cuvîntul realism, un cuvînt de tranziție care nu va dura mai mult de treizeci de ani, este unul din acei termeni echivoci care se pretează la tot soiul de utilizări și care pot servi în același timp de coroană de lauri și de coroană de varză. Nu există vreo îndoială că, la un moment dat, criticii, prinși în propriile lor capcane, nu vor căuta să divizeze scriitorii în buni realiști și răi realiști.” Dacă nu numai că n-a dispărut după treizeci de ani, ci a cunoscut o răspîndire pe care nimeni n-ar fi prevăzut-o, realismul își datorează longevitatea tocmai împrejurării că oferă posibilitatea de a fi interpretat „creator”. Aceasta e încă una dintre concluziile antologiei, nu și, desigur, ultima; căci despre realism discuția va fi încheiată abia atunci cînd va fi pus, cum zice un estetician, „Într-o ramă țepăună”, ceea ce ar însemna însă mortificarea conceptului.

Mircea Iorgulescu

Tinerii și poezia patriotică

SENTIMENT autoritar, dintre acelea care definesc ființa umană sub aspect istoric, dînd comunității dimensiunea spațială și temporală, patriotismul este temă prin excelență poetică, alături de celelalte trei mari sentimente ale individului uman: viața, dragostea, moartea. Semnificației generale de sentiment al apartenenței la o patrie, adică la un popor și la spațiul acestuia, i s-au adăugat mereu, de-a lungul istoriei, nuanțe noi ținînd de împrejurările existenței naționale, de pragul dezvoltării sociale, într-un cuvînt de ceea ce numim condiția social-istorică a unui popor la un timp anume.

Este interesant de observat că expresia poeziei de inspirație patriotică a depins în egală măsură de timbrul individual al poetului, de modul liric specific unei epoci, de adaosul pe care epoca respectivă l-a implicat în înțelegerea noțiunii de patriotism. Nu-mi propun acum

să fac o incursiune istorică în poezia română spre a urmări o tipologie a liricii patriotice în funcție de mutațiile apărute în conținutul noțiunii; operația ar avea însă rost mai ales pentru descoperirea dinamicii intime a motivelor, direcțiilor, sensurilor poetice, pentru, în fond, relevarea devenirii uneia dintre cele mai înalte domenii ale poeziei din toate timpurile. Limitîndu-mă la contemporaneitate, ca primă observație necesară ar fi constatarea resurecției poeziei patriotice în anii din urmă. O resurecție însă într-un cadru deosebit, în sensul că semnificațiilor tradiționale li s-au alăturat altele noi, proprii acestui timp, între care două au o mai mare putere de caracterizare; angajarea poeziei patriotice în actualitate și sentimentul complementar de participare la efortul constructiv unanim.

Poezia tinerilor îngăduie o analiză dublă: a noii structuri tematice a liricii

patriotice și, deopotrivă, a varietății de moduri prin care sentimentul patriotic, în dimensiunile lui contemporane, trece în expresie poetică. O ipostază e constituită de interferența tradiției cu înțelesul nou, într-o poezie ce evocă o „casă părintească” imaginată, conform tradiției, ca loc al tuturor întoarcerilor căruia i se atribuie și o funcțiune de conservare a ființei sub regim de eternitate („Casa părintească n-are nume, / ard pereții-n timp ca patru sfinți, / păsările pe sub streșini / se întorc tirziu, fără părinți. // Vin din nord, ori dinspre sud, / casa-i casă, cum e dorul-dor prin lume, / gem în grînzii păduri, știe-le văzduhul / și adînci și fără nume. // Vin în ea și apele și munții / cîteodată să se-adăpostească — / și cînd nu mai e al nostru, trupul / se întoarce-n casa părintească” — Florin Costinescu). O altă propune un drum mai puțin bătătorit de tradiție, mărginit, într-o parte, de șirul ipostazelor afective exprimînd abandonarea în sentimentul patriotic și, în cealaltă, de imprevizibila succesiune a tropilor ținînd de un stil liric modern („Aud cum, departe, răsăritul macină mugurii — / pleoapa mea se usucă-n fereastră, așteptîndu-l / tăcut acoperindu-se cu crăpături; / sau poate lumea cade din nou în oglinzi — / florile ei, părăsite de somn, sînt niște miro-suri fără petale... / o, toată această tăcere în care se-ascunde dragostea mea de pămînt / și-n care aud răsăritul prin muguri cum urcă!...” — Dinu Adam). Un poet închipuie o „noapte de vară” oltenească, prilej de a rememora nostalgice orizontul agrest al satului natal în maniera Iosif-Goga și într-un limbaj din care nu lipsește parfumul regionalismelor („Tînjesc de dorul nopților de vară, //

Cînd Cloșca abia prinde să răsară / Și banii joacă-n cumpene de ape / Iar spurcul umbă-n puțuri să se-adape, / Să-mi fac culcuș de fin jilav, pe-o zoană / Cu iz de muntă și de sinzlană; / Să zăbovesc acolo în culcuș / Privind seninul cerului căuș / Și poste ochi să simt încet cum plouă / Argintul pur al pulberii de rouă...” — Ion Filipoiu). În ordinea de mai sus, un alt poet evocă pădurea, codrul, în spirit eminescian de fraternitate, exprimînd sentimentul patriotic prin apel la motivele istorice („De-am fi avut castele / cetăți de piatră cu porțile de-aramă / altii ne-ar fi alungat din ele / și poate pribegi / am fi ajuns la marginea pămîntului / Dar bătrînii s-au ascuns în codri / Pădurea / neînvinșă Troie verde / cîntată în doine / nimbvîndă de stele / le-a fost și leagăn / și lance și sicriu” — Vasile Dăncu).

POEZIA patriotică a tinerilor poeți continuă tradiția, fiind, în același timp, la cei mai conștienți și mai talentați dintre ei, o poezie a actualității ce-și face din ancorarea în prezent un imperativ moral, eliminînd tot mai mult decorativul, interiorizîndu-se; tocmai pentru că a devenit deopotrivă a conștiinței și a sufletului, pentru că s-a interiorizat pretinzînd din partea poetului un efort de esențializare a sentimentului, poezia patriotică, azi, e o specie exigentă: ea cere, așadar, conștiința și sentimentul participării la efortul ascendent al societății și cere, bineînțeles, talent, adică puterea de a fi esteticeste validat. În definitiv, poezia aceasta pretinde și îngăduie poetului să se situeze la înălțimea și complexitatea actualității.

Laurențiu Ulici

COMUNIȘTII ÎN DI

ACUM, la ceasul înalt, cînd se pregătesc culorile pentru un nou portret al țării, vom deschide, la geneză, Carta fundamentală a Partidului și vom vedea că, în îndelunga și frământata sa istorie, poporul „creat prin contopirea dacilor cu romanii — poporul român — a trebuit să ducă o luptă îndirjită și necurmată pentru a-și păstra ființa, pentru a-și asigura continuitatea pe teritoriul în care s-a născut și s-a dezvoltat”. Acest teritoriu, acest pămînt străvechi trecut prin atîtea furtuni, dar pe care a trăit dintotdeauna un popor care nu s-a lăsat învins și care a dovedit de-a lungul a două milenii, într-o vie și permanentă bătaie de aripă spre civilizație și progres, că nimeni și nimic nu-l poate împiedica să-și realizeze aspirațiile sale legitime, că „nimeni și nimic nu poate anihila acțiunea inexorabilă a legilor dezvoltării sociale”. Și vom întîlni, călătorind prin timpurile străbunilor, ca pe niște înalte piscuri, figurile legendare ale lui Burebista și Decebal, Mircea cel Bătrîn și Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul și ale atîtor altor conducători de țară și de oști „care au dobîndit mari victorii” împotriva tăvălugului rostogolit de imperiile asupritore; și vom fi cuprinși de o profundă emoție atunci cînd, vorbind despre izvoarele neamului, marea Cartă îi numește pe acești părinți eroi ce „vor rămîne de-a pururi în conștiința poporului nostru, în istoria patriei”.

Asemenea momente, ca și atîtea altele, precum răscoalele lui Doja, Horia, Tudor, precum Revoluția de la 1848, Unirea și Războiul pentru Independență sînt socotite pe bună dreptate momente de aur ale istoriei țării, un „aur moral”, cel mai scump, cel mai prețios, fiindcă ele au strîns și au pus în strălucire întreg curajul, toată vitejia, toată demnitatea și nobletea patriei române. Dacă ar fi să ne întrebăm unde este acest aur, ce s-a făcut cu el și dacă, vînd să ne răspundem, vom deschide mai departe Carta, vom înțelege că aurul istoriei străbunilor nu s-a pierdut, că întîlnirea fiecăruia dintre locuitorii acestui pămînt cu partidul clasel muncitoare, cu învățătura și lupta lui a însemnat o întîlnire cu strunele cele mai profunde ale istoriei poporului nostru. Pentru că, deși partidul este o forță prin excelență contemporană și modernă, el este fiul real, legitim și cel mai fidel al națiunii noastre, a tot ce a implicat mai bun lupta ei revoluționară, democratică pentru aceste mari și nestînte idealuri ce se numesc libertate și dreptate. Ne apar astfel nu numai ca o idee politică, ci și ca un fapt istoric de necontestat cuvintele rostite de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu: „Partidul Comunist este continuatorul luptelor seculare duse de poporul român pentru neatinerea țării, pentru formarea națiunii române și a statului național unitar, pentru accelerarea progresului social și înaintarea României pe calea civilizației”.

Fiind continuator ca produs autentic al aspirațiilor de veacuri ale poporului, partidul e, totodată, legatarul, moștenitorul care avea să ducă lupta pe baze noi, mai înalte, o luptă dirză, plină de imense sacrificii, lupta pentru eliberarea socială și națională. Și astfel, militînd pentru o viață liberă, el avea să poarte încă, precum vechii martiri, cununa de foc. «Copil fiind, povestea un muncitor răspunzînd la întrebarea „Cum i-ați cunoscut pe comuniști?”, am văzut fapte monstruoase: oameni împușcați, informații, dezbrăcați și sărmani, numai pentru că cereau să se facă dreptate. Mai tirziu, la 20 de ani, fiind militar, mi s-a cerut să trag de masele de manifestanți care demonstrau pentru îndepărtarea guvernului burghezo-moșieresc. Era un act al unei tragedii ce continua să se repete. Un comunist mi-a spus: „Sînt prea multe gloanțe împotriva unei idei pentru ca ea să nu biruie”. Și am aruncat arma. Nu m-am gîndit la risc: setea de libertate era mai mare decît teama». A trebuit să se treacă printre decenii de întemnițări și execuții, de necurmată vinătoare din partea unui întreg aparat represiv profilat și orientat exclusiv către anticomunism, către distrugerea structurilor partidului, către nimicirea militanților săi. Dar partidul nu numai că nu a fost distrus, ci a rezistat și s-a întărit tocmai pentru că își avea rădăcini în adîncurile vieții poporului, tocmai pentru că venea de departe, urmînd unor mari visători și unor mari luptători.

El venea să îndeplinească o chemare istorică, așa cum și proclama în manifestul din 1938, manifest editat într-o vreme de cruntă teroare și care începea cu cuvintele: „Ne cheamă la luptă singele lui Doja, Horia și Tudor Vladimirescu.”

Există pe pămîntul nostru încă mulți oameni care au cunoscut în timpuri întunecate rezonanța multor chemări adresate de comuniști poporului, care au văzut cum din masa muncitorilor și țăranilor și-au făcut botezul focului și s-au călit ca militanți revoluționari ațișii semeni de-al lor. Oameni care au văzut, am spune, în momente cruciale pentru prezentul și viitorul țării zbuciumul și aspirațiile partidului izvorînd din zbuciumul și aspirațiile poporului transformate în energie de luptă. Deschizînd Carta fundamentală, vom vedea astfel că izvorul forței de regenerare a partidului era, ca și azi, legătura lui strînsă cu oamenii muncii din mijlocul cărora s-a născut. Vom vedea și vom înțelege că improspătarea rîndurilor decimate de represiune și persecuții, creșterea numărului de simpatizanți au apărut ca un fenomen social unic, cea mai puternică probă de vitalitate pe care a dat-o vreodată vreo mișcare socială, vreun curent ideologic. Vom vedea că represiunea nu și-a atins scopul pentru că, pur și simplu, nu poate fi arestat un întreg partid, nu pot fi arestate sentimente și idei; iar dacă un partid exprimă sentimentele poporului și idealurile lui, încercarea de a-l înăbuși este la fel de zadarnică și absurdă ca și încercarea de a aresta poporul.

DESCHIDEM, așadar, Carta fundamentală și îi vom vedea pe comuniști luptînd pentru timpul în care trăim noi. Deschidem Carta fundamentală și vom vedea că țelul partidului vine de acolo, din istorie, iar în arborele genealogic al comuniștilor sînt toți marii eroi ai neamului. Eroii: străbunii de pe cîmpurile de bătaie și neînfricții luptători împotriva exploatării omului de către om. Țelul: a țară pe care răsăritul soarelui s-o găsească liberă și fericită. Și lată generațiile lui August 1944 înfăptuind Revoluția. Au pornit la marele atac oameni simpli ai pămîntului nostru, muncitori și țărani, oameni săraci, cu ochii încă umezi de lacrimile vărsate pentru cei pieriți în temnițe sau pe front. Și în vîltoarea acelor bătălii nemaipomenite armele au fost schimbate cu unelte, primele unelte ținute pe umeri cu o mare mîndrie, — sape, lopeți și tîrnăcoape, cazmale și lăzi cu dinamită, — aruncînd în aer stînci, scoțînd de sub dărîmături ce mai putea fi folosit, construind primele uzine și căi ferate și pornind mai departe încolonați în celebrele salopete albastre. Revoluția era acum muncă, o muncă îndirjită, de la răsăritul soarelui pînă la apus, era trîntă cu mușii, lupta cu șuvoaiele inspumate, cu frigul care îngheța betonul în cofraje și lipsea pielea palmelor de metalul rece. Și nimeni nu se întreba cu ce se alege el, personal, din această trudă fără seamăn: știa doar că țara va fi liberă și fericită, și împlinirea acestui țel era fericirea fiecăruia. Și clipă de clipă, de la un capăt la altul, țara devenea, într-adevăr, o țară nouă, făurită de oameni care, pentru întîia oară în istoria ei, erau chemați să-i și conducă destinul. Și astfel, oamenii aceștia trebuiau să-și găsească totodată vreme și pentru propria lor instruire. Ei nu erau desăvîrșiți, dar iubeau din toată inima desăvîrșirea, se simțeau chemați să se umple de substanță. Pe lingă menirea de a conduce, comuniștii au cîștigat ștîința de a conduce. Fiindcă, aplicînd învățătura marxist-leninistă la condițiile concrete ale României, trebuia ridicată din temelii o industrie grea, trebuia electrificată țara, trebuiau diversificate ramurile de producție, făcînd să răsară pe harta patriei fabrici și uzine noi, combinate petrochimice, orașe moderne, trebuiau înfăptuite transformări fundamentale în agricultură, trebuia, în sfîrșit, ca satul puiut și jerpelit, satul sărman ținut de atîta vreme sub cizma vechilului să iasă cu toată vigoarea la lumina socialismului.

Și astfel, după victoria Insurecției armate, partidul comuniștilor a devenit conducătorul recunoscut al celor mai largi mase populare. «Mi vine în minte, — spunea un profesor răspunzînd la aceeași întrebare: „Cum l-ați cunoscut pe comuniști?” — etapa ce s-a înscris în conștiințele noastre sub emblema „Totul pentru front, totul pentru victorie!”. Cine ar fi privit doar zidurile arse ale fabricilor, dărîmăturile din locul cartierelor de locuit ale orașelor bombardate, ogoarele întele-nite, gările distruse sau podurile azvirlite în aer de retragerea trupelor naziste, ar fi putut trage concluzii exclusiv pesimiste. Și totuși, la chemarea partidului a început acel „miracol românesc” ce ne-a adus, cu timpul, o meritată admirație. Această capacitate de a înmănușia energia, voința maselor și de a le canaliza puterile pe cele mai fertile făgașe, de a le dirija convergent spre țeluri unitare este o coordonată permanentă a partidului. Spun permanentă, fiindcă îmi stăruie în amintire imaginea calamităților de acum cîțiva ani produse de inundații. Unii ziaristi de peste hotare vorbeau de anii numeroși, poate deceniile necesare pentru a se refaca ceea ce a fost nimicît. Într-un interviu, tovarășul Nicolae Ceaușescu a făcut însă pentru toți remarcă: „Atunci, nu-i cunoașteți pe români!”. „Am văzut partidul comuniștilor — a răspuns întrebării noastre un alt interlocutor, de astă dată inginer într-o mare uzină bucureșteană — terminînd un război, l-am văzut reorganizînd țara, l-am văzut clădind socialismul cu o energie fără seamăn, l-am văzut consolidînd puterea cucerită de popor și lă-sîndu-și adversarii fără replică, l-am vă-zut chemînd toată suflarea țării la recon-

strucția pămînturilor pustiite, la înflorarea patriei. Am fost cu toții martorii unui proces de dialectică socială, ai unei dă-niri istorice — am văzut cum partidul transformă într-un conducător autentic națiunii, purtîndu-l falnic aspirațiile mai bine. Și, în chip firesc, am devenit ostaș al acestui partid, decis să-l sus- oriunde și în orice împrejurare”.

DRUMUL spre conștiința oamenilor a fost sinuos, că păreau uriașe țelurile parcă nerealizabile. Dar binzile, mari și mici, au vîns. Cuvintele și chemările comuniștilor au dobîndit ecou tot amplu, dat de primele și de urtoarele realizări. Ca undele radio, chemările de înnoire pluteau în aerul țării. Comuniștii devin astfel oamenii către care se îndreaptă toate privirile. Comuniștii vislașii care, mergînd spre un țărm, nu cu fața spre el. Omul și-a făcut totdeauna un plan, fie și numai de azi pe mâinile lui. Partidul a aplicat această practică um la scara întregii societăți ca o lege de construcție conștientă, punîndu-se a în valoare, în toată plenitudinea sa, pacitatea de creație și pricepere a poporului.

Nu degeaba se spune la noi că oamenii se întrec pe ei înșiși. Idealul țării prospere, în care omul să-și dezinestîngherit personalitatea, eliberat de exploatare, mizerie și umilință, devenit stăpîn pe țara sa, a fost proclamat de comuniști încă în anii grei ai ilegalității lupta pentru înfăptuirea lui străbate în ga istorie a partidului. Fiindcă însăși

DESTINUL ROMÂNIEI

Gheorghe Zidaru : ADUNARE POPULARA

onalitatea unei țări își trage seva din personalitățile ce-i populează pământul și lucrează la prezentul și la viitorul ei. Dar acest câștig de personalitate nu vine de la sine, ci este pus în valoare și dinamizat de contactul cu ceilalți, de care și se ating aripile.

„Cînd am venit la Hunedoara acum 20 de ani, îmi spunea un oțelar, s-au apropiat de mine niște necunoscuți și m-au luat să lucrez cu ei. În anii care au urmat m-am deprins cu munca, și pot să spun că ei, comuniștii de la Hunedoara, mi-au sădit în suflet încrederea în om și pofta de perfecțiune. Și de cite ori mă gîndesc la acei oameni zic că parcă mi-ar fi fost rude, așa m-au întâmpinat de la început și m-am făcut omul ce sînt. Adică un om al oțelului, al producției moderne.”

În toți acești ani s-a construit o țară și s-au modelat oamenii ei. S-au scos din pămînturi bogății și s-au dat la iveală bogățiile din oameni. Căci, iată, an de an, se strîng recolte și se seamănă altele noi, subsolul țării este cercetat și exploatat neîntrerupt, dar cresc și sub frunțile oamenilor recolte și zăcămintele uriașe, inteligență și vis, care prefigurează viitorul, în toată desfășurarea lui monumentală. Un alt oțelar de la Uzinele Vulcan îmi povestește, voind să sublinieze patosul, ambiția responsabilă și abnegația în muncă a comuniștilor: «La noi la uzină s-a turnat pentru prima oară oțelul „Armco”, un oțel care conține un procent foarte scăzut de carbon. Și vă spun că actul a cerut tot atîta încordare ca și manevrarea unui vas amenințat cu scufundarea în mijlocul oceanului. Fiindcă „Armco” e un metal special. E foarte fluid, are o temperatură

foarte înaltă, iar elaborarea șarjei durează foarte mult. Ca să se scurteze timpul, trebuia să se lucreze cu o tensiune mult mai ridicată, iar această tensiune putea pune în pericol nu numai întreaga instalație electrică a cuptorului, ci și uzina. Cu alte cuvinte, ca să reduci durata șarjei trebuie să-ți crezi singur primejdia. Dar dacă pui în valoare clipă de clipă întreaga ta energie și capacitate profesională, victoria este asigurată». Inginerul de care vorbesc, împreună cu echipa lui de tineri comuniști, a forțat pentru prima dată poarta unei împrejurări excepționale. După ce a calculat de mil de ori fiecare particulă a acestui proces, a comandat elaborarea șarjei, ca și căpitanul care ordonă „Motoarele la maximum! Cu toată viteza înainte!”, în timp ce oceanul infuriat fierbe în jurul vasului amenințat. Și oțelul a curs cuminte în forme și oțelarii și-au șters fruntea de sudoare și și-au văzut mai departe de treabă.

Forța comuniștilor stă în faptul că stăpinesc știința dezvoltării neîntrerupte. Se pot da exemple dintre cele mai numeroase care demonstrează că legea firească a perfecționării este ajutată să acționeze în absolut toate domeniile vieții sociale din România: organizarea producției, știință, învățămînt, educație. Aici e o cheie care a fost înțeleasă de întregul popor: industrializarea. Comuniștii au demonstrat că numai pe baza industrializării pot fi create la noi condițiile pentru lichidarea înapoierii agriculturii, pentru ducerea României pe drumul progresului economic și social. Un drum larg, impetuos.

Vom deschide, deci, Carta fundamentală și vom vedea că folosind materialismul dialectic și istoric ca pe un instrument de analiză și cunoaștere și nu ca pe o colecție de norme livrate gata confecționate, partidul a reușit să pătrundă în resorturile reale ale societății. Vom vedea că el se adresează unui mișcare viabil, unor obiective de realizat pe termen lung absolut realiste. Iar acest mișcare cu care trăim de azi, ne ajută să nu fim surprinși de evenimentele, să le prevedem, să le „provocăm” chiar în sensul necesar și dorit. E viziunea în perspectivă care l-a caracterizat totdeauna pe comuniști, pentru care cel mai drag epitet este acela de constructor. Mulți au lucrat sau lucrează la înălțarea unei clădiri ale cărei etaje finale nu vor fi văzute decît de urmașii lor. Sensul e, desigur, metaforic, fiindcă, de fapt, toate schimbările și prefacerile au loc la noi într-un ritm care „se vede”. Sînt semnificative, din acest punct de vedere, surprizele autorilor unei monografii despre Reșița, editată de Academie. „Cînd a început lucrul la această monografie — se scrie în prefață — colectivul de autori a analizat încă activitatea ce se desfășura în vechile furnale construite în perioada dintre cele două războaie mondiale, dar cînd a făcut ultima sa deplasare la Reșița, spre a pune la punct ultimele detalii ale lucrării înainte de tipar, din aceste furnale nu mai existau nici măcar urmele de după demolare: în locul lor intraseră în funcțiune noile furnale moderne de 700 m.c. Cînd au început analiza activității uzinelor, autorii monografiei au studiat activitatea fabricii vechi de mașini, dar care, sub ochii lor, a fost acoperită treptat de zidurile înalte cu deschideri luminoase ale noii fabrici de utilaj greu; acum din vechia fabrică de mașini a rămas numai un colț pierdut undeva în imensitatea marilor hale, ca un memento al nivelului de la care a pornit Reșița socialistă”.

În fond, prin ce se explică puterea partidului dacă nu prin cîtezanța și devotamentul membrilor săi? Colindînd ca reporter țara m-am deprins cu această constatare: pe șantier sau în uzină, în cooperativa agricolă sau într-un institut de cercetări, locul comuniștilor este acolo unde e mai greu, unde sarcinile sînt mai complexe.

RĂZBAT și azi ecurile acelor ani în care, ca și astăzi, comuniștii au fost cei dinții angajați în marea construcție și nu pot să nu păstreze cu sfințenie toate clipele cu toate întâmplările, emoțiile, culorile și miresmele lor unice, irepetabile. Îi țin bine minte pe comuniștii din primul an de după Eliberare. Ducînd mai departe făclia militanților din ilegalitate ei deveneau acum organizatorii primelor șantiere ale muncii voluntare, ale primelor întreceri patriotice. Să fii cel dinții care deschizi epopeea înnoirilor — aceasta era deviza. Îmi amintesc un moment din anul 1949. Mă aflam într-un sat din raionul Segarcea și mi-a atras atenția mulțimea țăranilor strînsă în jurul unui camion. Cu șapca în mînă, transpirat și ars de soare, un muncitor le vorbea despre cooperativizare. Era departe de a fi fost un orator. Uneori se poticnea, dar nici o clipă nu-și pierdea logica chemării pe care o adresa oamenilor. Și oamenii îl ascultau și mă întrebam ce știință deținea el? Cum reușea el să strîngă la un loc mulțimea și s-o facă să mediteze la viitor? Știința lui era sentimentul de clasă, devotamentul față de interesele poporului, încrederea neclintită în partid, în forța planurilor sale.

Aceasta a fost o etapă. În fabrică, comunistul depășea normele, pe șantier el săpa cei mai mulți metri cubi de pămînt, se lupta cu somnul și cu noroiile și cu cartea ca să apară apoi în adunări și să transmită oamenilor ideile partidului. Astăzi rolul de avangardă al comuniștilor este tot mai complex. Astăzi comuniștilor li se cere tot mai multă competență, spirit creator, înalte calități organizatorice. În procesul revoluției comuniste, miile de activiști ai partidului nostru, au devenit promotorii noului în producție, în știință, în cultură, au devenit conducători de uzine,

de mari întreprinderi și instituții. Ei sînt mereu cu un pas pe o treaptă superioară. Sînt oameni înzestrați cu o vocație adîncă.

Ideea de comunist este ideea de om multiplu, care nu-și îngăduie să fie ratate virtualitățile țării. Expresia de „popor harnic și talentat” poate fi văzută în fapte și în lucrări, poate fi pipăită și observată în toată existența ei. Comuniștii sînt constructori de ideal și ca dovadă n-avem decît să ne privim țara în prezentul ei dinamic și strălucit și în destinul ei de mișcare nelăsat la împlinire, ci hotărît de pe acum; oameni întregi, a adevărată hartă de conștiință a țării, piloni de nădejde pe care se sprijină podurile noastre aruncate îndrăzneț spre viitor.

Va fi fost unul dintre ei comunistul care la Craiova, în anul cînd s-a luat prefectura, mergea în fruntea unui grup eterogen, dîndu-i imbold și încurajare. Legenda spune (căci se nasc legende ale acelor ani) că la o răspîntie ei s-au rătăcit de el și s-au oprit, iar după vreo jumătate de oră au început să se risipească. Atunci, abia trăgîndu-și sufletul, a apărut din nou el, comunistul, și s-a ridicat pe pervazul unei vitrine și-a început să-i strige: nea Ioane, nea Vasile, nea Tudore! Ce faceți, măi fraților? Ce să facem; i-au zis aceia, plecăm și noi, dacă văzurăm că nu te mai vedem. Și și-au strîns din nou rîndurile.

Comuniștii au fost întotdeauna elementul de încheiere și de organizare al maselor, acel „ce” necesar, fără de care marile victorii ale poporului român în epoca noastră nu ar fi fost posibile.

AM străbătut în ultimii ani ca redactor al „României literare” drumurile țării, croite de-a lungul și de-a latul, drumuri în munții Transilvaniei, locul de baștină al strămoșilor daci, drumuri în sus, la nord, în Maramureș, vatra descălecătorilor, drumuri sub culmile răsăritene ale Carpaților, în Moldova, străvechiul leagăn al culturii românești, drumuri în jos, în mînoasa Valahie de altădată, despărțită prin Cerna de frumosul Banat, drumuri spre sud, în Cîmpia Dunării și spre ogoarele însoritei Dobroge, provincia de la malul mării. Și nimic nu mi s-a părut mai reconfortant ca acest șir de întîlniri cu chipul țării, cu acest chip atît de sublim în marșul ei spre anii care vin. Ani tot mai bogați, înalți ca niște piscuri luminoase și, firește, deloc ușor de cucerit. Fiindcă trăim un timp de supremă exigență în care tot ceea ce clădim, consolidăm, înnoim se raportează la pretențiile superioare ale viitorului. Viitorul care începe azi. În mod cert, în mod real. Nu-l nicidecum o metaforă pentru că încă de astăzi am început să pregătim marea lucrare, încă de astăzi știm cum va fi țara în anul 2000, și, înainte de orice, ne propunem să clădim, să consolidăm, să înnoim omul, făuritorul comunismului în România.

Deschizînd, așadar, Carta fundamentală, Programul partidului nostru pentru construirea viitorului, vom vedea că acest viitor este trasat limpede, că opera istorică pentru destinul poporului este îndeplinită cu un mers limpede, că alături de cheile conducerii științifice și ale organizării, partidul deține și sentimentul profund al certitudinilor.

Și iată-ne în fața Congresului al XI-lea, moment de culme spre alte culmi. Bineînțeles că a clădi înseamnă a pune umărul, a asuda, a fi victorios prin biruirea greutăților și avem convingerea, tocmai de aceea, că România va arăta lumii că sîntem o națiune viguroasă care știe să privească în viitor cu toate steagurile desfășurate. Spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu, într-o formulă memorabilă, care exprimă psihologia comuniștilor: „Cei care urcă spre piscurile munților, pe măsură ce ajung mai sus, încetinesc pasul. Noi, comuniștii, împreună cu întregul popor, nu numai că nu încetăm pasul, ci grăbim urcușul spre culmile înalte ale civilizației — societatea comunistă”.

Un urcuș care călește conștiința, cu cîți se apropie culmile îndelung visate.

Vasile Băran

Furnalele incandescente

PRETUTINDENI oamenii trăiesc din bucuria pământului. Foarte rar, ei se țin de bucuria apei sau a aerului. Dacă măsori câți oameni trăiesc din roadele apei și ale aerului, și afli apoi câți din roadele pământului, iubești pământul și pe el îl lauzi. Nu este loc al pământului, nu este loc al uscatului în care să nu trăiască oameni. Să nu găsești o casă de om, un loc în care el înțelege să-și așeze scurta veșnicie în care crede.

Cînd un om își face o casă într-un loc, se gîndește la veșnicia acelei case și la binefacerile acelui loc. E o taină mare, cînd un om își clădește veșnicia în deșert, trăind din roadele deșertului, cînd stă în stîncă, trăind din roadele stîncii, cînd stă sub pămînt, trăind din roadele subpămîntului.

În centrul Reșiței intri în industrie ca într-o peșteră luminată de răsuflătorile bolții.

Din centrul Reșiței, orașul fuge. Am văzut mereu orașele fugind. E o fugă greoaie, masivă, de turmă de animale mari, fug bubuind și pămîntul se zguduie sub apăsare. Oamenii au înțeles pînă la urmă că ei sînt singurele ființe care se pot întoarce împotriva lor înșile, și atunci orașele au început să fugă, să se risipească în depărtări, cît mai spre iarbă și păduri. Omul a învățat că el e făcut pentru iarbă. Ne-tălmăcită.

Și a luat casa și a plecat cu ea de parte de locurile unde pămîntul mistuit își schimbă esența. Nu și-a negat viața de pînă atunci. Trăiește mai departe din schimbarea minerală. Dar și-a construit și a doua viață lîngă aceasta, neasemănătoare.

Acesta este sentimentul progresului. Această panică, pe care toate orașele lumii o încearcă.

Astfel orașul Reșiței intră, o dată mai mult, în puterea legilor înaintate. Mai înainte de a intra pe platforma industrială, de a afla, ca pretutindeni

în uzinele românești, performanțe tehnice deosebite, știu că orașul de asemenea respiră dorința de mai bine și și-o împlinește.

Deocamdată, drumul înainte al orașelor este fuga. Fuga blocurilor butucănoase către pădure și aer respirat de flori mai întîi, pașii aceștia grei ai fiecărei temeli sînt ca fuga elefanților spre junglă. Pămîntul duduie și se clatină.

Orașul acesta se deosebește prin paginile care s-au scris despre el. Industria lui, viața lui mult importantă au adus toți reporterii și mulți scriitori, iar ei au văzut aceleași lucruri. Adunate la un loc, scrierile despre Reșița ar da un tom la fel de gros ca un tom despre Hunedoara sau despre București. Acestea sînt cele trei orașe despre care s-a scris cel mai mult în ultimii treizeci de ani.

Despre aceste orașe, elevii învață la istorie, la geografie și la literatura română.

VĂD oameni strălucitori. Mă îndrept, pentru prima dată în viață, la douăzeci și șase de ani, spre un furnal. Am citit, ca orice elev, m-am documentat, ca orice gazetar. Furnalul, am învățat eu, este un fel de înalt cazan în care se bagă fier, piatră, cărbune, și tot amestecul ăsta arde și e ars pînă cînd fonta se lasă pe fund, se naște metal moale și curgător ca apa, se naște o șarjă.

În preajma furnalului plouă. Ninge. Fărîme strălucitoare de grafit îmbracă hainele într-o lumină de palete negre. E un carnaval copleșitor, oameni strălucitori fac cale unor lacuri de singe încins. Bălți de singe împietrit se tolesc și curg prin vene deschise în cimentul halezor.

Oamenii sînt îmbrăcați ca niște pescari. Totul e larg, e amplu pe ei, iar uriașele glugi pot fi văzute în filme cu marinari și furtuni.

La marginea gurii de foc, și iarăși cei care au văzut pescari s-ar mira de asemănarea uluitoare, zece oameni par să tragă un năvod la mal... Sau o frîntură, un apendice lung și subțire al topiturii, pe care zece oameni cu haine de azbest filfiind par că încearcă să-l smulgă ca pe un șarpe de limbă. Sentimentul că șarpele s-ar lăsa smuls, înundînd cu pălălaie și venin încins, de iad, uriașa încăpere e un sentiment cu care încep să aștept șarja.

De fapt, zece oameni, cu o rangă lungă cît un piton, încearcă să spargă deschizătura după care e înăbușit metalul, lovesc sacadat, ca vislașii, dopul de refractar sub care bolborosesc șiroaiele fierbinți.

Loviturile, date de bărbați cu mîini-le cît rădăcinile copacilor, nu par de fier, ci sînt de fier.

Focul țîșnește, așa cum te temi, dintr-o dată, încolăcindu-se prin aer, vițîind și urcînd năprasnic, rostogolindu-se pe podele cu viteză uriașă. Oamenii fug ca furnicile și scînteile îi ajung și îi împroșcă ca apa.

Hainele de pescari, glugile de pescari, își arată puterea. Pieptenele sau oglin-da aruncate prin basme de Feți-Frumoși ar putea fi termen de comparație. Sirenele urlă, toată Reșița știe că șarja a pornit. E viața orașului, motivul lui de existență, piinea celor care îl locuiesc. Este bucuria lui.

Fără să știe cine ești, șeful de echipă te lipește de ușă, ferindu-te de scînteii, aflînd cine ești, te lipește de ușă, ferindu-te de scînteii. E brutal, dar nu are timp, e brutal, dar are treabă, e brutal, dar focul e și mai brutal. Începe să curgă foc în șistare. Sînt largi și adînci, sînt mari și primitoare. În ele curge foc gros ca laptele, cu stropituri și gîlgiit de lapte. Vaca de fier dă lapte de fier. Ea e mulsă bărbătește de oameni tineri, nu e atît de înaltă pe cît credeam, în schimb, îi înțeleg acum,

pentru totdeauna, rostul. Dar trebuie să mă întorc la poarta fabricii, la primul pas făcut în uzină, ca să arăt drumul adevărat spre furnalele Reșiței.

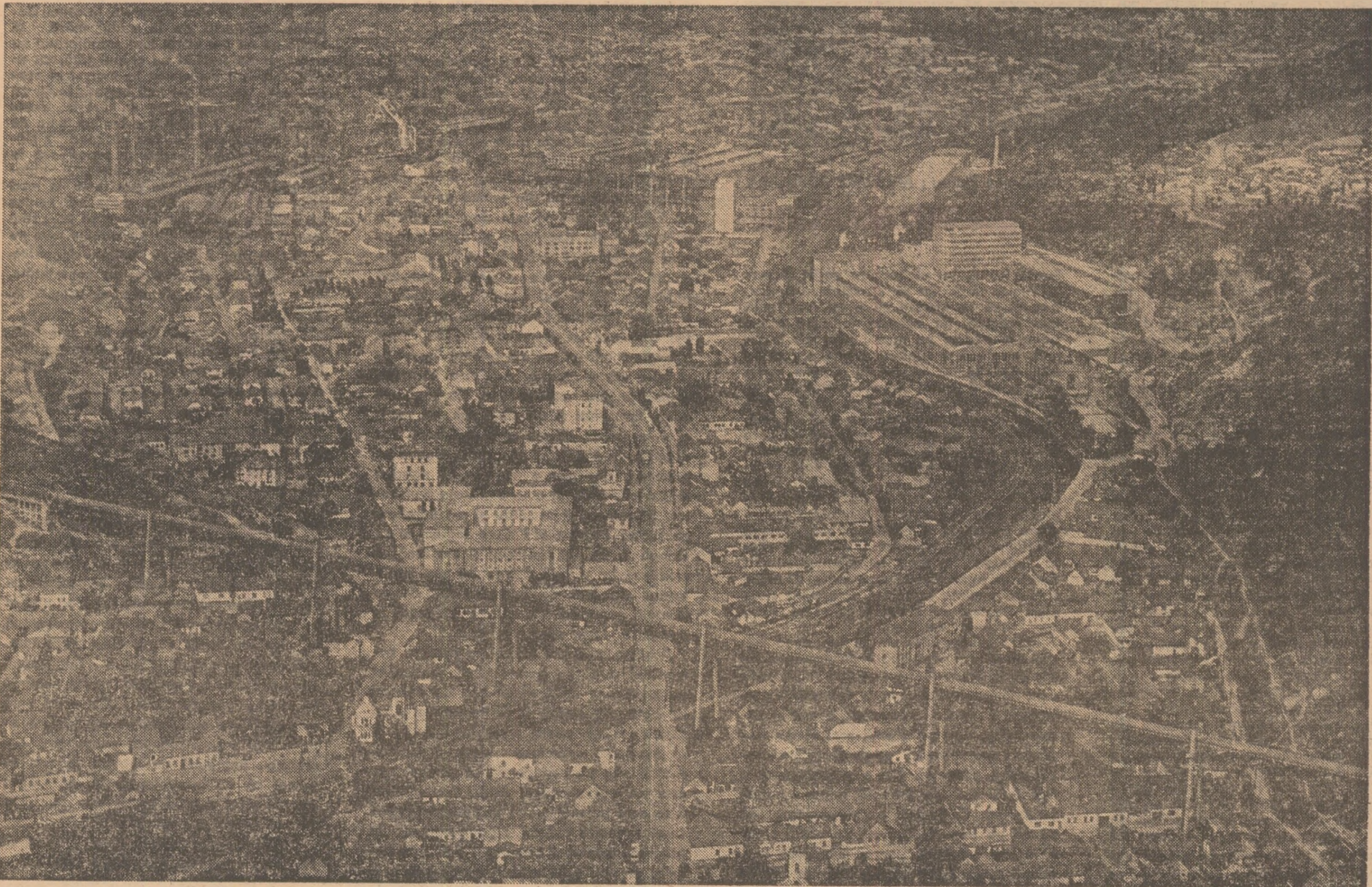
PPRIMUL pas înseamnă să mă întorc cu gîndul la clipa cînd trenul a intrat în gară și din întuneric Reșița s-a ivit neprevăzut de după coline și s-a îndepărtat apoi, lăsînd în minte dantelăria luminoasă a orașului românesc contemporan: coșurile cu abur de flacără la gură, casele vechi cu lumini neregulate la ferestre, explozia ordonată a luminii în blocuri. „Acesta e orașul”, mi-am spus. „Ce mult seamănă cu alte orașe”, mi-am spus.

Al doilea pas a fost la poarta uzinei, la casca albă primită, la palatul de sticlă unde se află calculatoriștii, analiștii, matematicienii. Ei sînt o lume nouă. S-ar putea ca mine ei să nu ne mai înțeleagă, nici noi să nu-l mai înțelegem, iar dreptatea și tainele lumii să fie de partea lor. Și puterea și înțelegerea.

Oamenii care pot, cu ajutorul unei hîrtii și al unor ace perforatoare (simplific din toate puterile), să dea viață unei mașini, s-o facă să robotească ari întregi în folosul nostru, sînt timizi. Sînt uteciști. Sînt romantici. Tainele pe care ei le știu nu sînt taine crunte, care să rupă ființa de ființă, omul de om.

Ei au nume, nu cifre. Alexandru Fur-tunescu, Ana Olariu. Ei sînt fii de țărani și de contabili. Cînd vor fi vrăjitorii care stăpînesc lumea cu ajutorul cifrelor, tot fii de oameni vor fi.

— Unde vă aflați?
— Sînt Ana Olariu și mă aflu în Reșița. Pentru mai mulți ani, pentru că asta vreți să știți de fapt.
— Și ce aș mai vrea să știu?
— Cum muncim. Ne pregătim munca, nu muncim. Am așteptat un an să vină calculatorul. Am pregătit datele pentru

Reșița

ale Reșiței

programator. Ați mai vrea să știți și altceva ?

— Da. Unde există în Reșița romantism ?

— Acolo unde poate exista romantism. Adică oriunde. Știți din cărți că există și un romantism de uzină. Aici, în orașul acesta, oamenii romantici au romantism de uzină, iar cinicii n-au nici în mai, sub soare nou și flori.

— Ce înseamnă romantism în Ana Olariu ?

— Ceva ce nu e Copou. Ceva ce nu e romantic. Nu mergi în parcuri, ci sub vagonete de minereu. Acolo sărut un bărbat, nu sub tei, nu sub măr. Nu am bănci pe care să stau, ci traverse. Și nu ascult privighetori, ci sirene. Aș putea spune, fără teamă de vulgaritate, că la mine nu țin pansele și poezile.

Alexandru Furtunescu ascultă și privește. Privește, ca și mine, o fată prea tină și prea frumoasă.

— Nu ai dreptate. Romantismul e același. Trebuie numai să fie bun. Vreau să spun, de bună calitate...

A intervenit un bărbat care vrea să atenueze duritatea unei femei. Ciudat.

— Nu te supăra, Alexandru Furtunescu, ce înseamnă matematicienii, în Reșița ? Treaba cu romantismul e limpede dintotdeauna...

— Vreo zece tineri noi, vreo șase familii noi, și producție superioară. Calculatorul își face datoria fără greșală. E deschiderea unui drum. Cu timpul, nimeni nu va mai atinge decât butoane. Asta nu mai târziu de treizeci-cincizeci de ani.

— Cum va arăta un furnal automatizat ?

— Ca și astăzi. Câteva piese în plus. Puțini oameni. Vor ieși treptat de pe platformă venind către noi. Cred că noi vom fi magnetul social al uzinei. Va fi, cum spune Ana, ca în cărți: o invazie inofensivă și hrănitore de mașini și o retragere a oamenilor în dosul panoului de comandă. Oamenii de azi de pe platformă sînt mai vii, mai puternici ca niciodată, și aparțin în același timp, definitiv, istoriei.

— Nu e prea devreme ? Sau nu te-am înțeles...

— Vreau să spun că se face industrie, fier, cu eroism, în momente cînd fierul e mai de preț ca aurul, dar toată lumea știe că furnalul de azi e mai aproape de trecut decît de viitor. Așa cum, cu toate că în comunism prețurile vor dispărea, încercăm din toate puterile să facem lucruri de bună calitate, pentru că se vînd bine. Prognoza socială, economică, culturală, a adus prezentul mai aproape de istorie decît de viitor.

Pleacă apoi. Au treabă. De cînd a sosit calculatorul, viața lor se deosebește de a celorlalți. Oameni într-un fel aparte. Mîntea lor și, aiuritor, mîntea mașinii, se întîlnesc pe cheagul de sînge, de foc, solidificat, numit fier, numit oțel. Aud prin aer de la depărtarea coridorului : „Un furnal nu e mai puțin romantic ca o stîncă. Nici un stîlp de tensiune nu e mai puțin romantic ca un tei sau stejar”. Apoi vocile se pierd și știu că ei sînt oamenii orașului, ei nu mai au nostalgia naturii. Ei sînt făcătorii de natură peste altă natură. Civilizația românească se dezvoltă în orele lumii. Oamenii noi nu mai au nostalgia satului. Ei iubesc stîncile-case, copacii-stîlpi, cascadele-arteziene, jivinele-mașini.

MERG mereu spre șarja furnalului. Acum sînt cu mult mai aproape. Dacă aș deschide o ușă, aș intra pe platformă. Se aude vîietul mașinii nemulșe. Mă îndrept într-acolo, știu sigur. Metalurgistul tînăr din fața mea este în drumul meu ca un semn.

— Ce este un metalurgist ?

— Mă întrebați serios ? Adică mă întrebați pe mine ?

— Cu siguranță !

— Un metalurgist... Eram așa de puține fete, încît nimeni nu mai vedea că sîntem fete. Am uitat și noi, pînă în ziua cînd am fost repartizate.

— Cum își amintește o femeie că e femeie ?

— Cînd întîlnește suspiciunea. E normal să te uiți la o femeie ca la o femeie, dar n-o privi ca pe o infirmă. Bărbatul, dacă e într-adevăr puternic și inteligent, se uită la tovarășa lui femeie. Unii se uită la slăbiciunea lor, femeia. La Galați am întîmpinat dificultăți. Au vrut să mergem în birouri, unde noi nu vrem să fim. Adică eu și prietena mea, cocseriță.

— Aici cînd ați venit ?

— La întîi august. Aici am dat peste bărbați adevărați. S-au bucurat că le-au venit forțe noi și au așteptat să vadă ce putem. Așa că avem un mic război de dragoste amîndouă. Trebuie să-i convingem pe acești oameni că sîntem cu siguranță ingineri de siderurgie.

— Cu cîtă siguranță ?

— Cu atîta cît să avem aceleași obligații. Ne luptăm acum să obținem schimbul treii și pentru noi. Sînt stagiari, învâț și răspund.

— Știți, Paula Ivănescu, ce înseamnă răspunderea ?

— Nu fug de ea.

— Nu e vorba de fugă, ci de răspundere. Sînteți convinsă că veți face bine ce veți face ? E vorba de oameni, de milioane de lei. Aici nu fuga contează, ci puterea de a răspunde. Răspunderea, cred eu, nu trebuie chemată la pagube și nenorociri. Cel care răspunde, trebuie să răspundă pentru bucurii și beneficii.

— Am înțeles. Vreau să fiu un bun furnalist. Pot, să știți, să fiu un bun furnalist.

— Și dacă nu veți reuși ?

— Mă întorc la mașina de scris. Plătesc statului despăgubiri că i-am furat un furnalist și plec în birou. Dar vreți să știți ceva ?

— Cred că da.

— Ce vorbă-i asta, cred ? Vreți sau nu ?

— Vreau.

— Peste cinci ani, eu am să fiu aici, în Reșița, furnalist. Este termenul minim la orice stagiar. Pentru mine, este termenul meu.

Fata aceasta cu păr negru și ochii mari, bine făcută și ne bărbătească, își măsoară viața în cincinale. Și acesta e un pas spre furnal.

— Vreau să vă rog și eu ceva. V-am spus despre mine. Văd că aveți o carte în buzunar.

— Da. Sînt cam neglijent cu cărțile. E o carte a mea despre Țara Făgărașului.

— V-am spus multe. Vreau cartea asta.

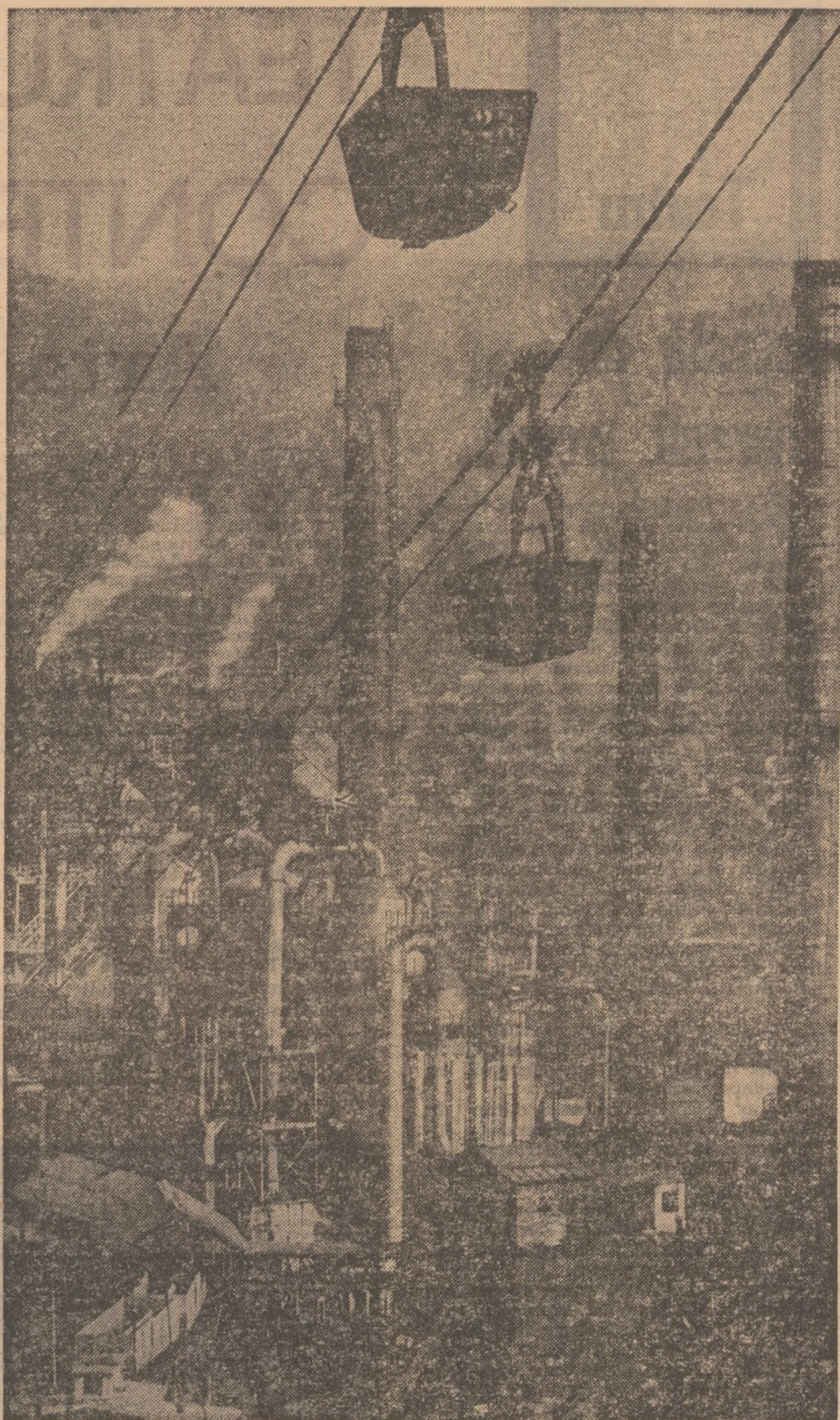
— În schimb ?

— Da, în schimb. Trebuie să vă iau și eu un interviu. Trebuie neapărat. N-am mai vorbit pînă acum despre mine.

I-o dau și plec mai departe spre furnal. Nu mai am mult. Clanța aceasta se va deschide, sînt sigur, și mă voi afla în fața șarjei. Da, sînt din ce în ce mai aproape.

Se îmbracă. Va străbate cu mine cei doi metri pînă la platformă, ignifugat. Predă starea termică a tabloului de comandă și va prelua informații despre starea tehnică a igheabului. Este și el tînăr. Cred că a face fontă înseamnă a fi tînăr.

— Cînd echipa de furnaliști iese din schimb, e privită de aproape. Îi cercează cei din noul schimb pe cei care pleacă acasă. Sînt obosiți și murdari, dar după mîndrie se cunoaște ce e în furnal și cum a fost șarja. După cît grafit a căzut pe haine se știe dacă furnalul e rece sau cald.

Sorin Călinescu este șef de secție. Nu a trăit altceva decît facerea fierului.

— Fonta rece e mai puțin fluidă, normal. Se evacuează foarte greu.

— Cîte șarje evacuați pe zi ?

— Șapte. Dar găsești furnalul meu altfel și șarjele se împart din cauza asta diferit, pe schimburi. Totuși cam trei și jumătate de schimb, începute mereu în alte condiții.

— Ce face un furnalist ? Mă tem că puțină lume știe cu adevărat.

— Cei de la bază, cei de dincolo de ușă, dirijează curgerea metalului în două oale, și a zgurei în alte două. Sparg cu ranga dopul cuptorului, curăță sus, fac canalul de depuneri, rup barajele și fonta curge după cum e condusă. Se iau probe. Este foarte cald. Cînd se termină șarja, ies gaze de furnal. Se cheamă că suflă furnalul. Se spală totul cu furtunul și se aruncă resturile la zgură. Se repară igheabul, sînt șapte-opt baraje de reparat. Sînt de recuperat resturi metalice. Sus, unii încarcă, au închideri, pilnii. Dar furnalul e jos, aici unde sînt șazecei de grade și fonta curge. Aici sînt cei la care te gîndești cînd te gîndești la furnal.

— De ce nu mă legitimați ?

— Pentru că dacă ați intrat, ați intrat cu voie. Și aici, în biroul de lîngă furnal, nu stă nimeni degeaba și fără știre.

— De la ce oră vă gîndiți la uzină ?

— Să mă gîndesc ? Da, de la cinci, de cînd plec de acasă. Asta și pentru ca să pot pleca acasă liniștit.

— Există o meserie mai grea în lume decît cea de furnalist ?

— Să fii furnalist.

— Nu e mai greu în mină ?

— Și mina e cea mai grea. Meseria care îți cere să fii încordat e totdeauna cea mai grea.

— Există un moment de liniște ?

— La plecare.

— Întotdeauna plecați ?

— Departe, în sat. La aer curat.

— Pentru ce trăiește într-adevăr un topitor ?

— Eu trăiesc pentru familie, pentru a da fontă. Pentru zece ore de uzină și paisprezece de casă. Ce alt adevăr mai este ?

Pavel Bojincă, șef de echipă, topitor, continuă :

— N-ai loc pentru alte vieți. Aici muncesc și aici cîștig pentru mine și familie. Iar din familie numai aici plec. Sînt tînăr, e drept, dar așa vreau să trăiesc. Sînt bucuros să trăiesc așa. De fapt cine nu-l bucuros să trăiască ? Orice om, în locul unde este...

— Familia ce face ?

— Nevasta căsnicește. Copiii sîclesc. Și eu sîclesc din cînd în cînd. E vremea școlii. Numai școala trăiește în om. Pînă și tată-meu a înțeles că a venit vremea școlilor. Și e a treia generație de muncitori din familie. Avem și grădină, dar tot uzina e pîinea noastră, a țăranilor de aici.

ACESTA a fost ultimul pas. De fapt, nu chiar ultimul. Pavel Bojincă a avut timp ca, înainte să privesc șarja, să nu mă recunoască și să mă lipească de perete cînd artezienele de foc rătăceau, dezlănțuite, prin hală. A avut și timp să mă recunoască și să mă ascundă în spatele lui, și să-mi strige : „O să ardeți de viu ! Aici curge fontă, nu lapte !” Și să-mi dau seama că asta vîd, un muls gigantic, vaca neagră a pămîntului mulsă și stoarsă în mîinile bărbaților tineri și femeilor tinere. Rîu de lapte fierț la două mii de grade, pîraie și bălți de pămînt topit și adus la tăiriile lui cele mai alese.

Ajunsesem lîngă furnal. „Aici e muncă, aici e cald, tovarășe gazetar. De noi s-a auzit în lume din 1771”.

Radu Anton Roman

Această de necrezut vreme...

PASIONAT înveterat întru istorie, de multe ori mă pierd cu gândul, pornind de la prăfuitele hrisoave, prin întâmplările altor vremi.

Sînt cîteodată bărbos dac, proptind cu spinarea porțile grele de stejar cioplit de la Sarmii izbite ritmic, cu putere și fără de milă, de către berbecul roman. Alteori mă ustură ochii sfredelind beznele unsuroase, ca arcaș al lui Ștefan, lăsat de strajă la Putna sau la Poarta Albă. Nămolul Neajlovului mă trage spre fund, vrînd să-mi astupe gura ce urlă spre stele „victorie!”, în noaptea de cumpănă a Călugărenilor.

Deodată, cu pandurii lui Tudor, ridic fruntea din brazdă și îndrăznesc, după veacuri de strîmbătate, să privesc drept în ochii crucișii ai ciocoimii.

Toate acestea zvîcnesc dureros și aproape de inima și sufletul meu astăzi, parcă aieveau. Prin vremea trecută, devenită cristal, străbate limpezimea faptelor vrednice de slavă ale lui Decebal, Ștefan, Mihai, Tudor, Bălcescu și alții...

Îmi scutur de pe umerii visării polenul rugini al istoriei și intru grăbit în ziua de azi, unde mă așteaptă cu nerăbdare prezentul.

În jur clocotește imensul cazan în care o țară, ajunsă la temperatura sublimă a faptelor mari, construiește, lundu-se la trîntă cu timpul și dîndu-i cu tifla dinspre viitor.

Sînt puțin ametit, dar mindru și mult fericit că trăiesc în acest iureș al anilor mei, al acestor nemaipomeniți ani, cu care sînt contemporan.

Am avut nesperată șansă să fiu leat cu această de necrezut vreme în care se pune temelia societății de mine după altă măsură decît a cunoscut pînă acum omenirea. Această temelie se măsoară cu unități ce se cheamă: libertate, egalitate, omenie, dreptate.

Aceasta e vremea în care trăiesc, și toate faptele ei sînt rostuite adînc, cu temei, totul se face cu plan, avînd picioarele înfipte adînc în astăzi și ieri, opintind din răspuseri, din grumaz, din suflet și gînd, către mine spre poimîine, mereu înainte spre viitor!

Adunată în nestematele proverbelor, înțelepciunea poporului zice:

„Nu te lăsa pe tînjală”
„Nu lăsa pe mîine, ce poți face azi”
„Omul sfințește locul”

„Gospodarul își face sanie vara și căruță iarna”

„Paza bună trece primejdia rea”
„Prețuiește-l pe om nu după vorbe, ci după faptele lui”

„După faptă și răsplată”.

Din această înțelepciune milenară izvorăște politica partidului nostru. Politica Partidului Comunist Român are rădăcinile adînc înfipte în istoria neamului, trăgîndu-și seva din singele gros și curat al strămoșilor. Tocmai în această legătură constă garanția izbînzilor noastre viitoare. Mărețele edificii ale socialismului în țara noastră sînt clădite pe vatra bătrînilor traci, avînd la temelie granitul cioplit de daci lui Șorilo și Decebal, înflorat de meșteșugul daltei romane.

Împlinirile contemporane sînt indisolubil legate de permanenta trudă a poporului român.

De aceea politica partidului nostru este izbînda și împlinirea năzuințelor străbunilor noștri, a noastră, a copiilor noștri și a copiilor copiilor noștri.

Trăiesc aceste neasemuite vremuri și mă simt contemporan cu Decebal, cu Ștefan, cu Mihai, cu Tudor, cu Gheorghe și Stan, cu toți ai noștri de azi și de mîine, nepoții și strănepoții noștri, ce vor trăi fericiți, în țara visurilor noastre ce se va chema COMUNISM și pe care ecoul depărtat al dragostei noastre o să-i boteze Ștefan, Mihai, Tudor, Nicolae, Gheorghe sau Stan, iar ei, la rîndul lor, în amintirea și cinstirea noastră o să-și numească copiii Nicolae, Tudor, Mihai sau Ștefan.

Amza Pellea

TEATRU ȘI CONTEMPORANEITATE

Arta cetății

Publicul care obligă

TEATRUL a fost din totdeauna socotit o artă a cetății și dacă în perioadele de criză el a putut aluneca pe panta divertismentului gratuit, revirimentele s-au produs periodic, readucînd arta teatrală pe făgașul ei, restituindu-i nobletea și funcția. De aici și durabilitatea aproape uluitoare a acestui gen de artă.

În acest sens, apariția teatrului socialist a marcat unul din cele mai însemnate eforturi de reangajare conștientă, masivă, militantă a artei teatrale în procesul de dezvoltare a societății.

Sînt lucruri pe care le știm cu toții și istoria vieții noastre teatrale în ultimii 30 de ani confirmă pe deplin această reinstaurare a teatrului în drepturile, răspunderile și obligațiile sale.

De ce atunci ultimele documente de partid au fost recepționate de toți creatorii de teatru ca un moment hotărîtor? Care este elementul nou intervenit în conștiința acestor creatori, pe deplin convinși, de mulți ani, de îndatoririle și misiunea lor? De ce sentimentul că ne aflăm în fața unei noi etape?

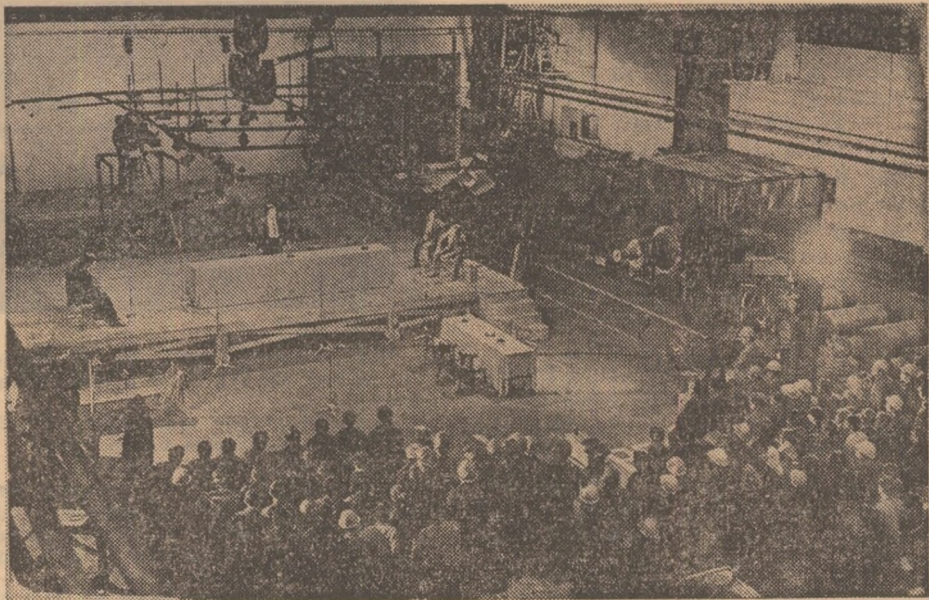
Cred că acest lucru se datorește faptului că proiectul Programului Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, precum și Tezele Congresului au determinat o transformare substanțială în felul nostru de a concepe și resimți realitatea socială, politică, umană.

Nu numai că acum sîntem în stare să percepem cu mai multă acuitate o realitate în mișcare, deci dinamismul acestei realități, dar sîntem în măsură, datorită previziunilor științifice care configurează aspectul societății noastre peste 20—25 de ani, să avem — ceea ce aș putea numi — conștiința istorică a realității prezente.

Văzute din perspectiva viitorului, prezentul, realitatea imediată, înconjurătoare, nu mai înseamnă momentul fugace, trecînd deseori pe lingă noi fără să-i percepem importanța, ci o trăire lucidă, conștientă, a istoriei însăși, o angajare în istorie.

Iată de ce cred că această modificare de optică va avea consecințe însemnate în arta teatrului, dînd o dimensiune mult mai amplă, o semnificație mult mai profundă contactului creatorului de teatru cu realitatea și actualitatea. Și iată de ce cred că noțiunea de „teatru politic”, pe care o folosim deseori la întîmplare și cu multă ușurință, va izbucni să se închege, în sfîrșit, în cîteva opere care s-o justifice cu adevărat. Pentru că avem absolută nevoie și de piese care să abordeze frontal, cu mult curaj și spirit de răspundere, temele realmente majore ale societății noastre, cele care angajează conștiințele și destinele a milioane de oameni.

Horia Lovinescu

Puterea și adevărul de Titus Popovici, montată pentru televiziune de regizorul Alexa Visarion la Uzina de aluminiu din Slatina.

O nouă Cîntare a României

● GîND temerar, promisiune prețioasă și grea! O nouă Cîntare a patriei, scrisă cu inspirație și pasiune pe marea portativ al vieții noastre actuale, iată ce-și dorește tinerii scriitori care au luat parte la compunerea ediției de luni seara a revistei literare tv. Conștienți de dificultatea acestui suprem deziderat, ei nu s-au

oprit la o formulare teoretică, ci au căutat referiri la ceea ce ar putea fi — fără eforturi — „dosarul '74”, o cronică amplă, transfigurată artistic, a evenimentelor cu ecou profund, social și politic, pe care poporul întreg le trăiește în anul acesta jubiliar.

● CONSTITUIREA unui dosar '74 de creație literară nu se face nici spontan, nici la masa de scris. De fapt, fiind vorba de viziunea tinerilor asupra epocii contemporane, cu o concentrare pe actualitatea imediată, „dosarul” nu se poate forma decît la locul muncii creatoare, în laboratoare și uzine, pe terenurile industriei agricole, în nolle școli-ateliere, pe șantierul de construcții, de o fascinantă multiplicitate care au devenit nobila emblemă a României socialiste. În sensul acesta a și fost orientată dezbateră de luni seara, originală, în sensul ineditului, substanțială și exactă, în sensul critic. A fost o „revistă audio-vizuală” însuflețită de sincera și inspirată contribuție a fiecărui participant. De subliniat capacitatea și talentul lui Alexandru Papilian de a dirija, cu tact, de a ști să păstreze, fără efort aparent, ritmul viu al discuțiilor, cadența inciziei critice și a producției literare. Dintre numeroșii săi colaboratori am notat pe Andrei Roman, Cornelia Maria Savu, Sorin Preda Tomșa, Dan Cara-

ADERENȚA teatrului contemporan la fenomenele actualității este mai mult decît o evidență pentru orice om al scenei, este — aș zice — un fenomen inevitabil. Influența fertilă a teatrului revoluționar, gradul de preocupare, din ce în ce mai ridicat, al dramaturgilor, regizorilor, actorilor pentru dezbateră problemelor autentice ale realității (și nu s-ar spune că asemenea probleme lipsesc, sau că ele n-ar constitui prilejuri permanente și pasionante de discuție), democratizare a publicului (ce deosebire între categoriile limitate de spectatori ale teatrului antebelic și cele cărora ne adresăm astăzi!) — toate acestea au legat indisolubil ideile și actele teatrale de ideile și actele epocii.

Or, așa cum e limpede acum pentru oricine, a efectua o percepere artistică a realității moderne înseamnă, cu o evidență nemaicunoscută în istoria spectacolului, a întîlni cauzele și efectele politice. Să mai argumentez? Cred că cea mai convingătoare pledoarie în favoarea acestui adevăr o constituie cercetarea repertoriilor teatrelor noastre; ele cuprind piese și spectacole care vorbesc despre interogațiile, răspunsurile, aspirațiile, neliniștile, umorul zilei de azi. Ele sînt repertorii politice. Dar deschideți la întîmplare și „Le Monde” sau „New York Times”: veți întîlni piese și spectacole despre revoluție și bomba atomică, despre rasism, foamete sau petrol, despre poluare și violență, despre nevoia de comunicare între indivizi și națiuni, adică — de fapt — despre realități și evenimente care mobilizează conștiința lumii de azi; adică — de fapt — un repertoriu politic.

Este pentru mine, de aceea, o axiomă că teatrul superior se cuvine a fi clar angajat în serviciul omului. În această privință nu se poate să nu fie relevant faptul că cele mai de seamă succese ale dramaturgiei noastre le-au constituit acele piese care au dezbătut transformările și semnificațiile politice ale ultimelor decenii. Spectacolele cu aceste piese au fost pentru realizatorii lor — actori, decoratori, regizori — prilejuri de inegalabile satisfacții.

Este, de asemenea, o axiomă că teatrul nostru — a cărui onoare supremă o reprezintă slujirea spiritualității socialiste — trebuie să militeze necontenit pentru sprijinirea categorică a fenomenelor generatoare de progres, pentru a oferi spectatorului gîndire și fantezie, emoție și ris, sugestii fecunde și momente estetice, la înălțimea cerințelor sale profunde.

E un public care dorește să se recunoască și — de ce nu? — să se cunoască mai bine pe scenele noastre. E un public de constructori responsabili ai socialismului. E un public sensibil la toate vibrațiile actualității, ale actualității noastre. E un public care merită și care obligă.

Moni Ghelerter

gea, Carolina Ilica, Mircea Florin Sandru, Costin Tăchilă, Valentin Mihail, Monica Mihăilescu. Nume noi, despre care vom citi și vom auzi, în critică, în poezie, în filosofia culturii, în arta dramatică. Le înscrîm, cu bucurie, pe coperta „dosarului '74”, în așteptarea acelei nobile promisiuni, „Cîntare României de azi”.

● N-AR fi de mirare dacă la policlinica din Drumul Taberei (probabil ușor de găsit printre numeroasele paralelpipe de ale acestui nou oraș bucureștean) se vor întîlni în sălile de așteptare mai mulți cetățeni sănătoși decît pacienți. Și, aproape sigur, mai mulți amatori de artă decît în multe galerii și expoziții speciale. Meritul este al întregului grup de medici și de asistenți — toți incantați și mindri de inițiativa acelor colegi care au transformat policlinica în comoră artistică. Nu vom aluneca în comentarii despre valoarea terapeutică a operelor de artă. E vorba despre certa valoare în sine a inițiativei — căreia Paul Everac și Dan Hău-lică — printre alții alții cuprinși, dar abia văzuți în limitele micului ecran — i-au adus cuvenite laude și prietenesci îndemnuri la vernisajul din zilele trecute. A te duce la policlinică este — în fine! — o plăcere estetică, procurată de exponenții de frunte ai cîtorva generații de artiști plastici și de medici cu bun gust.

M. Rimniceanu

Mîndrie patriotică

Cinema

O cinematografie națională militantă

Serata, un film psihologic care surprinde geneza unui moment important al actului revoluționar de la 23 August 1944 (în imagine: Silvia Popovici și George Mottoi)

A FI patriot înseamnă două lucruri: a-ți iubi țara și a dori ca țara ta să-ți dea prilejul și dreptul să fii mîndru de ea. Acest sentiment de mîndrie națională se reliefează continuu prin raportarea la ansamblul valorilor create de toate națiunile de pe glob. Privim operele realizate de-a lungul anilor de cinematografia noastră socialistă; un sentiment aparte însușește și apropie genurile cele mai diferite ale celei de-a șaptea arte — căci și filmul politic, și filmul de aventuri, și filmul istoric, și cel de actualitate sînt regîndite de autorii români din perspectiva aceluiași spirit generos. O poveste cinematografică despre daci, sau despre Mihai Viteazul, sau despre Tudor Vladimirescu are, trebuie să aibă, drept temă aportul de originalitate al acestor personaje nu numai în istoria patriei, ci și în cea universală. Iată bunăoară cazul lui Mihai. El a făcut istoricește parte din glorioasa categorie a fondatorilor unui organism social nou. El a lucrat la apariția unui stat de tip nou, care avea să domine întreaga istorie modernă. Filmul *Mihai Viteazul* scoate în relief acest merit al voievodului muntean. S-ar fi cuvenit însă ca filmul să semnaleze și alt merit de care românii au dreptul să fie mîndri, anume admirabilul talent diplomatic al lui Mihai.

Cele două filme despre daci au de asemenea dreptul să aparțină genului patriotic, fiindcă și ele scot în relief două merite, două caractere de o impresionantă originalitate istorică, ale unui popor cu adevărat „unic în felul său”. Într-o epocă în care tot ce nu era român era socotit barbar, daci au fost singurul popor în același timp neroman și nebarbar, tratat de Traian de la egal la egal. Acest tratament i-a fost aplicat chiar după ce fusese militărește înfrînt. Ca printr-un pact tacit, românii au primit condițiile subînțelese cerute de daci: anume să nu fie niciodată socotiți țară învinsă. În acest caz, daci au consimțit să se socoată, ei, de la început, una cu românii. Din această fuziune totală și secretă avea să se nască acea Dacie felix căreia și istoricii de mult mai tirziu îi vor recunoaște originalitatea.

De asemenea, drept avem la mîndrie patriotică atunci cînd admirabilul film *Tudor* ne zugrăvește caracterul unic în istoria vremii al acestui revoluționar, care a putut iniția o mișcare socială pe deasupra capului a trei puternice împărății.

ÎNÎNTELES, dacă acțiunea filmată se petrece în vremurile noastre, cînd România e republică socialistă în drum spre comunism, a fi patriot înseamnă, prin definiție, a fi mîndru de orice manifestare originală întru îndeplinirea acestui nou destin istoric, al cărui început glorios e actul revoluționar de la 23 August. În cursul răsturnării dictaturii antonesciene, precum și în timpul hotărîtei întoarceri a armelor împotriva Germaniei hitleriste, s-au petrecut multe întâmplări de mare valoare morală; unele au fost zugrăvite pe peliculă, altele așteaptă să fie zugrăvite. Ele sînt prilej de legitimă mîndrie patriotică.

Dar nu numai faptele de mare anvergură politică pot genera povestiri cinematografice patriotice. Un simplu caz individual poate căpăta această valoare. Așa a fost filmul *Canarul* și viscolul, unde un comunist ilegalist riscă să adoarmă în acel somn al înghețurilor din care nu te mai deștepti niciodată. Eroul nostru acceptă primejdia pentru a aștepta mai departe pe tovarășul care întirzia să sosească la întîlnire. Nu pleacă, fiindcă absența lui ar fi putut zădărnici îndeplinirea misiunii. Sînt multe

feluri de a muri pentru o idee, de a muri la datorie. Dar felul zugrăvit în acel film este unic în analele jertfei pentru un ideal social.

INTERESANTE, desigur, aceste filme inspirate din glorioasele fapte ale trecutului. Dar încă mai interesante, și mult mai numeroase, sînt filmele românești de patriotism contemporan. În România de azi, în republica noastră socialistă, în drumul spre comunism, a fi patriot înseamnă a iubi România de azi. A o iubi motivat, adică găsind într-însa oameni, fapte de care să fim mîndri. În această privință, filmele noastre și-au făcut în mod impresionant datoria. Ele au fost și multe, și bune.

Firește, tema patriotică reunește — de-a lungul unei povestiri cinematografice — acțiuni și oameni de vitejie. Dar într-o țară socialistă curajul și eroismul nu sînt concepute ca trăsături singulare, ci ca fenomene de masă, în sensul că personajele, trăindu-și destinul lor individual, dinamizează și pe ceilalți, contagiază și pe alții. Cinești au înțeles asta. Iată, de pildă, în filmele: *La patru pași de infinit* și *Cerul n-are grații*. Eroul principal nu este comunist militant, ci omul care devine comunist sub influența comunistilor. În primul film un ilegalist rănit se ascunde în casa unui medic. Prezența lui acolo produce o splendidă renaștere: un suflăt nou.

În *Cerul n-are grații* există un ilegalist activ, un curajos ziarist. Dar iarăși, nu el e personajul principal, ci un tînră student, care la început habar n-are de politică și de problemele ei. Frecventarea celui gazetar comunist face din el, în chipul cel mai spontan și complet, un viteaz luptător revoluționar.

Un alt exemplu remarcabil al acestei forțe de contagiune, care face pe cetățean să-și descopere adevăratul patriotism, îl găsim în *Întoarcerea lui Magellan*. Eroina, pînă în ultimul moment, nu știe precis în ce stă frumusețea lucrurilor pentru care luptă și pentru care moare. Dar știe că în ele crede iubitul ei, în care ea crede. Da! Încredere în altul. Această conștiință tovarășească, ea este cimentul solidarității în lupta socială.

Trei filme care evocă trecutul eroic de luptă al comunistilor, trei pelicule care ne fac să ne simțim mîndri că în țara noastră există asemenea oameni. Numeroase tipuri de comportare umană exemplară ne oferă însă și filmele contemporane. Tînrul inginer din *Despre o*

anume fericire, de pildă, înfruntă întrebările cotidiene, cu seriozitate și onestitate socialistă, convins fiind că munca alături de tovarășii săi din uzină îl va îndruma către adevăratul răspuns, către autentică soluție de viață. Încă o dată avem aici prilej și dreptul de a fi mîndri că asemenea exemplare de umanitate se găsesc în țara noastră.

Tot atît de discretă este această mîndrie în *Trei scrisori secrete*. Un comunist care acuză fătîș greșile conducătorilor unei mari întreprinderi industriale este dat la o parte. Ce face el? Tace. De ce? Din descurajare? Din contra: dintr-o nestrămutată încredere în sănătatea acestui regim socialist. De la Județeană sosește un personaj important. Toți cred că vine să ancheteze „cazul Moruzan”. Dar el repetă de sute de ori că a venit acolo doar în pelerinaj sentimental, ca să revadă locurile tinereții și ca să-și revadă vechii prieteni. De cite ori i se vorbește de Moruzan, schimbă vorba, dar nu fără a strecura cite un gînd care contagiază, cite un îndemn de onestitate, de atitudine hotărîtă.

Dar mă opresc. Exemple se mai găsesc multe în cinematografia noastră, începînd cu marele film *Puterea și Adevărul*, care le cuprinde oarecum pe toate. Drumul consecvent și dramatic către adevăr, drumul istoriei și al contemporaneității, pe care filmul *Puterea și Adevărul* îl zugrăvește în detalii, a fost o culminație a unei teme pe care o găsim în multe alte filme românești: în *Valurile Dunării* și *Subteranul*, în *Ceața și Diminețile unui băiat cuminte*, în *Procesul Alb și Meandre*, în *Comoara de la Vadul Vechi* și *Viforita*, în *Serata* și altele. În toate găsim confruntare, dezbatere etică, discuție deschisă; în toate ne întrebăm dacă a greși onest e doar un risc? Sau un drept? Sau chiar o datorie? Aceea de a încerca, de a căuta mereu cea mai bună cale, drumul adevărului.

Dar încă o dată mă opresc. Și citez un alt film, un ultim și foarte grăitor exemplu, din multele realizate de cinematografia noastră socialistă. Căci *Trecătoarele iubiri* este în primul rînd un film despre patriotism, o baladă care evocă sincer și direct iubirea de țară. Aici, nobilul sentiment nu apare doar ca o componentă firească a oricărei opere de artă, ci devine predominant, obiect și subiect al întregului film.

D. I. Suchianu

Ion Popescu-Gopo

Repertoriu național

În această rubrică în care mai ales textele, mai ales scriitorii, mai ales repertoriul și mai ales actorii ne-au sugerat lirice sau caustice glose, consemnăm cu respectuoasă admirație activitatea regizorului Constantin Moruzan, artist emerit, autor al unor spectacole ca *Pădurea spinzuraților*, *Bătrînul de H. P. Bengescu*, *Profil teatral* *Aura Buzescu* sau *Emil Botta*, dramatizări după *Caragiale*, *Aleksandri*... 5 din cele 7 piese transmise în ultimele zile poartă semnătura sa. Dintre ele, astăzi seară putem asculta *Întîlniri* de Horia Lovinescu, iar *mîine* *Femeia fericită* de Corneliu Leu, replică radiofonică, a versiunii televizate la mijlocul lui ianuarie și avînd ca protagoniști pe Silvia Popovici, Colea Răutu, Octavian Cotescu, Melania Cirje...

Un text emoționant (*Oameni fără adresă* de Mihai Duțescu, Premiul III la Concursul de sce-

narii 1973) + o regizoare care nu mai are nevoie de recomandări (*Letiția Popa*) + 2 actori în spectaculoasă dar sigură ascensiune (Cornel Coman și Costel Constantin) — premiera de săptămîna trecută a televiziunii. Meritul spectacolului este acela de a fi păstrat pur sunetul tînguș al confesiunii celor doi tineri care vorbesc despre viață, despre iubire, despre amintirile alunecînd în suflăte ca păsările în căderea lor din zbor.

Ne-am oprit doar la aceste exemple ale repertoriului recent, exemple ce sînt semnul unei orientări mai cuprinzătoare.

În 1974 teatrul radiofonic a înscris în repertoriul său 294 de transmisi (48 premiere) iar televiziunea 47 (37 în premieră), majoritatea valorificînd texte ale literaturii române clasice și contemporane. O asemenea acțiune și o asemenea perspectivă nu pot fi de-

cit laudabile. Piese foarte cunoscute de: Alecsandri, Caragiale, Delavrancea, Camil Petrescu, piese mai puțin cunoscute: de Hortensia Papadat-Bengescu, Gib Mihăescu, Nicolae Iorga (prezentate de radio în ciclul *Pagini regăsite din istoria dramaturgiei noastre*), piese actuale de: Horia Lovinescu, Paul Everac, Ion Băieșu, sau piese inedite, premiate în cadrul concursului de scenarii organizat anual, unele devenite apoi capete de afiș al repertoriului sint, astăzi, oferite publicului larg de către teatrul cu cel mai mulți spectatori, teatrul la radio și televiziune.

Valoarea formativă și informativă a unei asemenea inițiative este de netăgăduit și reprezintă un act de cultură și un act de conștiință națională. Pe care îl semnalam ca atare.

Ioana Mălin

Telecinema

● Fanatic al imaginilor tăcute, în care oamenii dau minunat din buze, din mîini și din ochi, legate între ele doar prin acele divine și caraghioase inserturi scrise — socotesc totuși muzica drept singura și supremă cucerire obținută de cinema prin sonor. Ideea mea e simplă și tranșantă, poate prea, dar asta e: dacă rupem vraja oamenilor care se mișcă fără glas pe pinză, atunci n-o putem țese la loc decît printr-o altă vrajă, cea mai adîncă și mai stranie, cea mai asociativă și mai dătătoare de elan estetic, și aceea e una, cîntecul. De aceea plec pe trei cărări de beatitudine, în stări de asociativitate proustiană, de la filmul care mi-a lăsat — în inținerul sălii — o melodie. Muzica de film are, pentru mine, puteri speciale. Ce mi s-a înțimplat simbută noapte — la o emisiune cu cîteva frumuseți de zile mari — nu mă miră.

După primul Chaplin

CÎNTECUL DIN FILMUL MEU

cîntător, într-o „Titină, ah Titină” epocală, după o Liubov Orlova în „Toată lumea cîntă, ride și dansează” cum nu se mai face nicăieri în lume — apare Paul Newmann cîntînd de plonie, pe bicicletă, cu acea față sănătoasă și dată în pîrg, la care visam de pe băncile liceale, într-o vreme cînd această Catherine Ross nici nu se născuse, probabil. Această plimbare cîntată pe două roți, cu o față strînsă la piept între tine și ghidon, spre ce alt tărîm putea să mă ducă, zburînd pe un stol de gîște, ca-n Selma Lagerlof? La un alt cîntec nemuritor, cîntecul tinereții mele, cu care am străbătut multe cîmpii, mulți munți și alte depresiuni. Nu cred că filmul românesc a lansat vreodată un șlagăr mai durabil și mai euforic, mai cantabil și mai tenace ca melodia din „Răsună valea”, răsună-valea de la Bumbesti la Livezeni, și crește calea, crește calea... totul culminînd

cu acea somăție decisivă și superbă ca un vals de Strauss: ești brigadier sau nu ești brigadier?... Nu ploua în ziua aceea cînd am luat o Catherine Ross dragă pe o bicicletă găsită în curtea sediului nostru din strada Cucu Starostescu, utemistă principială și antisentimentală, pentru a-î anunța plecarea mea spre fascinantul șantier. Habar n-aveam să conduc o bicicletă, dar vrăjit de formula minune: ești brigadier sau nu ești brigadier?, am condus-o pînă departe, după Arcul de Triumf pe care-l meritam, entuziasmat de vibranțul ei acord, du-te, muncește, e just, îți va face bine. Nu ne-am mai văzut de atunci. Nu am mai folosit bicicleta. Dar în ziua aceea suflăcîm rîmă cinematografică a cîntat la fel de încîntător ca Paul Newmann, crede-ți-mă sau nu, ești brigadier sau nu ești brigadier.

Radu Cosașu

Arta și Viața

PENTRU mine viața și arta au fost mereu ceva inseparabil. Mă uit în urmă și mă gândesc de unde am plecat. Ai mei sînt și azi, cu toții, muncitori. Numai eu m-am făcut învățător. Erau atunci anii de început, anii campaniei pentru lichidarea analfabetismului. Ca să fac o treabă în care am crezut cu sfințenie și s-o fac bine, am vrut să fiu mai mult decît un simplu învățător. Am fost încurajat să mă duc la Universitate. M-am încălzit acolo la focul pe care îl aprindea în jur Mihail Ralea. Iarăși, n-am uitat lecția de umanism și rigoarea academică a lui Tudor Vianu. Bucuria acelor cunoștințe m-a încapătînat și mai tare în ambiția mea de a ajunge să instruiesc pe alții. Învățătorul ce eram se simțea mai mult dirijor de cor înșă. Cel mai mare cor a fost cîndva la noi „Carmen”, cor de amatori. În preajma lui și a maestrului Ioan Chirescu am avut multe de învățat. Pe urmă am urmat și Conservatorul. Am fost prima generație care am simțit nevoia statului socialist de a cultiva temeinic arta muzicală și am beneficiat de ea. Nu erau destui dirijorii pentru cîte coruri se cereau pretutindeni. Ne-am dus ca studenți să punem umărul la mișcarea de amatori pornită printre muncitori: țesătoria „Donca Simo”, tipografia „Dobrogeanu-Gherea”, fabrica „Filimon Sîrbu”. Evenimentele care au fost cărmizii la consolidarea societății socialiste le-am omagiat pe toate prin cîntec și atitudine manifestă. Mi-a rămas vie de atunci amintirea unor colegi compozitori ca Anatol Vieru, Hilda Jereea, Radu Paladi, cărora le port stimă pentru că am trudit cu ei tot la cot pentru realizarea acelor idealuri.

Nu terminasem bine Conservatorul cînd un grup de entuziaști am constituit corul Universității din București, cor ce avea să-mi dea primele semne a ceea ce vreau și ce pot. Apoi a urmat pentru mine marea experiență cu ansamblul artistic al U.T.C. Nu exagerez spunînd că, în cîțiva ani, am ascultat mil de voci tinere. Erau mijloace de neîncăput la U.T.C. Acolo a început de fapt istoria corului ce avea să se numească pînă la urmă „Madrigal”. Năzuința spre perfecțiune a fost o nevoie organică; m-a îndemnat mai întîi la un act de mare selecție și mai ales de reunire a unor tineri foarte hotărîți la sacrificiu: mil de ore de încercări, toată viața „Madrigalul” a fost o mare repetiție.

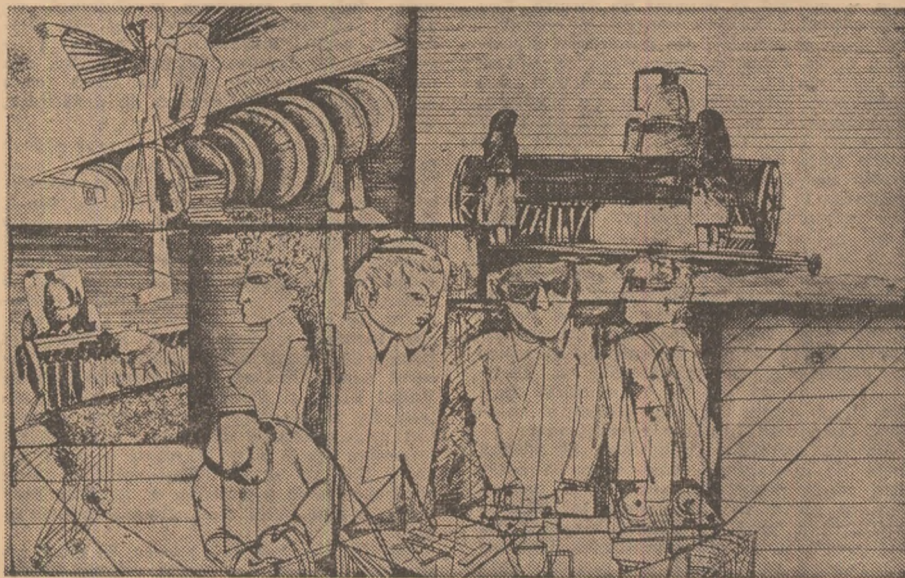
Dacă n-am fi cunoscut idealurile Partidului Comunist Român nu am fi putut spera că vom fi sprijiniți, nu am fi găsit îndemnul de a persevera în efortul nostru nelimitat, dobîndind în cele din urmă consacrarea și un statut profesionist. Dacă nu am fi simțit înaltul patronaj și grija pentru păzirea cu strășnicie și creșterea patrimoniului nostru cultural, „Madrigalul” nu s-ar fi îndemnat să scoată la lumină filoa-nele vechi și autentice ale spiritualității românești și nici să facă notorii în lume realizările de excepție ale școlii noastre moderne de compoziție. Iar fără dorința de afirmare a țării noastre în lume, fără patriotismul intens care animă azi conștiințele românești, „Madrigalul” nu ar fi ajuns să-și contureze un stil propriu, care izvorăște nu din respectul față de vreo puritate muzeală, ci din dorința comunicării îndeeaproape, dorință derivată din umanismul socialist și din binețea cu care întîmpină românul pe semenii lui. Încluz aici întreaga arie repertorială a-bordată de „Madrigal”. Purtător al mesajului național în lume, „Madrigalul” a crescut și a devenit într-un fel copilul celor 60 de turnee cu care a trecut și Oceanul și a muncit neîntrerupt cu credința că efortul investit în artă se judecă și se răscumpără în perspectiva timpului. Numai așa curajul și inițiativele sale au atins dimensiuni noi și superioare. Dorind a fi mereu prezenți la evenimentele națiunii, salutăm cu afecțiune Congresul al XI-lea al partidului. Ca slujitorii cinstiți ai artei românești, sîntem conștienți de multele lucruri care mai sînt de făcut și de îndreptat, ca și de perspectivele de muncă pe care le va deschide Congresul al XI-lea și în acest spirit asigurăm suprema adunare a comunistilor că vom păstra în continuare proaspătă și neabătută năzuința noastră spre mai bine, mai frumos și adevărat.

Marin Constantin

ÎNSCRIINDU-SE în sfera manifestărilor consacrate celui de al XI-lea Congres al partidului, expoziția intitulată **Aspecte ale desenului românesc contemporan**, organizată de către Cabinetul de stampe și desene al Muzeului de artă, își propune, așa cum sugerează și titlul, o temă actuală, generoasă și vastă. Există în această tentativă de a circumscrie datele esențiale ale dezvoltării desenului în țara noastră în ultimele trei decenii elementele unei schițe a istoriei contemporane, filtrată prin conștiința lucidă a omului social pe care îl numim artist, apoi premisele unei semnificative delimitări a principalelor tendințe stilistice și — implicit — direcțiile posibile ale viitoarei evoluții.

Desigur că o intenție atît de complexă în datele sale obiective presupune și o serie de dificultăți, inerente omisiunii sau comprimării, impuse de elementul spațiu, dar și de anumite criterii valorice, o expunere exhaustivă (indiferent de unghiul sub care ar fi abordăm tema) dovedindu-se imposibilă. În această situație s-a recurs la o jalonare sub aspectul personalităților și al procedeelor, capabilă să ne ofere o imagine de ansamblu și — lucrul cel mai important — s-a căutat punerea în evidență a factorului co-

George Leolea : TOAMNA

● E ÎN TRADIȚIA acestui pămînt ca oamenii lui să se mărturisească prin muzică. În cîntec a licărit și conștiința unității de neam, de timpuriu, de cînd s-a trezit ea, iar cînd muzica a putut fi conștientă și fără cuvînt, tot în muzică am regăsit adîncimile și tainele firii românești. Cîntecul, în expresie mai mult sau mai puțin folclorică, a fost de altminteri multă vreme singura formă de manifestare a patriotismului revoluționar în muzică. Odată cu dezvoltarea socială, și limbajul muzicii s-a diversificat, s-a făcut mai complex. Evoluția aceasta a început la noi odată cu creșterea economică și este în relație cu urbanizarea culturii, dar s-a dezvoltat spectaculos numai după edificarea puterii industriale și a celei spirituale din anii socialismului. Sînt trei secole de cînd simfonismul european a reușit să dea muzicii o înaltă semnificație, cu capodopere purtîndu-și mesajul spiritual nelegat de puterea și de logica verbalului. Acest simfonism a început la noi numai de o sută de ani și a fost destul de timid. Cînd România ieșea la tirgurile internaționale cu produse de artizanat, pavilionul românesc încă se însoțea sonor cu muzica tarafurilor. Raportul nu

Imaginea istoriei trăite

mun, elementul totalizator în jurul căruia se cristalizează, prin însăși condiția lor, datele definitorii ale genului: calitatea de cronică în imagini a istoriei trăite.

O analiză obiectivă (care ar relua, în fond, datele unei realități acceptate ca o axlomă) ne relevă șansa pe care o are desenul de a deveni document, în sensul acelei consemnări spontane a realității interferate organic cu personalitatea artistului, ca un reflex al existenței restituite cu un adaos afectiv determinant. Desenatorul nu are funcția indiferent-mecanică a unui obiectiv fotografic, el interpretează datele percepției imediate în raport de structură sa intimă în care predomină calitatea de individ social, sensibil la un larg cîmp de influențe format din acel complex sistem în interiorul căruia descoperim toate elementele specifice unei epoci date și unui spațiu determinat. Rapiditatea notației, nevoia de a spune esențialul, de a restitui impresia unui eveniment trăit sau recreat prin meditație conferă o calitate specifică desenului, diferențîndu-l de alte genuri sau specii similare sau adiacente: pictura, grafica de șevalet (în fond tot pictură, dar cu alte mijloace tehnice), cărora le este proprie o mai îndelungată pregătire, o „punere

în starea de a crea” ce presupune alte premise și consecințe diferite.

Din perspectiva desenului ca martor al evenimentului contemporan, ca document al actualității, expoziția de la Muzeu ne oferă o tematică vastă, polivalentă, refăcînd în fond atmosfera de continuă transformare cu care ne-am deprins în anii socialismului.

Reluînd ideea de „schiță a istoriei contemporane”, ar trebui să discutăm și modul în care aceasta se reflectă în lucrările expuse și am descoperi evenimente consemnate în stilul lapidar propriu genului, dar și metafore în structura cărora intră oameni, fapte, idealuri și aspirații. Pe acest teren nelimitat al angajării se întîlnesc numele cele mai cunoscute, dar și tineri aflați la început de drum, lucru ce ni se pare semnificativ și pozitiv sub aspectul ideii organizatorilor, după cum diversitatea stilistică ar putea constitui un alt punct cîștigat, ea reușind să definească acea calitate a invenției propriie creației autentice și personalității unei arte. Alături de excelentele lucrări ale lui Corneliu Baba, H. H. Catargi, M. H. Maxy, Florica Cordescu, St. Szönyi, Mariana Petrașcu, Vasile Kazar, Geta Brătescu, Fr. Bömches, Const. Baci, Const. Piliuță, Viorel Mărginean, Octav Grigorescu, Tiberiu Nicorescu, Ion Bișan, Vasile Socoliuc, Done Stan, Ion Donca, Mihai Vulcănescu, Ion Stendl sînt expuse cele aparținînd „noului val” al desenului românesc, reprezentat prin Sorin Dumitrescu, Sorin Ilfoveanu, Eugen Tăutu, Matei Lăzărescu, Geta Pusztal, Ion Grigorescu, Victor Feodorov, H. Bernea, St. Călția. Simpla alăturare a tuturor acestor nume sugerează celor familiarizați cu peisajul plasticii românești contemporane o diversitate de atitudine și maniere capabilă să ilustreze tema propusă și implicațiile sale multiple.

Ar fi acestea tot așteptați calități ale expunerii, ar fi de asemeni o invitație la o mai profundă meditație pe marginea vocației și perspectivei acestui gen despre care, cu deplin simț al proporțiilor, putem afirma că a constituit totdeauna un domeniu de excelență pentru artiștii români. În acest fel expoziția afirmă caracterul său festiv, calitățile sale și deplina responsabilitate a creatorilor, materializată ca un angajament lucid în ajunul marelui eveniment: Congresul Partidului.

Virgil Mocanu

În zodia universalului

era decît firesc. Să ne amintim că nu mai departe decît în urmă cu cîteva decenii conștiința muzicantului român era stăpînită încă de un anume complex al culturii de periferie din care căuta să evadeze.

Azi, arta muzicală, ca fenomen de suprastructură, reflectă cu totul semnificativ prefacerile însemnate care au schimbat și continuă să schimbe fața societății românești sub ochii noștri și stimulează aceste prefaceri. De pildă, fără să știu prea multe lucruri despre realitățile românești, să presupunem că m-aș afla auditor într-un concert unde se execută muzică nouă de prin aceste părți. Mi s-ar revela o lume interesantă prin prospețimea ideilor și prin nivelul avansat al acestui limbaj care, el, nu mai are nevoie de cuvinte cerînd o traducere. Aș deduce că mă aflu în fața unei puteri de gîndire artistică excepțională, ce se ridică la nivelul civilizațiilor avansate ale omenirii și că acest potențial nu poate aparține decît unei societăți foarte dinamice.

Școala românească se afirmă pregnant în lumea largă. Lucrările românești sînt programate în marile centre muzicale ale lumii, casele de discuri scot volume anu-

me cu muzică românească tînă, iar editorii se arată foarte interesați să tipărească manuscrisele unor autori români. Cu o generație în urmă, muzica românească era răspîdită în lume printr-o singură voce: a lui George Enescu. Azi urmașii lui Enescu sînt un mînnunchi alcătuit din cele mai interesante și variate școli naționale. Numele unui Ștefan Niculescu, Aurel Stroe, Tiberiu Olah, Anatol Vieru ca și ale multor altor români au început să aibă circulație. Complexul de cultură marginală nu-și mai are obiect. Dimpotrivă. În momentul de față, cînd Apusul are nevoie să-și reîmprospăteze imaginația în artă, cînd vrea și trebuie să comunice cu restul lumii, cînd se deschide la frumosul artistic al culturilor de pe alte continente, cînd, acest Apus a învățat că prețuiește muzica în aspectele milenare pe care le-au putut păstra numai tradițiile orale, nouă, românilor, ne-a trebuit doar talentul unor artiști autentici.

Efortul național imens din planul economic și social a găsit la mulți compozitori de-al noștri replica ambiției patriotice de a afirma spiritualitatea românească în lume. Acești creatori s-au ridicat la gîndirea lor muzicală cu totul inedită, nu neapărat în căutarea originalității cu orice chip, dar în mod firesc, ca un derivat al intenției exprimării de sine, sinea unui individ identificat cu aspirațiile națiunii sale. Transformările revoluționare din celelalte laturi ale vieții românești vibrează azi în muzică prin așezarea omului în plenitudinea demnității sale, prin funcția militantă a artei pe plan social, exprimînd totul o înaltă trăire interioară. Cultivînd toate aceste însușiri am aflat și în muzică intrarea spiritului românesc sub zodia universalului.

Radu Stan

ISTORIA PATRIEI ÎN PROGRAMUL PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN

DOCUMENT fundamental al conștiinței istorice și politice românești din epoca socialistă, Programul Partidului Comunist Român se așează alături de cele mai strălucite pagini în care au fost sintetizate, epocă de epocă, aspirațiile, sentimentele, idealurile de luptă și de viață ale unui popor întreg, exprimate prin cei mai aleși fii ai săi. Parcurgind aceste pagini nu te poți împiedica să nu-ți amintești de Bălcescu, de Kogălniceanu, de proclamațiile și cuvântările lui Alexandru Ioan Cuza, de tot ceea ce epoca renașterii noastre naționale a produs mai vibrant și mai clarvăzător. O formulă memorabilă a lui Bălcescu ar permite, poate, circumscrierea spiritului în care au fost redactate, în Program, paginile cu privire la trecutul poporului nostru: „Revoluția română (...) n-a fost un fenomen neregulat, efemer, fără trecut și viitor, fără altă cauză decât voința întâmplătoare a unei minorități sau mișcarea generală europeană. Revoluția generală fu ocazia, iar nu cauza revoluției române. Cauza ei se pierde în zilele veacurilor. Neîntârziind ei sint (...) veacuri de trude, suferințe și lucrare a poporului român asupra lui însuși”.

Acest vast și pătrunzător document este rodul unei epoci întregi, al unei epoci care își găsește pentru prima oară o definiție cuprinzătoare și o oglindă în care chipul ei se va păstra pentru viitor. Etapele acestui emoționant proces de dezvoltare a temeliilor profunde pe care se sprijină construcția României contemporane ne sînt bine cunoscute. Am fost martori și implicați într-o impresionantă redescoperire a duratei noastre istorice și spirituale. O redescoperire care a fost în același timp o descoperire. Oricine recitește, după acești ani, vechile cărți de istorie, chiar acelea scrise de mințile cele mai puternice ale poporului nostru, simte că ceva s-a petrecut cu noi toți, că o mutație a avut loc în conștiința noastră, că istoria pe care am trăit-o într-un deceniu impune o reconsiderare, o reevaluare a întregii noastre istorii. Am înțeles zi de zi mai profund un trecut peste care a fost proiectat fascicoul puternic de lumină al prezentului. Nenumărate corespondențe, o infinitate de accente ce scăpaseră înaintașilor au dobîndit înțeles pentru noi. Am înlocuit evocările festive, stereotipe, găunoase, în care se împotmolise simțul trecutului la generațiile de pînă acum cîteva decenii, cu un efort de a repune în lumina cea nouă fiecare fapt, fiecare mare personalitate, fiecare eveniment crucial din milenii ce alcătuiesc istoria poporului român. Măreția istoriei prezente ne-a deschis ochii minții la dimensiunile unei istorii nebănuite de bogate, clipele de tensiune și cumpănă ne-au deschis drum spre ceea ce au trăit de-atîtea ori înaintașii noștri, bucuria unei prezențe românești fără precedent în conștiința lumii ne-a făcut să înțelegem locul pe care istoria noastră l-a avut cîndva în contextul istoriei universale.

IN centrul acestei efervescente înnoitoare a stat, cum iarăși este indeobște cunoscut, personalitatea de dimensiuni istorice a celui ce a simbolizat și simbolizează această epocă. În gândurile, în formulările memorabile, în abordarea frontală a celor mai dificile probleme, în gesturile și îndemnul secretei general al Partidului Comunist Român s-au aflat și se află toate începuturile pe care noi cu toții am încercat să le ducem mai departe, să răspundem, după puteri, sarcinilor ce credeam că ne revin. Din această rodnică sincronie între un om și o țară a luat naștere noua conștiință de sine a unui popor întreg și a unei culturi. Expresia cea mai directă, chintesența acestei conștiințe era firesc să o găsim în documentul emanat de la acea forță politică ce s-a dovedit singura capabilă să zidească o nouă Românie, de la Partidul Comunist Român. Acestei forțe îi sînt datori, cu un sincer omagiu, toți locuitorii acestei țări și toți cei ce se simt părtași la destinele acestei culturi.

În centrul expunerii privind istoria națională pe care o cuprinde Programul Partidului Comunist Român stă însăși afir-

marea vechimii, demnității și valorii istoriei românești, de la îndepărtatele vremuri ale lui Burebista și Decebal, pînă la mișcarea muncitorească și lupta omenirii contemporane împotriva forțelor de dezumanizare și înjosire a individului și popoarelor. Analiza succintă pe care Programul o face fiecărei etape, factorilor ei determinanți, personalităților reprezentative, evenimentelor fundamentale, conține schița acelei noi istorii naționale pe care va trebui să a

de-a lungul mileniilor, corespunzător legilor obiective ale dezvoltării istorice, orînduirile sociale cunoscute pe plan universal, acumulîndu-se o bogată civilizație materială și spirituală”. Acest milenar proces de acumulare a unui vast tezaur, din care generațiile de azi și de mîine sînt chemate să-și îmbogățească sufletul, va trebui să fie studiat și înfățișat în dinamica sa și cîntărit cu competență și îndrăzneală, fără megalomanie, dar și fără piezișe subesti-

alături de relațiile feudale, cu stratificările de clasă pe care le impuneau, s-a aflat timp îndelungat o țărănie liberă, stăpînă pe pămînt, este însuși secretul dăinuirii statelor românești, care au avut, astfel, în momentele hotărîtoare ale istoriei lor, o masă de ostași gata să-și apere, împreună cu bucata lor de pămînt, marele pămînt al țării întregi.

Deosebit de importantă este constatarea că „luptele maselor populare împotriva exploatații feudale au fost strîns împletite cu luptele împotriva dominației străine. Această particularitate specifică și-a pus amprenta asupra întregii evoluții sociale a României, asupra felului de a fi și de a gândi al poporului român, asupra însuși destinului său istoric caracterizat prin lupta hotărîtă, plină de sacrificii pentru libertate și unitate, pentru dreptul de a fi stăpîn în propria țară”. Acest patriotism al maselor populare, patriotism adînc, necondiționat, netirguit, profund răspunzător în fața generațiilor viitoare a făcut ca, de fiecare dată în ceasurile de restriște, energiile națiunii să se mobilizeze, chiar și atunci cînd steagul se afla confiscat de o oligarhie cinică și indiferentă la privațiunile, sacrificiile și eroismul acestei națiuni. Să nu uităm, într-adevăr, că cei ce au luptat la Mărăști, Mărășești, Oituz erau supraviețuitorii, fiii, frații celor 11 000 de uciși în 1907. Această extraordinară putere de a se ridica peste toate amărăciunile personale atunci cînd soarta țării este în joc a făcut măreția anonimului și modestului ostaș al unei istorii atît de încercate, și este meritul Programului de a fi rostit, pentru întîia oară, acest adevăr esențial.

ACESTE cîteva exemple au încercat să sugereze în ce măsură Programul partidului este nu numai cea mai strălucită sinteză de date esențiale, dar și indemnul suprem prin forța lui pentru acea „istorie comprehensivă” a poporului nostru, cu care specialiștii sînt încă datori concetățenilor lor. El va impulsiona fără îndoială gîndirea noastră

Ion Vlasie : HORIA

B. Cerier : MIHAI VITEAZUL

realizăm necondiționat în anii ce vin. Nîmănui nu-i va scăpa semnificațiile unor nuanțe ce marchează adevărate momente cruciale în definirea acestui trecut.

FIREȘTE, nu este în intenția noastră ca în acest moment omagial, în ajunul celui de al XI-lea Congres al P.C.R., să facem o analiză laborioasă și detaliată pe care de altfel vor trebui să o facă, fiecare pentru sine, toți cei ce țin un condei de istoric sau de istoric al culturii, spre a învăța cum trebuie înțeleasă și scrisă istoria pentru omul acestei vremi. Dar vrem măcar să subliniem cîteva din săgețile indicatoare ce ne descoperă drumuri noi spre înțelegerea trecutului și spre rețușirea imaginii noastre de pînă acum. Am vrea să avem într-o zi cartea în care să se vadă clar temeiurile definiției următoare : „Pe teritoriul de astăzi al României s-au succedat,

mări, în valorile pe care le-a dat lumii.

Fără îndoială, „lupta îndîrjită și neînfrînată pentru a-și păstra ființa, pentru a-și asigura continuitatea pe teritoriul în care s-a născut și dezvoltat” rămîne trăsătură definitorie a istoriei noastre, alături de această bucurie a creației de valori materiale și spirituale. Ea condiționează pe cea dintîi, și ea se cere înfățișată ca o uriașă și neîntreruptă epopee, ca un roman eroic, mai emoționant decît orice ficțiune, ca un exemplu cu semnificații universale, ca o sublimă poveste despre un popor nu dintre cele mari, care a vrut și a reușit să fie el însuși din cele mai vechi timpuri pînă azi.

PENTRU prima oară se subliniază, aici, în Programul partidului, originalitatea istoriei medievale românești, în cadrul proceselor istorice universale : persistența, alături de formele clasice ale feudalismului, a unei puternice prezențe țărănești. Faptul că

istorică, oferindu-i totodată un model strălucit ce va trebui să fie meditat frază cu frază.

Odată mai mult se dovedește că marile înnoiri ale perspectivei istorice țin de experiența epocilor „de vîrf” în existența unui popor. Istoriografia noastră modernă s-a născut în focul luptei pentru renașterea națională, pentru făurirea unei „Români viitoare” spre care năzuiau toate mințile mari, toate energiile creatoare ale aceluși timp. De o nouă încordare spre o grandioasă operă de construcție istorică se leagă și această imagine măreață despre un trecut pe care credeam că-l știm atît de bine. Dar pe care trebuie să-l descoperim pe măsura lui reală, și pentru viitorul la care tindem, și a cărui chartă este însuși Programul Partidului Comunist Român.

Dan Zamfirescu

Marele prestigiu al președintelui

● Remarcabilele rezultate obținute de poporul nostru în opera de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate, politica externă consecventă a României îndreptată spre instaurarea în relațiile dintre state a unui climat de bună înțelegere și cooperare, bazată pe respectarea strictă a normelor dreptului internațional, au făcut ca într-un timp scurt, de numai trei decenii, România să devină o țară despre care în lume se vorbește cu admirație și respect.

Înaltul prestigiu internațional dobândit în zilele noastre de România socialistă se împletește strâns cu unanimitate, cu stima și respectul de care se bucură peste hotare personalitatea proeminentă a șefului statului nostru. Contribuția sa hotărâtoare la crearea politicii interne și externe a țării noastre a trezit un interes legitim față de puter-

nica personalitate a celui care conduce destinele poporului român.

Venind în întâmpinarea dorinței unor cercuri largi de oameni de cele mai diferite convingeri și orientări politice de a cunoaște realizările noastre prin glasul cel mai autorizat al țării, numeroase case editoriale de prestigiu din țări de pe toate continentele au publicat volume selectiv din articolele, cuvântările și interviurile tovarășului Nicolae Ceaușescu sau lucrări biografice. Astfel de lucrări au văzut lumina tiparului în numeroase țări: R.S.F. Iugoslavia, Franța, Elveția, Italia, Finlanda, Japonia, Brazilia, R.F. Germania, Olanda, Argentina, Anglia, Belgia, Israel, Peru, Grecia, Turcia.

Redăm aici dintre cele mai semnificative aprecieri alese din prefețele sau din volumele dedicate vieții și activității Președintelui Republicii Socialiste România.

GIANCARLO ELIA VALORI secretar general al Institutului italian pentru relații internaționale :

Oameni cu președintele Ceaușescu și-au consacrat cei mai frumoși ani și energia vieții unui ideal plin de semnificații: poporul român este astăzi artizanul propriului său destin, responsabil pentru propriile opțiuni politice pe care le duce înainte cu fermitate... Un mare merit al președintelui Ceaușescu, mai bine zis al omului Ceaușescu, este acela de a avea în permanență prezente în minte cele mai mari și importante probleme ale vieții naționale și de a le vedea așa cum sint, strâns legate între ele prin raporturi inalterabile.

Realitățile României ne oferă un exemplu viu, care își găsește cea mai semnificativă expresie în chiar persoana președintelui Ceaușescu, a omului care a făcut din propria-i viață viața națiunii, care a făcut din interesele poporului propriile sale interese, gata să-l interpreteze speranțele, să-l sugereze liniile directoare fundamentale de comportare pentru a se putea regăsi în întregime, împreună cu diferitele naționalități conlocuitoare, gata să culeagă roadele eforturilor depuse în acești treizeci de ani de edificare a propriei economii.

(Din prefața la volumul Ceaușescu, apărut la Editura „Bulzoni” — Roma)

DONALD CATCHLOVE publicist englez :

Orice acțiune a președintelui Ceaușescu, în special cele din sfera relațiilor internaționale, este urmărită cu mult interes. Ideile sale în domeniul dezarmării mondiale, în problemele general-europene și în legătură cu barierele care separă omenirea cîștigă un auditoriu tot mai vast. Ceaușescu este cunoscut astăzi în lume ca un iubitor de pace, ca unul dintre marii promotori ai destinderii în viața internațională...

Poporul român este mandru de a avea un asemenea conducător.

(Din volumul Ceaușescu al României, apărut la Editura „Abacus Press Ltd”, Londra)

STAN NEWENS om politic englez :

Stringind în acest volum operele lui Nicolae Ceaușescu am urmărit ca obiectiv principal să reflectez punctele sale de vedere, care au mare importanță și față de care se manifestă un puternic interes... Dacă și alții vor adopta poziții asemănătoare, vom putea asista la schimbări radicale în relațiile internaționale. Calea poate fi deschisă printr-o apropiere între țările din Est și Vest, care ar crea bazele păcii și securității. De aceea, este necesar ca ideile lui Ceaușescu să fie mai bine cunoscute de publicul de limba engleză. Ele se impun atenției tuturor celor care manifestă interes față de problemele păcii, care caută să găsească calea spre o viață mai bună în întreaga lume...

Liderul României este un comunist sincer, fervent, animat de o credință nestrămutată, căreia i-a închinat întreaga sa viață.

(Din prefața la volumul Nicolae Ceaușescu : Omul, ideile sale, împlinirile pe calea socialismului, apărut la Editura „Russell Press Ltd” — Londra).

Editura „OTAVA” — Finlanda :

În contextul dialogurilor privitoare la marile probleme internaționale contemporane, numele României și al președintelui Nicolae Ceaușescu apar tot mai des. Eforturile României socialiste pentru destinderea încordării și pentru cooperarea între popoare, precum și pentru realizarea securității și păcii în Europa și în lume, și pozițiile acestei țări, expuse în domeniile respective de domnul președinte Nicolae Ceaușescu, cit și alte probleme, sint urmărite cu interes în numeroase țări și se bucură de o largă recunoaștere pe plan internațional.

(Din prefața la volumul Nicolae Ceaușescu, România în lupta pentru progres, colaborare și pace).

GUILLERMO NOLASCO-JUAREZ profesor universitar :

Pe scena politică și socială s-a profilat o figură remarcabilă. Remarcabilă prin acțiunile sale și prin succesul acestor acțiuni. Succesul în acest caz este consecința naturală a transformării intereselor celor mai profunde ale comunității în propria sa cauză. Când se întâmplă acest lucru, poporul vede în conducător brațul și vocea sa. Așa este cazul lui Nicolae Ceaușescu, care, de mai mulți ani, confirmă aceste principii prin acțiunile și gândurile sale.

Politica internă și externă română a făcut să crească un mugur de speranță în spiritul întristat al omului și o adiere de pace între state, creatorul acestei politici devenind o figură populară în lumea internațională, semănând peste tot prestigiul poporului său.

(Din prefața la volumul Nicolae Ceaușescu. Filosofia de pace a unei societăți contemporane, apărut la Editura „Juarez” — Argentina)

GOICHI KUSANO profesor :

România socialistă a realizat progrese remarcabile în toate domeniile de activitate și înregistrează unul dintre cele mai înalte ritmuri din lume în dezvoltarea industriei sale. De toate aceste transformări spectaculoase este legat indisolubil numele președintelui Ceaușescu. Investit cu cele mai înalte funcții în partid și în stat, Nicolae Ceaușescu are posibilitatea de a-și pune în valoare puternica sa personalitate, slujindu-și cu pasiune și devotament Patria. Popularitatea de care se bucură atât în țară cât și în străinătate este o recunoaștere a meritelor sale excepționale, a inteligenței și energiei creatoare pe care

le dedică poporului său, idealurilor nobile ale progresului și păcii.

(Din prefața la volumul Nicolae Ceaușescu, România, pentru o politică de pace și colaborare internațională, ediția I, apărut la Editura „Kobunstha” — Tokyo)

Editura „SYNTHÈSES” — Bruxelles :

Stilul personal al președintelui Nicolae Ceaușescu îl constituie contactul direct și permanent cu poporul, consultările colective... În calitate de secretar general al P.C.R. și în aceea de președinte al Republicii Socialiste România, Nicolae Ceaușescu n-a încetat să desfășoare o activitate susținută în domeniul construcției de partid, de stat, economice, culturale, ideologice. Sub conducerea sa, regimul socialist român a deschis larg porțile progresului în viața economică, socială și spirituală, a unel progres în folosul întregii societăți. El este un om în a cărui personalitate patriotismul înflăcărat se îmbină cu o vastă inteligență și o activitate neo-

bosită, omul care vede întotdeauna limpede și exact, dotat cu tezaurul unei imense experiențe.

(Din prefața volumului apărut la „Syntheses” — Belgia)

CH. XANTHOPOULOS PALAMAS fost ministru de externe al Greciei :

Luptător înflăcărat pentru crearea unei societăți moderne în România, președintele Ceaușescu luptă cu curaj și neobosit pentru instaurarea pe plan internațional a unei noi politici, având în centru omul, care să se întemeieze pe baze morale și realiste și să creeze omul nou, pe care îl reclamă mărețele realizări și progresul epocii noastre... Exprindind cu sinceritate curajoasă pozițiile naționale și tradițiile poporului român, președintele Ceaușescu a dobândit deja pe plan internațional poziția unei personalități remarcabile.

Limpezimea gândurilor președintelui Ceaușescu în probleme de importanță vitală, atât cele ale politicii externe, cât și cele ale vieții politice și naționale a țării

Nicolae Ceaușescu în lume

României nu poate fi desprinsă de destinul de două ori milenar al poporului român, marcat în mod fundamental, de-a lungul timpului, de luptele pentru independență, pentru afirmarea ființei naționale.

(Din volumul biografic Nicolae Ceaușescu, Știința conducerii pentru o Românie modernă, apărut la Editura „Bertelsmann” R.F. Germania)

WALDEMAR BESSON

profesor universitar

Desigur, Ceaușescu a resimțit din cea mai fragedă tinerețe legătura cu patria sa ca pe o faptă politică esențială. Tot atît de curînd el s-a legat la fel de strîns și de programul comunist, căruia i-a rămas credincios, pentru că el vedea posibilitatea eliberării poporului român din starea de inopiere politică și economică numai printr-o largă prefacere socială a patriei sale.

Un bărbat de stat care se află în prima linie a politicii mondiale. Acest lucru merită tot respectul.

(Din prefața la volumul Nicolae Ceaușescu, România pe drumul socialismului, apărut la Editura „Rombach” — R. F. Germania)

JULIO CASTRO FRANCO

președintele Asociației de prietenie Peru-România

Lumea contemporană se emoționează astăzi în fața unuia dintre cei mai profunzi și luminați conducători, Nicolae Ceaușescu. Viața sa prodigioasă a consacrat-o cu fermitate și curaj unei singure credințe: progresul poporului său. Pentru acest popor el a devenit un inegalabil făuritor de istorie și timp de patru decenii de lupte, sacrificii și aspirații a realizat un lung marș spre victorie, un marș lung și fecund pe care îl continuă astăzi prin sarcinile covârșitoare pe care le implică funcțiile supreme în partid și în stat. Astăzi, după 40 de ani, ca luptător încercat, extraordinară luciditate a spiritului său critic și clarviziunea sa fac din președintele Ceaușescu un mare umanist și unul dintre gînditorii cei mai eminenți.

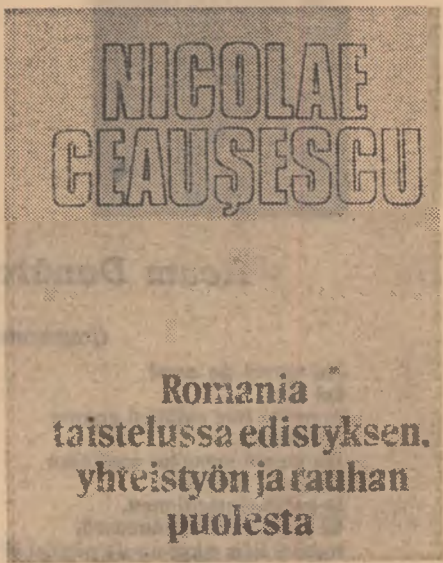
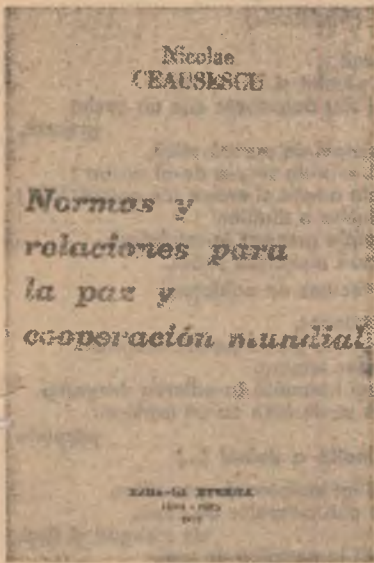
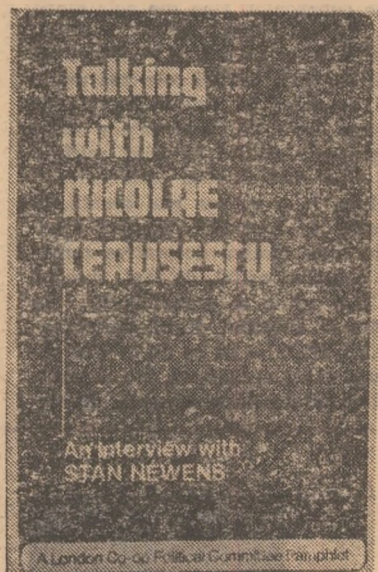
Stan Newens, profesor și prestigioasă personalitate politică și culturală din Anglia, l-a denumit pe Ceaușescu ca pe unul dintre cei mai profunzi și mai reprezentativi oameni politici ai timpului nostru. Nimic mai adevărat dacă avem în vedere înaltă linie pe care Ceaușescu a imprimat-o politicii externe a României, care, pornind de la realism politic, se dezvoltă pe baza principiilor de egalitate de deplină și absolută stăpînire a suveranității sale în toate domeniile, respectînd independența și dreptul celorlalte țări și făcînd să fie respectate drepturile ei proprii. Dar este imposibil să nu consemnăm aici strălucitele eforturi ale președintelui român pentru normalizarea relațiilor dintre partidele comuniste și muncitorești, pornind de la premisa că ceea ce unește aceste partide constituie elementul fundamental, care trebuie să prevaleze asupra oricăror dispute și deosebiri de opinii.

Citind acest volum al lui Ceaușescu înțelegem mai clar că Republica Socialistă România reprezintă o operă umană care, printr-o dezvoltare dialectică, s-a transformat în ceea ce este astăzi: una din cele mai semnificative victorii social-politice contemporane, plină de prestigiu și farmec, unde valoarea supremă este munca și creația conștientă. Aceasta este România socialistă, aceasta este România, frumoasa soră a Perului, aceasta este România lui Ceaușescu. Și dacă îi întrebăm pe români cum au creat această Românie socialistă, ei vor răspunde în mod sigur astfel: obținînd într-o oră de muncă două ore de rezultate sub îndrumarea lui Ceaușescu.

Și acest lucru este adevărat!

(Din prefața la volumul Nicolae Ceaușescu, Norme și relații pentru pacea și cooperarea internațională, apărut la Editura „Eterna” din Peru)

Grupaj realizat de Nicolae Nicoară

sale, este de cristal. Ele sînt caracterizate de dreptate, curaj, realism. Credo-ul său politic exprimă înaltul nivel de civilizație a poporului român.

(Din prefața la volumul Nicolae Ceaușescu, Politica externă a României — pace, independență, colaborare internațională, apărut la Atena)

CARLO SALINARI

profesor universitar

Pentru toate sectoarele de muncă, de la conducerea activității în producție, la școală și pînă la cercetarea științifică, Ceaușescu indică necesitatea unei legături strînse între teorie și practică, aceasta fiind singura cale care duce la edificarea societății socialiste și la începerea construirii comunismului. Obiectivele pe care și le propune România pot părea ambițioase. Nu există însă nici o îndoială că prin măsurile preconizate personal de președintele Ceaușescu, prin mobilizarea generală a eforturilor poporului român harnic și inventiv, ele vor fi realizate cu succes deplin.

(Din prefața la volumul Nicolae Ceaușescu, Scrieri alese, apărut la Editura „Calendario del Popolo” din Milano)

MICHEL P. HAMELET

publicist francez

Intruchipînd dintotdeauna un militant, șeful statului român a rămas un om de omenie. Destinul lui de luptător care și-a consacrat întreaga viață binelui poporului său constituie un tulburător model de probitate și simplitate. Orice întîlnire cu el devine un moment de neuitat pentru totdeauna prin libertatea de spirit și independența care îl guvernează. Astfel de oameni apropie popoarele.

Prezentarea biografiei președintelui Nicolae Ceaușescu, documentele fotografice, textele alese din opera sa constituie, fără îndoială, un răspuns bogat dat tuturor celor care se interesează de progresele României contemporane, de rolul pe care îl are în fruntea ei președintele Nicolae Ceaușescu, considerat astăzi unul dintre cei mai remarcabili șefi de state ai epocii noastre.

(Din introducerea la volumul biografic Nicolae Ceaușescu, apărut la Editura „Seghers” — Paris)

Editura „COMUNIST” — Belgrad

Secretarul general al P.C.R. a imprimat o nouă concepție despre procesul de

conducere a vieții sociale. Vizitele de lucru, deplasările pe teren, acolo unde se hotărăște soarta marilor realizări, consfătuirile la fața locului cu factorii incluși direct în acest proces, au devenit o practică obișnuită care, prin eficiența și operativitatea sa, dă rezultate excepționale. Un asemenea mod de lucru deosebit de energetic a devenit o practică generală pe care o folosesc toate cadrele de conducere. A fost instituționalizat, așadar, dialogul neîntrerupt cu poporul.

(Din biografia care însoțește volumul Nicolae Ceaușescu, Scrieri alese)

HEINZ SIEGERT

publicist austriac

În ultimii ani lumea se interesează tot mai mult de personalitatea conducătorului României, Nicolae Ceaușescu. Fără îndoială, el este astăzi unul dintre factorii politici de prima mărime ai vieții internaționale. Cartea împletește, așa cum este și în realitate, biografia președintelui Ceaușescu cu istoria României din ultimele patru decenii, cu existența Partidului Comunist Român, iar istoria de astăzi a

„Privind chipul

„PRIVIND chipul României”, avînd, adică, prilejul de a-i cunoaște nemilcitat sau mediat peisajul, istoria, valorile culturale, oamenii și eroii, mai bine de 300 de poeți din 50 de țări — după cum se estimează în cuvîntul înainte la culegerea recent apărută în Editura Dacia *) — s-au referit în opera lor la această cunoaștere și au consacrat poeme țării noastre. Volumul antologic, limitat la dimensiunile firești ale unei cărți de versuri, cuprinde 51 dintre ei, reprezentați printr-un număr ceva mai mare de poezii (și, se știe, sînt destul de mulți poeți străini care au scris cicluri și chiar volume întregi pe teme românești). Printre absenții glorioși: Ronsard, Lamartine, Mistral, Valéry. Printre nu mai puțin celebrii scriitori incluși — Rilke, Șevcenko, Petöfi, Wordsworth, Gorki (cu binecunoscuta *Legendă valahă*). Neruda, Asturias, Quasimodo. Din alături de bogata recoltă lirică, mulți autori buni și numeroase poezii interesante au rămas, totuși, pe dinafară. S-ar cuveni, poate, ca, după această merituoasă inițiativă editorială, să urmeze alte eforturi, mai ample, de tipărire a unor culegeri actualizate, încă mai cuprinzătoare, din textele poetice — dar și, eventual, publicistice, filosofice ori istorice — ale autorilor străini care au scris despre România. Valoarea unui asemenea gest nu ar da-o numai simpla utilitate documentară.

*) Privind chipul României, antologie din lirica universală despre România, îngrijită de Dem. Popescu.

Versurile din volumul *Privind chipul României* sînt expresia reprezentativă a unei raportări intime, într-o încercare de înfăptuire a unei **comuniuni** spirituale, urmînd firesc impulsului inițial de simpatie. Dar apropierea dorită se face, desigur, în împrejurări, pe căi și cu mijloace foarte diferite. Există, astfel, și poezii ale elogiului „de la distanță”, concepute pe baza unor informații indirecte, însă marea majoritate, mai ales a poemelor din ultimul sfert de veac, sînt urmarea unor abordări directe ale unor valori românești. În aprofundarea lor, un prim pas l-ar reprezenta un tip de poezie ocazională ce ar putea fi numită a primului contact, dominată de impresiile noi, proaspete, neprelucrate. Acestea devin „informații” poetice, se organizează prin procedee din care nu lipsesc enumerarea gradată, compararea, raportarea (la istorie, la peisaje cunoscute). Una din cele dintîi forme de cristalizare ar fi pastelul, specie — în cazul nostru — numai aparent distantă, fiindcă cele mai multe poezii de acest fel sînt încărcate de percepția dinamică, personală a vieții (tunele sonete ale lui Asturias, purtînd efigia unei obiectivități „parnaslene”, dezvăluie, la o privire mai atentă, în stilizarea lor hieratică, desenul spiritual al unor motive decorative românești, coborînd astfel, de fapt, spre un nivel mai adînc al organicității). În vecinătatea stratului dintîi, emotivitatea caldă aliată — de ce nu? — cu formația exact organizată dau de multe ori rezultate impresionante. În de-

finitiv, un asemenea exemplu remarcabil de sinteză emoțională realizată din elemente fals disparate: impresie vie și erudiție scrupuloasă — dăduse încă la începutul secolului al XVII-lea poetul german Martin Opitz: cel ce va fi supranumit în țara sa „părintele poeziei savante”, cel ce a trăit vreme de doi ani retras, de bunăvoie, la Zlatna, în Țara Moților, unde putuse vedea cum „în fiecare colibă cu paie-acoperită / Un singe nobil spune că limba moștenită / Și azi e tot aceeași, că datinile sînt / Păstrate cu credință, c-al vostru-mbrăcămînt / Și jocul chiar e martor c-aveți tulpină veche.” și care, pregătindu-se să se reîntoarcă în propria sa patrie, exclamă: „Eu plec, eu plec departe (s.n.), lăsînd al tău hotar, / O, Dacia mea scumpă! Rămii în pace dar!” Sinteza realizată, poetic, la nivelul unei comuniuni sufletești: nu simți că pleci departe decît dintr-un loc care îți e apropiat.

Miscarea de apropiere sufletească, inspirată de înalte idealuri comune, caracterizează mesajele lirice care ne-au fost trimise de numeroși poeți, de la Taras Șevcenko la Pablo Neruda, Ignazio Buttitta ori Iuan Shui-Po. În multe poezii, dinamica sentimentului — respectul, stima, admirația pentru valorile românești: pentru calitățile morale ale poporului; pentru jertfele și victoria luptătorilor, pentru eroii naționali evocați și invocați; pentru frumosul moștenit și creat — urmează, parcă, dinamismul realităților de azi ale țării noastre, în complexă, continuă evoluție spre mai bine.

Un capitol aparte, foarte dezvoltat, ar putea să ocupe poemele care denotă receptarea unor valori ale culturii ro-

mânești. Sînt incluse, printre altele, numeroase versuri dedicate lui Eminescu și altor poeți de la noi. Mai revelatoare însă, pentru aprecierea care se dă unor opere de vîrf ale literaturii noastre, ni se par traduceri din lirica românească — firește, ele nu fac obiectul acestui volum — semnate de poeți străini, unii dintre ei foarte importanți, ca Pablo Neruda, Salvatore Quasimodo (prezent în antologie cu un tulburător poem, *Ore la Brașov*), Rafael Alberti, Iannis Ritsos. Cele mai numeroase — și cele mai realizate — sînt metaforele lirice la opera lui Brîncuși, culese din excepționala antologie alcătuită de Ion Caraion, *Masa tăcerii*.

Cîteva poeți asimilează motive ale artei tradiționale, ale folclorului românesc, unii dîndu-le o funcție decorativă, alții fiind tentați să le absoarbă ca nuanțe noi ale propriei lor gândiri poetice, alții — în fine — încercînd parcă să încorporeze, în acest fel, valori de structură ale spiritualității noastre. Cazurile din urmă ne interesează mai mult, în măsura în care aici apropierea devine tentativă de apropiere a esențelor, pe un tărîm specific culturii. În general, și, în special, poeziei ca stare. Vom remarca, astfel, fina inteligență poetică și disponibilitatea cu care Rafael Alberti a intuit, după cum se vede în modernă sa *Doină spaniolă pentru România*, că invocarea „foii verzi” în lirica noastră populară nu are o simplă motivație ornamentală, ci reprezintă însuși semnul de hotar al cîntului, domeniu fragil și, în același timp, peren în care totul devine posibil.

Marcel Mihalăș

Ivan Ghenov

Românie,

eu capul mi-l înclin

Românie, tu soră ae gînd și destin
bucuros îți dăruî inima-nțreagă :
în luptele noastre, cetate te știm,
de-aceea-mi ești scumpă și-atîta de dragă.

O singură dată-ai dat oare-adăpost
haiducilor vechi, voievozilor mari ?
Sub boltile tale sînt vii cum au fost
și Levski și Botev,
vultanii bulgari.

Și astăzi sub Plevna, acea bălăie,
în brazde-o țin minte mănoase cîmpii,
alături de ruși, români zac în glie
la temelie prea sfîntei frății.

Tu, soră a noastră de gînd și destin —
pentru tot ce-ai făcut în vremea cea cruntă,
Românie, eu capul adînc mi-l înclin
în fața ta, fără vecină și sfîntă...

In românește de
Valentin DEȘLIU

Jean-Claude Renard

Poem românesc

Sînt țări
În care prietenia-i ca piinea,
O portocală pe care o împarți
Ca singele să nu mai minjească izvoarele

Sînt țări
În care poemul nu-i doar o vorbă ca un cocoș rănit
pe pietre
Ca o ploaie cu gust de zmeură, pentru o clipă,
peste-nțunecata prăpastie,
Ci un fel de-a fi și de-a respira
Pentru libertate și adevăr.

Sînt țări
Prin care ne vom duce împreună spre arbori noi în
preajma fluviilor,
În marea pace a verii,
În marea munților sărbătoare.

In românește de
Ion CARAION

Pablo
Neruda

Acum Dunărea cîntă

(fragmente)

Nu numai pe omul
cel liber
al noilor tale cetăți și ogoare
il celebraz.
Nu numai muncilor creatoare
din școli și uzine
le-nchin cîntecul meu.
Ci și ție, țară românească,
nobilei tale miresme de pămînt și de vin,
piinii generoase,
împărțită pe pămîntul tău,
parfumului brazilor și mimozelor
pe care ți-l dăruie vîntul.
Eu cînt
pelița strugurilor tăi,
strălucirea ochilor
care, de-acolo se unesc cu ai mei,
ca două raze negre,
și străvechile-ți jocuri
ce strălucesc azi în lumina cucerită de tine,
ca florile și ca focul,
prietenia ta cînt,
mina senină a partidului,
bucuria
păcii tale, o, Românie,
neistovitele amintiri
ce cîntă ca riul de munte.

O, Românie,
azi de pe țărmul patriei mele
îți scriu această scrisoare.
Primește-o, o, Românie.
Ea poartă într-însa spuma involburată a Pacificului,
poartă glasuri și sărutări,
poartă zăpezile uriașilor munți,
poartă cîntecele și luptele
poporului meu.
Cîntea și dragostea, o, Românie,
cresc în tine ca două tinere vițe.

Inteligența privește cu ochii tăi.
Pe buzele tale ciorchinii zîmbesc.

In românește de
Maria BANUȘ

Iannis Ritsos

București

(fragmente)

Steaua cea mai mărească
își trage puterea din pămînt și din spirit.
O, Românie, în graiul tău deosebesc cite un cuvînt
grecesc,

În ochii tăi, cite un crîmpei de aură atică,
în cîrtecele tale vechi, cite-un suspin de-al nostru ;
pe pămîntul tău, urmele amare și eroice ale anului 1821,
cînd rizi, în alba strălucire a dinților
vîd oglîndindu-se temple grecești în miniatură.
În România, un grec nu-i niciodată străin.
București e un oraș afectuos ca noblețea.

Vuiește neobosit și prietenos,
cu corzile muncii-nfășurate pe scripetele soarelui.
Aici, și cei ce tac privesc lumina.
Aici, și cîrîngile umbrei freamătă la adierea dragostei.
Iar inima mea greacă se desface ca un trandafir
purpuriu

Pe ramura cea mai înaltă a doinei [...]

Străzile lui cu pieptul lat înaintează spre viitor,
slăvite de sumedenia cărucioarelor de copii,
de steaguri și flori.

București flutură-nflorit în noaptea de mai,
steag alb de pace-n Balcani.

In românește de
Nina CASSIAN

Salvatore
Quasimodo

Ore la Brașov

Cugetul moartea visul
neagă speranța. În această noapte
la Brașov în Carpați, printre arbori
nu ai mei caut în timp
femeia iubirii. Arșița despică
frunzele plopilor iar eu
îmi spun cuvinte ce nu le cunosc,
răscolesc țarinile amintirii.
Un jazz întunecos, cîntări italiene,
trec răsfrînte peste culoarea irișilor.
În freacăntul fîntînii
vocea ta s-a pierdut :
o zi-i destul să pună-n echilibru lumea.

In românește de
Mihai BENIUC

României

Miguel Angel Asturias

Aceeași imagine

Cu ce culori de cristaline ape
să-ți prind ființa, dulce Românie ?
Să-ți oglindesc cu har și măreție
pașnicul cer pe care-l porți sub pleoape ?

Frumosul păr pe fruntea ta cu soare
de păsările Deltei prefirat în valuri,
pe strune albastrii din moi percaluri,
ce cîntă-a litoralului splendoare.

În mine, chipul tău din primăveri cu rouă,
din veri cu trandafiri, e pururi viu
ca un copac imens în haină nouă.

Și-i viu într-una nimbul străveziu
precum o crizantemă diafană
urcînd, urcînd pe bolta dunăreană !

În românește de
Mihai COSMA

Iuri Kojevnikov

Albastru de Voroneț

E o vorbă — vorbă veche —
Că prin codrii cei mării
Umbă duhuri nepereche.
Nu pot taia cea dintii
S-o pătrundă, s-o deslege.
Văzul și-l feriră foarte
De albastrul cel ceriu.
Bat ocoi poteci departe.
Lucrul cum e, nu îl știu.
Cremene, sau ce topaze
Fost-au mărunțit pisate ?
Ierburii felurite-n raze
Ale lunii, descîntate ?
Ori în zori fierțe-n ceaun ?
Taina vremii n-o spun.
Nepătrunse, ntortochate
Întrebări. Nici un răspuns.
Vorbă — vorbe doar, deșarte.
Miezul e de nepătruns —

Taina geniului anume
Ce rămase fără nume.
Ori penelu-i de măiestre
Ca în basm, e făurit
Și-astfel de pe cer, din aște,
Pe cărări de curcubeu
A prelins pe zid culori ?
Drept județ s-a fost ivit
Printre dealuri, pe sub nori,
Cînd și-au arămit coroana
Toți stejarii. S-a-nroșit
Ca văpaia inimii
Frunza de pe ramuri, toamna.
Dar albastrul fi-va pururi
Pe voronețene ziduri.

În românește de
Dem. POPESCU

Bahjat Fansa

Urare de prieten

(fragment)

Măsură-n tot și sieși, lumină între steme,
Potrivnică pornirii barbare, anateme,
Și înfruntînd trecutul și marii lui seniori.
O, iată România, cum'naltă-n viitor
Un far peste tenebrele lumii care pare
S-o-năbușe vulturii războiului în gheare.
Căci drept prin evi, prin secolii și ani străbătător
Călit în suferințe magnificu-i popor
Din lacrimi și martirii, din chin și-ncrișenare,
Își urcă azi triumful zidirii largi în soare
A unui edificiu trecînd peste vecii
De fericiri curate, de simple bucurii...
Ce cale minunată visată de milenii
Desferecă enigma vrăjitelor domenii.
Din care înflorește în fericit mănunchi
Al Artei, al Științei și-al Vieții pur triumphi.
Ce magică putere și ce avînt de forțe
Înaltă-n cerul țării ale culturii torțe.
Din ce adînc de taină, din ce latențe stranii
Duc ochii traiectorii spre-albastrele Uranii.
Ce vis, ce-nsingerare brîncușiana poartă
O-atîrnă în pridvoare de-a cosmosului toartă ?
Un nume : Ceaușescu pe buze-aici tresare...
Și frații lui : o vie a țării-ntruchipare,
Și iată ce e suflet pe acest frumos pămînt,
Și ce e datorie și ce e jurămint,
De-a duce nava țării în portul liniștit,
Mi-arată aici răspunsul fierbînte presimțit :
Acestor brațe aspre și-acestor minți subtile
Acestui zbor de ample și vii aripi agile
Ce pașnic își înaltă săgeata-n viitor, —
Le este cheazășie conducătorul lor.

În românește de
Tașcu GHEORGHIU

Rafael Alberti

O doină spaniolă pentru România

(fragmente)

Frunzuliță, Românie,
frunzuliță-a inimii,
cîntă frunza-n codru, cîntă
apa, soarele, pămîntul.
Foaie verde-a Dunării,
frunză-a plăji, frunză-a mării,
frunză-n șesuri și pe munte,
în orașe, printre fabrici,
numai flori și frunze dese.
Cum te vād azi, Românie ?
Totu-nmuguri în tine,
totul înfiori în tine [...] Frunză verde-a trestiei,
stuf al Deltei Dunării,
foaie verde, stuf de baltă,
apa toată e de aur,
foaie verde, cucuruz,
foaie-a țarinei arate,
foaie verde-a carelor
care gem pe drum, de grina.
Foaie verde, nicovale
și baroase și motoare,
și petrol și focuri nalte,
foaie verde-a oamenilor,
foaie verde-a inimilor,
cînt al muncii pașnice
care-n mina sa ridică
ramura cu nalta frunză ;
frunză naltă, bucurie,
frunzuliță, Românie...

În românește de
Veronica PORUMBACU

ATLAS

Portul necunoscut

E un oraș coborît de pe dealuri abrupte pînă la buza cîmîntă
o unui golf rotund. cu ape respirînd ritmic, ca în somn. Străzile
unduiesc paralele cu țărmul, paralele unele cu altele, despărțite în-
tre ele prin cîteva trepte, prin cîte o pantă, prin cîte un urcuș. Pri-
vite de jos, casele par cocoțate unele deasupra altora, temelie peste
acoperiș, strînse, înghesuite să vadă ce se petrece în vale, gata să
se rostogolească de-a valma în apa transparentă și mirată. Cîte o
clădire modernă cu mai multe etaje sparge din loc în loc simetria
acoperișelor vechi, așezate, paradoxal, pe pereți proaspeți. Din loc
în loc n-au fost scoase încă schelele, din loc în loc echipe de pie-
trari taie și pavează mărunt străzile ; din loc în loc pe marginea tro-
tuarelor descoperi puternice, stufoase tufe de mure. Două biserici
vechi își înaltă turnurile la marginea golfului, cu streșinile clopotni-
țelor suspect de strălucitoare pentru evidența lor vîrstă. Oamenii să-
desc pomii în curțile înguste, fragmentate pe mai multe nivele și care,
în perspectivă, dispar după fațada casei vecine. Copiii se joacă să-
rînd și numărînd scările care străbat radial orașul, de la marginea
apei pînă la marginea pădurii. Dintre copaci, în virful apropiat al
muntelui, apar turlele ascuțite ale unor faste mănăstiri, învelită în
legende vinovate. Monumente nonfigurative punctează din cînd în
cînd liniștea calmă a falezei. Străzi întregi, încă în construcție, mai
luptă cu ierburile sălbătice și chiar cu fagii coborîți pe costișe.
Panta dealului se frînge mai întîi în trepte, apoi treptele se împart
în locuri de case și curți. Mă gîndesc că așa trebuie să se fi des-
fășurat construcția orașelor mediteraneene, cîndva. Dar aici soarele
toamnei e mai stîns și culorile mai aprinse în arbori, plutește în aer
miros de beton, de ape mari și de păduri cunoscute. Cimitirul de pe
deal are, sub crucile vechi, morții cîtorva generații așezați în mor-
minte mai proaspete de un deceniu ; golful de forma literel omega
nu exista în urmă cu un lustru. Mă gîndesc la vreun orașel de la
subțioara Italiei, dar știu că portul necunoscut, așteptîndu-și cu atîta
grație caravelele, se numește Orșova.

Ana Blandiana

Critica literară și cultura de masă

● ACEASTA a fost te-
ma a cărei amplă dezba-
tere a avut loc, după reu-
niunea comitetului exe-
cutiv a Asociației Inter-
naționale a Criticilor Li-
terari, la Budapesta.

Lista participanților a
cuprins aproape 50 de
critici din 18 țări (Aus-
tria, Belgia, Bulgaria, Ce-
hoslovacia, Cuba, Franța,
Elveția, Republica De-
mocrată Germană, Re-
publica Federală Germa-
nia, Iugoslavia, Japonia,
R.P. Mongolă, Polonia,
Portugalia, România, Spa-
nia, Ungaria, U.R.S.S.)
care, prin grija centrului
A.I.C.L. al Uniunii Scri-
torilor Maghiari, s-au
reunit în cel de-al trei-
lea Congres al Asociației

și cel de-al șaptelea co-
locviu al ei.

În continuarea temati-
cii discutate la colocviul
anterior, din 24—26 apri-
lie 1974, la Parma, abor-
darea problemei culturii
de masă, ca obiectiv ma-
jor al criticilor literari în
lumea contemporană, a
prilejuit un larg schimb
de păreri, cu constatări
și sugestii din cele mai
rodnice.

S-a desprins, desigur,
în primul rînd, marea
capacitate a eforturilor,
datorate concepției dirî-
guitoare și sprijinului de
stat din țările socialiste
pentru ca literatura să a-
jungă în cercuri tot mai
largi, în finalitatea unui

tot mai ridicat nivel de
cultură a maselor, prin
literatură, spre deosebire
de greutățile întîmpinate
în celelalte țări, unde va-
lorificarea și răspîndirea
cărții se izbește tot mai
mult de publicitatea co-
mercială, care allenează,
de altfel, atît radio-ul cit
și televiziunea. În a-
ceastă privință, s-au re-
marcat unele comunicări
și intervenții ale partici-
panților francezi, belgieni,
portughezi sau japonezi.

Pe ansamblu, un bine-
venit schimb de expe-
riență în împlinirea unei
sarcini atît de importante
precum cea a criticii li-
terare responsabile în fa-
ța societății.

PREZENȚE ROMÂNEȘTI

U. R. S. S.

● KULDAS MA SIND
KÜLL ARMASTASIN !
este titlul sub care a
apărut recent în Editu-
ra Kirjastus „Eesti Ra-
amat” din Tallinn
(R.S.S. Estonia) cartea
lui Zaharia Stancu, Ce
mult te-am iubit ! Tra-
ducerea e semnată de
Linda Kangur și Alek-
sei Gehtman.

● Cunoscută editură
„Dnipro” din Kiev a
pus recent la dispoziția
cititorilor ucraineni un
volum selectiv din cre-
ația lui Mihai Eminescu.
Versiunea ucraineană a
stihurilor eminesciene,
precum și amplul stu-
diu introductiv, care

prezintă pe larg viața și
activitatea literară a lu-
ceafărului poeziei româ-
nești, sînt datorate soe-
lului Andrei Miasitski.

● În nr. 34 al revis-
tei „Gragan Tert” (Ga-
zeta literară) care apare
la Erevan au văzut lu-
mina tiparului cîteva lu-
crări aparținînd unor
scriitori români. Con-
semnăm traducerea în
limba armeană a poe-
ziilor Cîntec de august
de Nichita Stănescu și
În noaptea eliberării
de Maria Banuș, precum
și a schiței Așteptarea
de Petre Sălcudeanu.

Spania

● După antologia Po-
ezia românească con-
temporană, apărută a-
nul trecut la Editura
madrilenă „Seix Bar-
ral”, Darie Novăceanu
a tipărit pentru cititorii
spanioli o nouă și valo-
roasă selecție din lite-
ratura română. Este vor-
ba despre Narrativa ru-
mana contemporană
(Proza românească con-
temporană), publicată la
„Alianza Editorial” din
Madrid. Așa cum este
alcătuită, antologia ofe-
ră cititorilor o imagine
de ansamblu asupra
prozei noastre actuale.

Sînt cuprinse în sumar
creații ale unora dintre
cei mai cunoscuți repre-
zentanți ai prozei noas-
tre : Gala Galaction,
Mihail Sadoveanu, Ion
Agârbiceanu, Liviu Re-
breanu, Gib Mihăescu,
Zaharia Stancu, Pavel
Dan, Eusebiu Camilar,
Marin Preda, Ion Lînc-
crănjan, Eugen Barbu,
Pon Simion, Alecu Ivan
Ghilia, Dumitru Radu
Popescu, Fănuș Neagu
și Nicolae Velea.

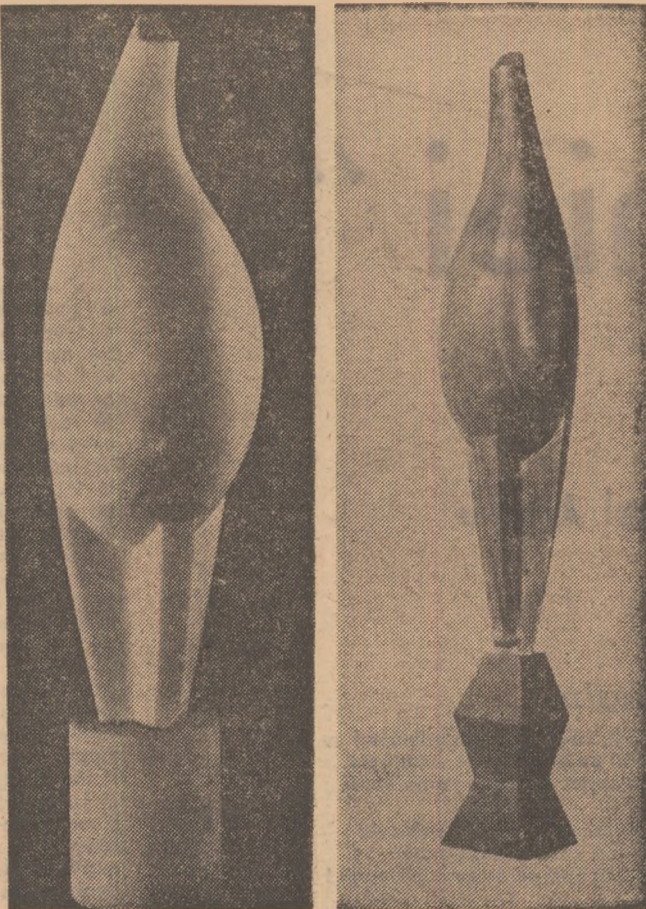
O prefață, care se în-
tinde pe aproape 45 de

file, semnată de Darie
Novăceanu, are darul
de a-l introduce pe cli-
torul spaniol în istoria
celor mai semnificative
momente ale prozei ro-
mânești, de la „Scrisoa-
rea lui Neacșu” pînă în
zilele noastre.

Cultura română în patrimoniul universal

Sport

CONSTANTIN BRÂNCUȘI : Pasăre mălastră (Muzeul de artă din Filadelfia — stînga ; Muzeul de artă modernă din Paris — dreapta)

DESPRINSA dintre colinele cu pășori și plămădită mai întii în albia de suflet a satului înflorit, sub simboluri nici azi descifrate în întregimea lor, cultura română nu a trezit niciodată, în alte geografii, un interes pentru cunoașterea ei mai mare și mai sincer ca în aceste ultime trei decenii. Trei decenii în care proiecția în afară a spiritului românesc a cucerit aproape toate meridianele lumii, iar prestigiul de care ne bucurăm se află într-o continuă și susținută creștere.

Nimic întâmplător, în cele din urmă, în interiorul acestui fenomen, dar faptul că el se produce sub ochii noștri ne obligă nu numai la reflecții în plan teoretic, ci, mai ales, la o susținere practică a desăvîșirii lui prin mijloace care ne sînt foarte la îndemînă. Însăși istoria țării, trecerea la înfăptuirea societății noi socialiste, politica culturală a partidului și statului nostru reprezintă baza și totodată certitudinea că această proiecție se realizează nu prin miracol, cum poate mai cred unii, ci prin înțelepciune și substanță. Căci e bine să ne amintim : o anume timiditate a spiritului românesc în fața unui alt spațiu, timiditate invocată de multe ori în trecut, părea să devină concept al unei justificări estetice și nu puțin au fost aceia ce, aplecîndu-și gîndul peste rostirea noastră întru frumos, n-au șovăit între idei, considerîndu-ne mai mult culoare decît sunet, mai mult priveliște decît atitudine. Destin fără înălțime, așadar, zbor fără distanța care să semnifice depărtare.

Nu a lipsit, firește, din șirul lung al unor astfel de opinii puțin optimiste, cercetarea istoriei mult prea mișcătoare și prin aceasta prea puțin prielnică exprimării de sine a spiritului. Poate de aceea, un înțelept ca Mihai Ralea descoperea în spiritul nostru acea superioritate morală a modestiei liber-consimțită, iar Eugen Lovinescu, retras numai în domeniul literaturii, unde trăia insatisfacția necunoașterii noastre peste hotare, propunea realizarea unui sincretism la nivel european, convins că prin aceasta, indirect, ne înscrim mai repede în coordonatele universalității.

Eroare, cred eu, și într-un caz și în celălalt, căci observația se sprijinea mai ales pe trecut, numai pe un anume trecut în cel de al doilea caz și pentru că, în toate felurile, cultura unei națiuni reprezintă cosmosul ei dinlăuntru, cosmosul patriei care o întemeiază și edifică prin oamenii săi, din generație în generație, în permanentă confruntare cu timpul. Or, din această confruntare nu poate lipsi niciun viitor, necunoscut, dar singurul și întotdeauna susceptibil de a fi schimbat.

ULTIMELE trei decenii sînt ilustrative în acest sens întrucît nu lasă nici un fel de îndoială : într-un context internațional în care principiile încep să domine forța, iar atitudinea cîntărește mai mult decît dimensiunea fizică a unei țări, spiritul unui popor devine prezență activă, iar schimbul de valori culturale se realizează la o cu totul altă scară decît pînă acum. Devine necesară, altfel spus, pentru cunoașterea și înțelegerea atitudinii politice a unei țări, cunoașterea, în primul rînd, a acestui spirit, cu tot ceea ce are el mai valoros și mai peren într-un patrimoniu edificat de-a lungul întregii sale istorii.

Întrebarea firească și de neocolit care s-ar putea pune într-o astfel de situație ar fi aceea care țintește înseși trăsăturile fundamentale ale culturii române, căutîndu-le difuziunea în spațiul exterior. Sînt, deci, cunoscute aceste trăsături dincolo de noi ?

Răspunsul, chiar și la o cercetare sumară a datelor de care dispunem, este afirmativ. Înscriem, în primul rînd, în patrimoniul universal contribuția deosebită a unei limbi, limba română care oferă una din cele mai perfecte unități spațiale și temporale. Universități din Japonia pînă în Statele Unite și din Franța pînă în Brazilia au înființat în aceste ultime trei decenii catedre pentru predarea limbii și literaturii române. Studenți din întreaga lume sosesc în România pentru

a-și desăvîrși cunoștințele și pentru a înțelege ceea ce, acasă la ei, era mai greu de înțeles sau poate imposibil : apărut atît de tirziu, pentru limba română, cuvîntul scris a fost aproape un succedaneu al celui vorbit, căci, numai spus, cuvîntul românesc a purtat în el mai multă memorie decît poate să conserve galaxia lui Gutenberg. De aici, însăși unitatea spațială și temporală a limbii noastre, misteriosul laborator subteran de conservare a faptei și istoriei noastre. Și tot de aici, capacitatea de a transmite, nu prin culoare, ci prin sunet, prin verb infinitiv, acel elevat sentiment de participare a întregii vieți la natură, sentiment identificat de Tudor Vianu și necunoscut în alte culturi. Căci, așa cum observase cîndva Garabet Ibrăileanu, el reprezintă, în primul rînd, un echilibru al spiritului nostru, o supunere la obiect, fără exaltarea barocă sau romantică din alte culturi.

Se adaugă la acestea : moștenirea noastră culturală, cu izvoare antice de spiritualitate fertile și azi, mituri și imagini ale unei lumi care am fost, ca o a treia trăsătură fundamentală a culturii române, cea care îi dă o impresionantă vigoare și o insolită repetare a structurii misterului ei.

NU ne-am propus însă, în aceste însemnări, o teoretizare a amănuntelor. Și nici o exemplificare festivă a difuziunii spiritului românesc în afara granițelor țării. Cu toate că nu ne poate fi indiferent, între altele, faptul că în fiecare an apar cărți românești în peste patruzeci de limbi, că într-un ritm aproape săptămînal, într-un colț al pămîntului apare o carte despre România. Nu ne poate fi indiferent faptul că în patrimoniul universal al literelor întîlnim titluri de cărți ca *Mingierea Carpaților* (operă colectivă a poezilor iugoslavi Vesna Parun și Radomir Andric), *Drumul românesc* (poetul francez Georges Soria), *Amiază, delta* (finlandezul Lassi Nummi), *Sulta română* (flamandul Karel Jonckheere) sau *România, noul său chip* (neprețuit omagiu adus nouă de cel care a fost Miguel Angel Asturias). Acestui ultim nume ilustru îi datorăm înscrisura frescelor de la Voroneț alături de cele ale lui Buonarroti, după cum lui Rafael Alberti și Mariei Teresa León le datorăm înțelegerea, cel puțin în limba spaniolă, a spiritului poetic eminescian și a cuvîntului plin de surprize cultivat de Tudor Arghezi.

Astfel de exemple nu ne pot fi nicicînd indiferente. Căci fiecare dintre noi e mîndru să știe că sîntem într-adevăr cunoscuți. E mîndru să știe că numai în anul acesta, în timp ce sălile de expoziții de artă plastică din întreaga lume au avut o sută de întîlniri directe cu arta plastică românească, suma turneelor întreprinse pe toate meridianele de teatru și muzică românească a atins cifra de cinci sute.

Faptul că, în același timp, oameni de cultură de pretutindeni vin în România pentru a ne cunoaște direct și pentru a duce această cunoaștere în țările lor, identificînd neașteptate surse de inspirație în solul patriei noastre, ilustrează mai mult decît convingător prestigiul de care ne bucurăm azi. Și e neîndoiește că acest prestigiu este, în primul rînd, unul politic : neabătută atitudine a partidului și statului nostru de a promova cu toată demnitatea independența și suveranitatea națională, neamestecul în treburile altor națiuni și colaborarea fructuoasă cu toate popoarele a făcut să crească interesul pentru valorile spiritului românesc, cercetate acum mai mult decît oricînd în trecut.

Vocația pentru viitor, subliniată mai ales în programul de lucru al apropiatului congres al partidului, prin care însăși istoria neamului nostru se proiectează într-un timp al devenirii și desăvîșirii noastre ca națiune, oferă pentru cultura română posibilități nebănuite de mari, atît pentru succese în interior, cît și pentru o redimensionare și aprofundare a cunoașterii ei dincolo de fruntarii.

Darie Novăceanu

Dincolo de pod, unde nu se stinge luna

DINCOLO de gară, în cartierul ăla lucrat numai în safire, cu cuțit izmenit pe la mesele domnești, a dat colț bușuiocul la urechea fetelor. Tuturor ne plouă-n suflet cu lumină adunată de pe botul cerbilor. Umblăm cu mîna-n lapte de portocal și cu nara stîngă străpunsă de cuișoarele unui vin de buturugă. De la podul ce dă-n Grivița și pînă unde asfințesc coșurile de flori purtate de pușori canari, toată lumea vorbește numai de Real Giulești. Ne merge calul ca mașina 68, cursă rapidă. O ia din loc și dacă nu te ții bine de dirlogi, te urci la Ateneu și cobori la Favorit, unde vinde migdale și castane prăjite un coror de țigancă, beneficiara a doi ochi ce spun de tainele Africii. De cînd Realul bate și la munte și la mare, am devenit țara poveștilor. Iei loc în colț la Higiena — tunsori plastice și naturale, undulații permanente cu fierul sau sub cască — deschizi urechea și ascuți. Și te-mbeți de fericire.

— Tamango s-a arătat în zi de lucru pe stadionul Steaua. Tească l-a zis, ia treci, mă Rică, nițel în poartă. Tamango a intrat, i-au tras ăia 100 de lovituri de la 11 metri și n-a scăpat nici una.

— Pe Tamango îl cheamă Pele în Brazilia să spună împreună poezii în jurul pomului de iarnă și să cînte colinde laice.

De cînd am învins pe Dinamo-București, pe sub fereastra noastră curge-un rîu. Sînt lacrimile de tristețe ale celor ce nădăjduiau să ne vadă doi ani la rînd în serie cu Avîntul Butoiului. Cu pasul legănat și privirea blondă — iată cum trec băieții pe cărările din cartier. Într-o vale care nu se vede de pe Podul Grant avem scrînciob cu balamale lustruite în care se leagănă și plutesc toți membrii cotizanți ai clubului. Căci, spunînd poetul : — Patru porumbel speriați. De patru ori răsare luna — s-a gîndit neapărat la noi. În nici un caz nu putea să se gîndească la băieții de la Petrolul, căci Ploieștiului nu-i mai curge păcura pe dușumelele cu iarbă de lună.

Pe peretele nostru, iedera e roșie. Fiecare frunză cîntă despre zăpezile ce vor veni. Căci sîniile vor trece mai întii pe drumul nostru.

Fănuș Neagu

„România literară“

Săptămînal de literatură și artă editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România
Director GEORGE IVAȘCU

REDACȚIA : București, Piața Scintei, nr. 1, poarta B2-B3 Telefon : 17.60.10. ADMINISTRATIA : Șoseaua Kiseleff nr. 10. Telefon : 18.33.99. ABONAMENT : 3 luni — 26 lei ; 6 luni — 52 lei ; 1 an — 104 lei. Tiparul : Combinatul poligrafic „CASA SCINTEI“

2 lei